

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA AGRONOMIJO

Martina KLODIČ

**OBLIKOVANJE MODELA IZOBRAŽEVANJA IN
ZDRUŽEVANJA OLJKARJEV SLOVENSKE ISTRE**

MAGISTRSKO DELO

Magistrski študijski program - 2. stopnja

Ljubljana, 2012

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA AGRONOMIJO

Martina KLODIČ

**OBLIKOVANJE MODELA IZOBRAŽEVANJA IN ZDRUŽEVANJA
OLJKARJEV SLOVENSKE ISTRE**

MAGISTRSKO DELO
Magistrski študijski program - 2. stopnja

**MODEL OF EDUCATION AND COOPERATIVE ACTION OF OLIVE
GROWERS IN SLOVENIAN ISTRIA**

M. Sc. THESIS
Master Study Programmes

Ljubljana, 2012

Magistrsko delo je zaključek magistrskega študija 2. stopnje Hortikultura. Delo je bilo opravljeno na Katedri za agrometeorologijo, urejanje kmetijskega prostora ter ekonomiko in razvoj podeželja.

Študijska komisija Oddelka za agronomijo je za mentorja magistrskega dela imenovala prof. dr. Andreja Udovča.

Komisija za oceno in zagovor:

Predsednik: prof. dr. Franc Batič
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, oddelek za agronomijo

Član: prof. dr. Andrej Udovč
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, oddelek za agronomijo

Član: prof. dr. Majda Černič Istenič
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, oddelek za agronomijo

Datum zagovora:

Magistrsko delo je rezultat lastnega dela. Podpisana se strinjam z objavo svojega magistrskega dela na spletni strani Digitalne knjižnice Biotehniške fakultete. Izjavljam, da je delo, ki sem ga oddala v elektronski obliki, identično tiskani verziji.

Martina Klodič

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

ŠD	Du2
DK	UDK 374.73:502.11:631.115.8:634.63 (043.2)
KG	kmetje/združevanje/povezovanje/skupni nastop/izobraževanje odraslih/ učenje/svetovanje /oljčno olje/oljkarstvo
AV	KLODIČ, Martina
SA	UDOVČ, Andrej (mentor)
KZ	SI-1000 Ljubljana, Jamnikarjeva 101
ZA	Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo
LI	2012
IN	OBLIKOVANJE MODELA IZOBRAŽEVANJA IN ZDRUŽEVANJA OLJKARJEV SLOVENSKE ISTRE
TD	Magistrsko delo (Magistrski študij - 2. stopnja)
OP	IX, 45 str., 20 sl., 8 pril., 51 vir.
IJ	sl
JJ	sl/en
AI	V magistrskem delu smo na podlagi pregleda literature in krajšega povzetka rezultatov ankete, ki jo je izvedlo Društvo oljkarjev Slovenske Istre, sestavili anketni vprašalnik, na katerega je odgovorilo 56 oljkerjev Slovenske Istre. Sestavljen je iz štirih delov: osnovne značilnosti kmetije, osnovni podatki o olju, potrebe in dejavniki za združevanje in izobraževanje. Poleg tega so bili izvedeni tudi trije intervjuji. Eden s predstavnikom Društva oljkarjev Slovenske Istre ter dva s predstavnikoma dveh institucij ki se bolj ali manj ukvarjata z neformalnim izobraževanjem oljkarjev. Namen te raziskave je bil ugotoviti glavne potrebe oljkarjev po združevanju in izobraževanju, proučiti glavne dejavnike, ki vplivajo na vključevanje oljkarjev v združenja in izobraževalne programe ter predlagati oblike združevanja in izobraževanja, ki so v tem trenutku najbolj primerne in potrebne na področju oljkarstva. Ugotovili smo, da so se oljkarji pripravljani združevati in izobraževati z namenom, da še povišajo kakovost lastnega olja, izboljšajo način prodaje in promocije ter s tem pripomorejo k dvigu oljkarstva na raven drugih kmetijskih panog v Sloveniji. Poleg tega smo ugotovili, da so med oljkarji najbolj zaželenne oblike združevanja v društvo, študijske krožke in alternativne, nove oblike združevanja. Najbolj zaželenne oblike izobraževanja pa so vse tiste, kjer učenje poteka v majhnih skupinah, ki se dogajajo na terenu, kjer poteka izmenjava izkušenj in mnenj. Glede na take interese so najbolj primerne metode delavnice, tečaji, seminarji, študijski krožki in druge.

KEY WORDS DOCUMENTATION

ND Du2

DC UDC 374.73:502.11:631.115.8:634.63 (043.2)

CX farmers/cooperatives/collective action/collective marketing initiatives/adult education/learning/counselling/olive oil/oliveculture

AU KLODIČ, Martina

AA UDOVČ, Andrej (supervisor)

PP SI-1000 Ljubljana, Jamnikarjeva 101

PB University of Ljubljana, Biotechnical Faculty, Department of Agronomy

PY 2012

TY MODEL OF EDUCATION AND COOPERATIVE ACTION OF OLIVE GROWERS IN SLOVENIAN ISTRIA

DT M. Sc. Thesis (Master Study Programmes)

NO IX, 45 p., 20 fig., 8 ann., 51 ref.

LA sl

Al sl/en

AB In the thesis we have reviewed the literature and on the base of compiled data of an inquiry made a questionnaire. The questionnaire was answered by 56 olive growers in Slovenian Istria. It consists of : the basic characteristics of the farm, the basic data on olive oil, needs and factors that limit and enable development of cooperative action by olive growers and factors that limit and enable non-formal education of olive growers. There are also three interviews conducted: with the representatives of the Society of Olive Growers of Slovenian Istria and the representatives of institutions involved in non-formal adult education. The purpose of this study was to determine the needs for major olive oil producers for cooperation and education, to examine the main factors affecting the integration of the olive growers in associations and education programs and propose forms of association and education, which are currently the most appropriate and necessary in the field of olive growing. We found that olive producers are willing to cooperate and educate, to increase the quality of olive oil, improve the way to sale and promote it. This can help to raise the level of olive growers association to the same level as it is in other agricultural activities in Slovenia. In addition, we found that among olive producers most desirable are forms of association in society, study groups and alternative, new forms of association. The most desirable forms of education are those where learning takes place in small groups, taking place on the ground with exchange of experiences and opinions. Given this interest, the most appropriate methods are workshops, courses, seminars, study circles, and others.

KAZALO VSEBINE

KLJUČNA INFORMACIJSKA INFORMACIJA	II
KEY WORDS DOCUMENTATION	III
KAZALO VSEBINE	IV
KAZALO SLIK	VII
1 UVOD	1
1.1 OPREDELITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA	2
1.2 NAMEN IN CILJI	3
1.3 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA	3
2 PREGLED OBJAV	5
2.1 PREGLED OBSTOJEČIJ OBLIK ZDRUŽEVANJA V SLOVENIJI	6
2.1.1 Društva	6
2.1.2 Zadruga	7
2.1.2.1 Kratek zgodovinski pregled	7
2.1.2.2 Opredelitev zadruga	7
2.1.2.3 Značilnosti zadrug	7
2.1.2.4 Dejavnosti in funkcije zadrug	8
2.1.3 Študijski krožki	8
2.1.3.1 Zgodovina študijskih krožkov	9
2.1.3.2 Načela študijskih krožkov	9
2.1.3.3 Študijski krožki v kmetijstvu	10
2.1.4 Druge oblike povezovanja	10
2.1.4.1 Združenja za povečevanje obsega pridelave	10
2.1.4.2 Združenja ki se osredotočajo na kakovost pridelkov	10
2.1.4.3 Združenja za lokalno pridelavo in trženje	11
2.1.4.4 Združenja za vključevanje neprehrambenih proizvodov in storitev	11
2.1.4.5 Združenja za izboljšanje stika med pridelovalci in potrošniki	11
2.2 DEJAVNIKI, KI VPLIVAJO NA ŽELJO PO ZDRUŽEVANJU KMETOV	11
2.3 PREGLED OBSTOJEČIH OBLIK IZOBRAŽEVANJA IN UČENJA V SLOVENIJI	13
2.3.1 Formalno izobraževanje v kmetijstvu	14
2.3.2 Neformalno izobraževanje v kmetijstvu	15

2.4	PREGLED OBSTOJEČIJ OBLIK ZDRUŽEVANJA IN IZOBRAŽEVANJA V SLOVENSKI ISTRI.....	16
2.4.1	Združevanje oljkarjev v Slovenski Istri	17
2.4.1.1	Društvo oljkarjev Slovenske Istre	17
2.4.1.2	Oljkarska zadruga Slovenske Istre, z.o.o.	18
2.4.2	Izobraževanje oljkarjev v Slovenski Istri.....	18
2.4.2.1	Univerza na Primorskem.....	19
2.4.2.2	Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica	19
2.4.2.3	Labs d.o.o., Inštitut za ekologijo, oljčno olje in kontrolo v povezavi z UP ZRS-Laboratorijem za preskušanje oljčnega olja	20
2.5	POTREBE PO IZOBRAŽEVANJU	20
2.6	MOTIVI IN OVIRE PRI IZOBRAŽEVANJU ODRASLIH	21
2.7	GLAVNE OBLIKE IN METODE PRI IZOBRAŽEVANJU ODRASLIH	22
2.7.1	Metode izobraževanja odraslih	22
2.7.2	Oblike izobraževanja odraslih.....	23
3	MATERIAL IN METODE	25
3.1	RAZISKOVALNA METODA	25
3.2	OPIS VZORCA.....	25
3.3	OPIS MERSKIH INŠTRUMENTOV.....	25
3.4	ZBIRANJE PODATKOV	26
3.5	OBDELAVA PODATKOV	26
4	REZULTATI Z RAZPRAVO	27
4.1	OSNOVNE ZNAČILNOSTI VZORCA	27
4.2	OSNOVNE ZNAČILNOSTI OLJČNIKOV	27
4.2.1	Velikost oljčnikov.....	27
4.2.2	Način pridelave	28
4.2.3	Doba ukvarjanja z oljkarstvom.....	28
4.3	OSNOVNE ZNAČILNOSTI OLJA.....	28
4.4	ZDRUŽEVANJE	30
4.4.1	Članstvo oljkarjev v združenjih	30
4.4.2	Potrebe oljkarjev po združevanju	30
4.4.3	Dejavnosti v združenjih, ki oljkarje najbolj pritegnejo k sodelovanju	31

4.4.4	Dejavnosti v združenjih, ki oljkarje najbolj ovirajo pri vstopu v združenje oz. jih v združenju motijo	33
4.4.5	Najbolj zaželene oblike druženja.....	34
4.5	IZOBRAŽEVANJE.....	35
4.5.1	Potrebe oljkarjev po izobraževanju	35
4.5.2	Motivi oljkarjev pri izobraževanju	36
4.5.3	Ovire oljkarjev pri izobraževanju.....	36
4.5.4	Najbolj zaželene metode in oblike izobraževanja	37
5	SKLEPI	38
5.1	ZDRUŽEVANJE	38
5.2	IZOBRAŽEVANJE.....	39
6	POVZETEK.....	42
7	VIRI.....	43

KAZALO SLIK

Slika 1: Pridelek oljk v Sloveniji med leti 1991 in 2011 izražen v tonah (Pridelava sadja v intenzivnih ... , 2012)	3
Slika 2: Delež anketiranih oljkarjev glede na velikost oljčnika izražena v številu dreves (2012)	27
Slika 3: Delež anketiranih oljkarjev glede na način pridelave (2012)	28
Slika 4: Mnenje oljkarjev o možnostih prodaje vsega oljčnega olja ob združevanju in izobraževanju (2012)	29
Slika 5: Članstvo oljkarjev v različnih združenjih (2012)	30
Slika 6: Potrebe oljkarjev po združevanju (skupni nakup, skupna prodaja in izobraževalne aktivnosti) (2012)	30
Slika 7: Potrebe oljkarjev po združevanju (zaščita proizvodov in skupna akcija za črpanje evropskih sredstev) (2012)	31
Slika 8: Potrebe oljkarjev po združevanju (knjigovodstvo, zavarovanje in skupna raba strojev) (2012)	31
Slika 9: Motivi oljkarjev za združevanje (lažja prodaja, zaupanje vodstvu, ugodnejše cene materiala, opreme in storitev) (2012)	32
Slika 10: Motivi oljkarjev za združevanje (opredelitev lastnih standardov za proizvode, narejene na tradicionalen način, večja pogajalska moč, izmenjava mnenj znanj in težav) (2012)	32
Slika 11: Manj pomemben motiv oljkarjev za združevanje (srečevanje in druženje) (2012)	32
Slika 12: Manj pomembne ovire oljkarjev za vključevanje v združenja (neprilagodljivost združenja, učinkovitejši individualni nastop in odnosi v združenju) (2012)	33
Slika 13: Bolj pomembne ovire oljkarjev za vključevanje v združenja (nezanimanje za združevanje, višina članarin in velikost združenja) (2012)	33
Slika 14: Delež oljkarjev glede na (2012)	34
Slika 15: Alternativne oblike združevanja (2012)	34
Slika 16: Potrebe oljkarjev po izobraževanju (rez, ekološka pridelava, izpolnjevanje vlog za pridobitev sredstev) (2012)	35
Slika 17: Potrebe oljkarjev po izobraževanju (obnova starih oljčnikov, vodenje evidenc, aktualna kmetijska politika) (2012)	35
Slika 18: Motivi oljkarjev za izobraževanje (2012)	36
Slika 19: Ovire oljkarjev za izobraževanje (2012)	37
Slika 20: Načini uspešnega učenja (2012)	37

1 UVOD

Oljkarstvo predstavlja pomembno kmetijsko panogo v Slovenski Istri že od 4. stol. pr. n. št., ko so oljko prinesli grški kolonizatorji na območje današnje Slovenije. Z vzponi in padci, na slednje so vplivale predvsem hude zmrzali¹ in gospodarska nihanja, se je oljkarstvo ohranilo vse do danes. Sedaj oljkarstvo ne predstavlja le pridelave oljčnega olja, ampak prispeva k oblikovanju mediteranske krajine, ohranjanju naravne in kulturne dediščine, trajnostnem razvoju, povečanju biotske pestrosti ...

Glede na površine oljčnikov, ki so leta 2009 znašale dobrih 1500 ha, je oljka druga najbolj razširjena sadna vrsta v Sloveniji (tako za jablano). Marsikdo tega ne ve in nemalo tistih, ki vedo, radi na to pozabljajo. Oljkarstvo je kljub dolgi tradiciji in pomembnemu vplivu na naravno in družbeno okolje, tako iz socialnega, ekološkega, kulturnega kot tudi ekonomskega vidika, odrinjeno na rob. V Sloveniji pogosto slišimo, da se uporablja izraz olivno olje in da je oljka drevo, oliva pa sadež², ne slišimo pa nobenega, ki bi rekel, da je za malico pojedel jablano. Menim, da je na področju oljkarstva, kljub velikim prizadevanjem peščice posameznikov, ki so v zadnjih letih orgomno prispevali k razvoju oljkarstva do te mere, kot jo poznamo danes, še vedno marginalizirana kmetijska panoga. To je razvidno iz majhnega števila raziskovalnih del na temo oljk in oljkarstva v Slovenski Istri, v primerjavi z drugimi kmetijskimi panogami. Nenazadnje pa se odrinjenost oljkarstva kaže tudi v nizki nacionalni zavesti in poznavanju oljčnega olja. Marsikatera predstavitev Slovenije prikazuje številne vinograde, nasade hmelja, klopotec in kozolec, idrijsko čipko, ekstra deviškega oljčnega olja ter oljk pa nikjer. Tudi če je bilo Ekstra deviško oljčno olje Slovenske Istre z Zaščiteno označbo porekla prvi slovenski tradicionalni izdelek, ki je bil v letu 2007 vpisan v Evropski register zaščitene oznake. In tudi če oljkarji zelo dobro predstavljajo Slovenijo v evropskem in širše mednarodnem prostoru z visokimi, tudi najvišjimi, uvrstitvami na mednarodnih tekmovanjih.

V zadnjih 20 letih je oljkarstvo doživelo velik razmah v smislu povečanja površin oljčnih nasadov in posledično večjih količin ter zvišanja kakovosti oljčnega olja. Zelo dobri začetki, so brez uspešne strategije za nadaljni razvoj, hitro pozabljeni. V zadnjih letih so se že začeli pojavljati viški oljčnega olja. To je tema, o kateri ne smemo molčati, zato je potrebno to težavo na pravilne načine reševati. Pridelki, ki po kakovosti sodijo v sam svetovni vrh, ne smejo ostajati v kletih. Del krivde za to lahko nosijo oljkarji, vendar preostali, večji del krivde ne moremo in ne smemo pripisati njim. Ob pojavu vsake težave se najprej išče krivce, na tem mestu bi bilo to nesmiselno. Menimo, da bi na tem mestu moral vsak pridelovalec oljčnega olja prevzeti odgovornost za pridelavo kakovostnega oljčnega olja in svoj pridelek ceniti. Kakovostno oljčno olje pa lahko pridelajo le tisti, ki

¹ Oljkarske lege v Slovenski Istri, na Vipavskem in Brdih so območja z mejnimi možnostmi za pridelavo oljk in oljčnega olja. Največji omejitveni dejavnik so nizke temperature v zimskem času. Približno 2 do 3 krat v stotih letih se pojavijo tako nizke zimske temperature, da so usodne za oljne nasade (Vesel in sod. 2009).

² SSKJ vsebuje tako izraz oljka kot oliva. Oboje lahko predstavlja tako drevo, kakor tudi plod (Inštitut za slovenski jezik ..., 2012). Oljkarji si kljub temu prizadevajo za uporabo izraza oljka in oljčno olje, ker se imena oliva za plod oljke na tem območju ni uporabljalo nikoli. Uporabljali so ime "uolka" za plod in drevo ter "uolje od uolke" ali "domače uolje" za oljčno olje. Izraz oliva prihaja iz Italije. Na pobudo strokovnjakov s po s področja oljkarstva, da se za plod uporablja ime oljka, je jezikovno razsodišče odločilo, da se za plod lahko uporabljata izraza oliva ali oljka ter za olje olivno ali oljčno olje (Bučar-Miklavčič in sod., 2010).

dobro poznajo tehnologijo pridelave, predelave ter pravilne načine hrambe oljčnega olja ter nenazadnje trženja. Torej ima velik pomen znanje. Za dvig zavedanja o mnogoterih pozitivnih učinkih oljčnega olja, je po našem mnenju ključna kolektivna zavest, ki se začne v skupini dobronamernih oljkarjev.

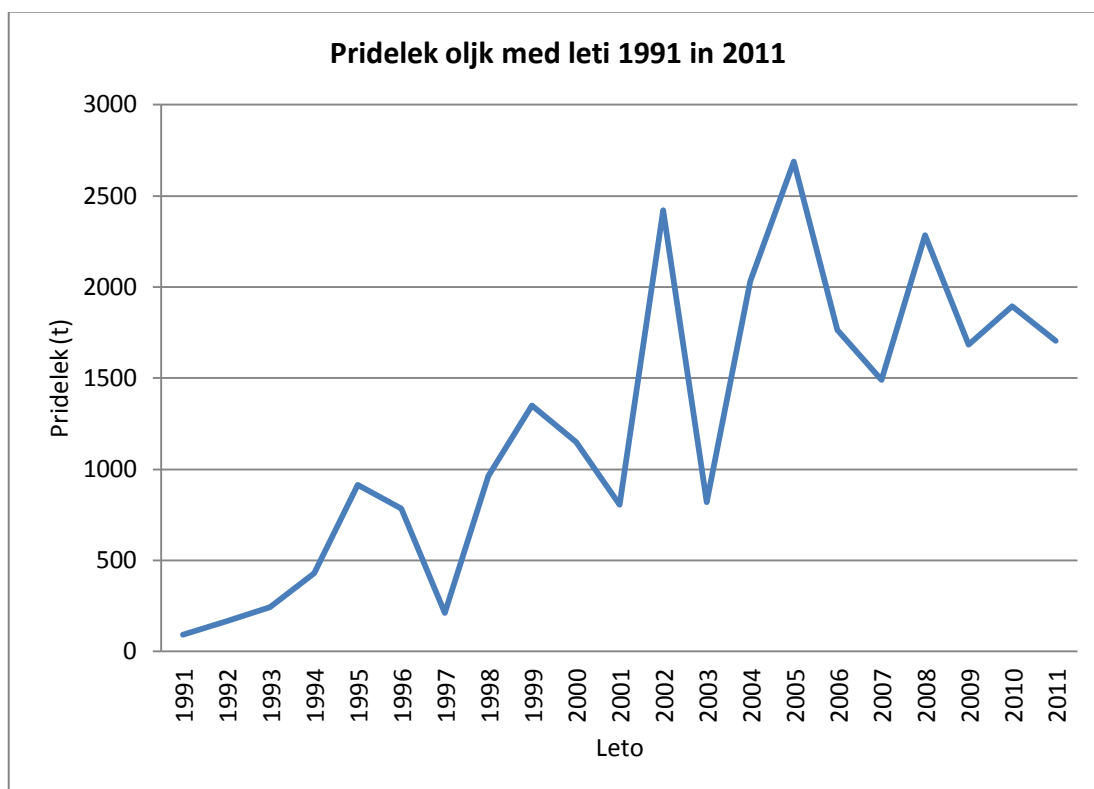
Področje izobraževanja in združevanja je ravno iz tega razloga zanimivo, saj lahko z izobraževanjem pripomoremo k splošnem povišanju kakovosti oljčnega olja, prispevamo k boljši delovni učinkovitosti oljkarjev ter delujemo trajnostno. Poleg tega lahko s primernimi oblikami združevanja zagotovimo prodajo zalog oljčnega olja, vzpostavimo pravično ceno za ekstra deviško oljčno olje in s tem izboljšamo gospodarski položaj oljkarja, povišamo samozavest pridelovalcev in spodbudimo v pozitivno smer naravnega razvoja oljkarstva.

Aktualnost in pomembnost izobraževanja in združevanja ter lastna pridelava oljk in oljčnega olja na družinski kmetiji so zbudila moje zanimanje za ti dve temi. Poleg tega kot študentka andragogike verjamem, da z izobraževanjem lahko pripomoremo k še višji kakovosti in prepoznavnosti oljčnega olja in posledično lažjemu trženju in prispevamo k dodani vrednosti oljčnega olja ter nenazadnje pripomoremo k trajnostni rabi naravnih virov, pomembno sovplivamo na izgled mediteranske krajine ter spodbudimo oljkarje k ekološkemu načinu pridelave.

1.1 OPREDELITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA

V Slovenski Istri 2000 pridelovalcev na 1600 ha povprščin pridelal približno 500 t oljčnega olja. Tu se oljkarstvo močno razlikuje od oljkarstva velikih držav izvoznic oljčnega olja, zaradi majhnih in razdrobljenih pridelovalnih površin³. Situacijo še oteži problematika zakupa in nakupa kmetijskih zemljišč v Slovenski Istri in uporaba kmetijskih zemljišč v nezemeljske namene. Na specifičnost oljkarstva v Slovenski Istri vplivajo tudi za oljko neugodni naravni dejavniki, kot so pogoste pozebe in suše ter odrinjenost oljkarstva na neugodne, strme površine in pridelovalne površine na terasah. Prav tako predstavlja težavo velika heterogenost oljkarjev v smislu velikosti nasadov, ambicij, interesov ter potreb po izobraževanju in združevanju ter nenazadnje v njihovi starosti. Oljkarji se srečujejo tudi z neugodno davčno politiko in težavami, povezanimi s subvencijami. Vsi naštetih dejavniki močno vplivajo na višje stroške pridelave in postavljajo oljkarje pred dejstvo, da težko konkurirajo velikim izvoznikom oljčnega olja. Vedno več uspešnih oljkarjev pa se lahko predstavi z oljčnim oljem visoke kakovosti. Po drugi strani so tudi takšni oljkarji, predvsem tisti, ki pridelajo oljčno olje nižje kakovosti, ki svojega pridelka ne uspejo prodati, zato tako oljčno olje ostaja v kletih. Tu igra pomembno vlogo tudi naraščanje količin olja. Iz slike 1 je razvidno, da je pridelek oljčnega olja v Sloveniji zelo spremenljiv, vendar je razviden trend naraščanja količin oljčnega olja. To je za tiste oljkarje, ki ne uspejo prodati vsega pridelka, lahko zaskrbljujoč podatek. Običajno se oljkarji združujejo z namenom, da lažje tržijo svoje pridelke, da staro oljčno olje ne ostaja v kletih, vendar so te oblike združevanja šele na začetku.

³ Majhnost in razdrobljenost zemljišč je z vidika trajnosti in biotske pestrosti lahko tudi prednost. Robovi oljčnikov predstavljajo pomemben življenjski prostor za številne rastlinske in živalske vrste. Med njimi take, ki lahko dobro sobivajo z oljko (ZOOB, 2012).

Slika 1: Pridelek oljk v Sloveniji med leti 1991 in 2011 izražen v tonah (Pridelava sadja v ... , 2012)

1.2 NAMEN IN CILJI

Kmetje lahko svojo konkurenčno prednost uveljavljajo s kakovostnim oljčnim oljem in bogato ponudbo inventivnih pridelkov. Za doseganje visoke kakovosti pridelka je potrebno permanentno izobraževanje pridelovalcev, za lažji nastop na trgu pa združevanje. Naš glavni namen je predlagati primerne modele povezovanja oljkarjev za lažje trženje pridelkov in za znižanje stroškov, povezanih s pridelavo, predelavo, stekleničenjem. Uvesti je potrebno primerne metode in oblike izobraževanja za povečanje znanja in sposobnosti pri pridelavi, predelavi in nenazadnje tudi prodaji oljčnega olja. Pomemben element pri slednjem predstavlja tudi učenje potrošnikov za prepoznavanje in uporabo kakovostnega oljčnega olja ter vedenje o tem, da je oljčno olje, ki nosi zaščiteno označbo porekla, vrhunske kakovosti in je lokalno pridelano. Zato morajo oljkarji imeti tudi znanje učinkovitega trženja.

1.3 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

Pomembna oblika združevanja oljkarjev se že dogaja v društvih in zadrugi. Znotraj Društva oljkajrev Slovenske Istre gre za združevanje oljkarjev, ki pridelujejo oljčno olje z zaščiteno označbo porekla in oljkarje, ki pridelujejo ekološko oljčno olje. Združujejo se tudi v zadrugo. Vendar so te oblike združevanja šele v povojih, predvsem tisti oljkari, ki svoje pridelke uspejo prodati, vidijo individualni nastop na trgu kot boljši model. Ostali imajo večji interes po združevanju zaradi skupnega trženja. Zato želimo ugotoviti, katere so glave potrebe oljkarjev po združevanju, ugotoviti, kateri dejavniki vplivajo na

(ne) vključevanje oljkarjev v različne oblike združevanja ter ugotoviti katere oblike združevanja so za oljkarja v Slovenski Istri najbolj zanimive, ugodne in zaželenе. Prav tako že potekajo pomembni izobraževalni programi za oljkarje predvsem na Kmetijsko gozdarskem zavodu Nova Gorica in Labsu, d.o.o., Inštitutu za ekologijo, oljčno olje in kontrolo. Kljub temu pa se oljkarji srečujejo s težavami s kakovostjo oljčnega olja, vprašanji, povezanimi s tehnologijami pridelave, trženjem ... Bolj izobraženi oljkarji se pogosteje udeležijo različnih izobraževanj za oljkarje in posledično imajo manj težav s pridelavo kakovostnega oljčnega olja in trženjem le-tega. Zato bomo ugotavljali, katere so glavne potrebe oljkarjev po izobraževanju, motive in ovire oljkarjev pri izobraževanju ter najprimernejše metode in oblike izobraževanja oljkarjev.

2 PREGLED OBJAV

Združevanje ima korenine že v davni preteklosti, saj so se ljudje začeli že zelo zgodaj združevati in povezovati na najrazličnejše načine, saj so si skupaj lažje zagotovili preživetje, ne le s skupnim pridobivanjem hrane, pač pa so tudi lažje zagotavljali lastno varnost. Prav tako najdemo začetke izobraževanja že v prvotni družbi. Zapisanih virov o tem nimamo, vendar lahko sklepamo, da so bili ljudje takrat "primorani zaradi lastnega žviljenjskega obstanka storiti vse, da si pridobijo in razvijejo potrebno orodje" (Žlebnik, 1978: 7). Njihov poglavitni cilj pa je bil čim enostavneje pridelati hrano in te izkušnje čim uspešje predati svojim potomcem. Pri tem so bili združeni uspešnejši. Zato lahko govorimo o prvih oblikah združevanja in izobraževanja že v prvotni družbi (Žlebnik, 1978).

Danes je razlogov, zaradi katerih se ljudje združujejo in izobražujejo, več in so bolj kompleksni. Če se osredotočimo na združevanje in izobraževanje na področju kmetijstva, lahko rečemo, da se kmetje združujejo zaradi lažje prodaje. Kmetje imajo vse manj nadzora v prehranski verigi, zaradi vse večje moči trgovcev, ki skoraj brezkompromisno določajo cene. Z združevanjem povečajo lastno pogajalsko moč in s tem pridobivajo pomembno vlogo pri določitvi cene lastnega pridelka. S tem zvišajo svoje prihodke, kar posredno prispeva tudi k boljšemu regionalnemu gospodarskemu razvoju in nenazadnje pomembno vpliva na razvoj podeželja. Poleg tega so kmetje, ki se vključujejo v različna združenja, uspešnejši pri pridobivanju sredstev iz naslova različnih razpisov. Jemec (2007) ugotavlja, da je pomemben razlog za združevanje kmetov zagotovljen odkup proizvodov. Knickel in sod. (2008) pa navaja, da se kolektivni nastop na trgu povečuje ravno zaradi vse večje moči velikih trgovskih podjetij. Z združevanjem kmetje lažje sodelujejo s takimi podjetji ne da bi se njihovi prihodki bistveno spremenili (Knickel in sod., 2008; Jemec, 2007).

V zadnjih letih je vse več interesa tako pri potrošnikih kakor tudi pri pridelovalcih po pridelkih višje kakovosti. Taka živila so zaradi kompleksnejše pridelave običajno dražja in za velike trgovce nezanimiva. Zato so kmetje, ki stremijo k taki pridelavi, prepuščeni sami sebi in se združujejo v neformalne, redkeje tudi formalne skupine, ki tržijo pridelke višje kakovosti (Knickel in sod., 2008).

Podobne razloge najdemo tudi pri vključevanju v izobraževanje. Zaradi "naraščanja zahtevnosti kupca v smislu povpraševanja po visoko kakovostnih pridelkih pa tudi proizvodih z višjo dodano vrednostjo, pripravljenih in predelanih živilskih proizvodih" (Tome, 2010: 59), se vse več kmetov odloča za ta način pridelave. Nujno je, da se kmetje, ki želijo pridelovati kakovostno hrano, permanentno izobražujejo. In to je tudi pomemben razlog za vključevanje v različne izobraževalne programe, ki morajo biti temu prilagojeni, predvsem pa drugačni od do zdaj uveljavljenih, ki jih "odlikujeta disciplinarna specializiranost in analitično-eksperimentalna metodologija" (Bahor, 2009: 2). Potreben je premik iz podajanja velike količine golih informacij k celostnemu načinu razmišljanja in izobraževanja, kjer ni poudarka na količini informacij, ampak predvsem na vzgoji za odgovorno trajnostno ravnanje.

2.1 PREGLED OBSTOJEČIJ OBLIK ZDRUŽEVANJA V SLOVENIJI

Združevanje že dalj časa predstavlja slovenskim kmetom pomemben način skupnega nastopa na trg, kar običajno pripomore k višjim dohodkom na kmetijah in posledično ima pomembno vlogo pri razvoju podeželja. V spreminjajočih se gospodarskih razmerah, ko ima država manjšo vlogo pri upravljanju kmetijstva, imajo kmetje vse manjši nadzor v dobavni verigi, na račun vse večje moči trgovcev. Poleg tega se srečujejo še s spreminjajočo se kmetijsko politiko in hkrati s težavami, povezanimi z vse večjimi pritiski potrošnikov, ki zahtevajo kakovostno hrano in hkrati čim manjše posege v naravo. Kmetje se torej srečujejo s težavami, povezanimi z dohodki, po drugi strani pa morajo zadostiti zahtevam potrošnikov po kakovostni hrani, katere pridelava nima negativnih vplivov na okolje.

Kmetje se združujejo na različne načine in z različnimi motivi. Na izbor načina združevanja imajo velik vpliv razlogi, zaradi katerih so se bili pripravljeni povezati. Pisali smo, da so razlogi za združevanje različni in posledično so tudi oblike združevanja različne. Na to vplivajo tako različne potrebe članov združenj, kakor tudi naravne značilnosti regije, v kateri združenje deluje ter predvsem to, da kmetje, zaradi večje moči trgovcev, vse bolj izgubljajo nadzor nad prehranjevalno verigo in verjamejo, da ta položaj lahko izboljšajo z združevanjem (Knickel in sod., 2008).

V Sloveniji najdemo kar nekaj različnih oblik združevanja. Glavne in najbolj razširjene oblike združenj, v katere se povezujejo slovenski kmetje, bomo podrobneje predstavili v naslednjem podpoglavju.

2.1.1 Društva

Najbolj razširjena oblika združevanja je društvo. Po podatkih agencije AJ PES je v Sloveniji registriranih preko 21500 društev, od tega je slab odstotek društev, ki se ukvarjajo s kmetijstvom in razvojem podeželja (ZDOS, 2012). Preko društev lahko člani učinkoviteje zadovoljijo določene potrebe, saj društva načeloma delujejo v splošno družbeno korist in s tem povezano pomagajo pri uresničevanju skupnih ciljev določene skupine.

Društvo je samostojno in nepridobitno združenje, ki je ustanovljeno z namenom uresničevanja skupnih interesov svojih članov. Cilje in namen, način delovanja in upravljanja sprejemajo člani društva, kar običajno zapišejo v statut društva, ki je zapisan v skladu z Zakonom o društvih. Glavne značilnosti društva so nepridobitno in javno delovanje, prostovoljstvo in enakopravnost članstva (Zakon o društvih, 2006: 1. člen).

Društvo je med kmeti zelo pogosta in zaželena oblika združevanja, saj se hitro prilagaja na spremenjene okoliščine in razvija nove pristope delovanja. Je relativno neodvisno od tržnega gospodarstva in države. Deluje v interesu članov in ne v interesu političnih in ekonomskih skupin. Vendar ima tudi eno pomanjkljivost v smislu pridobivanja finančnih sredstev, kar je bistven element za učinkovito delovanje društva (Kamnar, 1999).

2.1.2 Zadruga

2.1.2.1 Kratek zgodovinski pregled

Čeprav je povezovanje kmetov prisotno že od nekdaj, lahko o pravi, organizirani obliki združevanja kmetov v zdruga, govorimo šele od leta 1873 dalje, ko je bil sprejet prvi zakon o zadružništvu na naših tleh oz. leta 1872, ko je bila ustanovljena hranilno - kreditna zadruga. Dobro desetletje pozneje je bila ustanovljena prva zadružna zveza - Zveza slovenskih posojilnic iz leta 1883. Do prve svetovne vojne so zadruga opravljale predvsem kreditno dejavnost, kasneje pa so se usmerile v predelovalne in storitvene zadruga. Do druge svetovne vojne je bil vodilni cilj zadrug zagotavljanje oz. izboljšanje gospodarskega položaja zadružnikov. Po vojni je bila izvedena agrarna reforma, na podlagi katere je postal glavni namen zadrug širitev socializma tudi na podeželje in pozneje podružabljanje zadružništva, kar je pomenila, da je zadružno premoženje postalo družbena lastnina. Z letom 1972, ko je bil sprejet Zakon o združevanju kmetov, je postala zadruga oblika družbenega podjetja, kar je ostala vse do leta 1992, ko je bil sprejet Zakon o zadrugah. Ta je ponovno uvedel upravljanje zadrug prek zadružnih organov, ponovno se postavi v ospredje interese članov (Čeferin in Avsec, 1990; Kovačič, 1995).

2.1.2.2 Opredelitev zadruga

Na podlagi ugotovite iz prejšnjega poglavja, lahko vidimo, da se je opredelitev zadruga v različnih obdobjih spreminjala. Danes je zadruga opredeljena z Zakonom o zadrugah iz leta 1992, ki opredeljuje zadruga kot "organizacijo vnaprej nedoločenega števila članov, ki ima namen pospeševati gospodarske koristi in razvijati gospodarske ali družbene dejavnosti svojih članov ter temelji na prostovoljnem pristopu, svobodnem izstopu, enakopravnem sodelovanju in upravljanju članov (Zakon o zadrugah, 1992: 1. člen).

2.1.2.3 Značilnosti zadrug

Zadruga je pravna oseba z določenimi pravicami in obveznostmi, ki se od drugih po zakonu opredeljenih pravnih oseb loči po svojem namenu in načinu uresničevanja le-tega. Glavni namen zadruga je zagotavljanje gospodarske koristi članom na podlagi enakopravnega sodelovanja. Člani zadruga so tudi njeni poslovni subjekti oz. sodelavci in pri sodelovanju pridobivajo bistvene koristi (Avsec, 1999).

Poleg večanja gospodarskega, teži tudi h krepitvi socialnega položja kmeta. To ne pomeni, da je zadruga socialna ustanova. Ima pa kljub temu socialno podstat, ki se uresničuje prek solidarnosti med člani. "Ta solidarnost zmanjšuje medsebojno konkurenco in osamitev članov v družbi in tako krepí njihov gospodarski in socialni položaj v družbi" (Kovačič, 1999a: 3). Kljub socialnemu značaju, je zadruga gospodarska organizacija, ki posluje po ekonomskih načelih. Če želi biti uspešna, mora dosegati čim večje gospodarske učinke s čim nižjimi vložki. Pri tem ima zadruga prednost, ker na trgu lahko nastopa kot grosist pri nakupu materialov in sredstev, kokor tudi pri prodaji proizvodov in storitev svojih članov (Kovačič, 1999a).

"Podjetniško-pravno podlago za ustanovitev, vodenje in delovanje zadrug tvorijo klasična združna načela" Ta so: načelo prostovoljnosti, načelo gospodarske solidarnosti, načelo solidarne demokracije, načelo pokritja stroškov ter načelo istovetnosti (Kovačič, 1999a).

Po načelu prostovoljnosti je pristop v članstvo prostovoljen. Prav tako velja za izstop, vendar pri tem ne sme oškodovati ostalih članov. Prostovoljnost velja tudi glede proizvodnega sodelovanja z zadrugo, kar pomeni, da članu ni nujno potrebno peljati vseh gospodarskih poslov prek zadruga. Načelo gospodarske solidarnosti pomeni samopomoč z vplačilom članskega deleža ter soodgovornost za poslovanje zadruga. Načelo solidarne demokracije predvideva samoupravljanje zadruga s strani njenih članov. Samoupravljanje v zadrugi se od drugih pravnih oseb (recimo delniške družbe) razlikuje po tem, da ima vsak član pravico do enakopravnega glasu, ne glede na število deležev, obseg poslovanja z zadrugo ali z velikostjo kmetije ... Načelo pokritja stroškov predvideva, da mora zadruga s poslovanjem pokriti svoje stroške in hkrati omogočiti svojim članom, da dosežajo čim večji gospodarski učinek. Načelo istovetnosti pa je posebno načelo, posebej značilno za zadruga, ki pomeni, da so ustanovitelji zadruga tudi njeni poslovni partnerji. Zadruga lahko v določeni meri sodeluje tudi z nečlani zadruga, vendar obseg prometa z njimi ne sme presegati obsega prometa s člani zadruga (Kovačič, 1999a).

2.1.2.4 Dejavnosti in funkcije zadrug

Glavna funkcija zadruga je zagotavljanje gospodarskih interesov svojih članov in drugih, ki z zadrugo sodelujejo (dobavitelji, odjemalci oz. uporabniki storitev) in skupaj sodelujejo na trgu. Zadruga organizira kmetijske dejavnosti in proizvodnjo ter organizira skupne nakupe in preskrbuje svoje člane z različnimi materiali, mehanizacijo in drugim. Poleg tega ima ekonomsko funkcijo, ki zagotavlja odkup kmetijskih pridelkov oz. skupno prodajo letih. Nekateri zadruga so tudi nosilke različnih zavarovanj. Včasih pa so imele zadruga še paradržavno funkcijo, ki je skrbela za kmetijsko svetovanje, za razvoj kmetijstva, za izvajanje zemljiških operacij ... Vendar teh dejavnosti se sedaj praktično ne izvaja več (Čeferin in Avsec, 1990).

2.1.3 Študijski krožki

Študijski krožki so oblika neformalnega in običajno brezplačnega in prostovoljnega učenja odraslih. Gre za "skupino ljudi, ki se redno sestaja zaradi skupnega študija določene teme ali problema" (Jelenc 1991: 66). Udeleženci se želijo o temi nekaj novega naučiti in se družiti.

Mijoč in sod. (1993) pravijo, da je študijski krožek skupina 5 do 12 udeležencev, kjer sami pripravijo načrt dela glede na lastne interese, možnosti, predznanje in želje. Prav tako sami določijo temo učenja, čas in kraj srečevanja ter število ur, ki jih želijo nameniti učenju. Gre za aktivno obliko učenja, saj v krožku aktivno delujejo vsi člani, ki so hkrati učenci in hkrati učitelji. Odnosi v študijskem krožku so demokratični in spodbujajo menjavo znanja, spretnosti in izkušenj.

2.1.3.1 Zgodovina študijskih krožkov

Študijski krožki so se začeli razvijati na Švedskem v začetku 20. stoletja. Najprej so se pojavili s spontanim učenjem v majhnih skupinah, kjer so se pozamezniki zbirali z namenom samopomoči. To se je začelo hitro širiti in leta 1905 s pomočjo Oscarja Olssona dobijo tudi finančno podporo Švedskega parlamenta. V študijskih krožkih so se ljudje v demokratičnem duhu učili, izmenjevali znanja in izkušnje, ki jih v šoli niso pridobili. V Sloveniji se je leta 1984 oblikoval prvi eksperimentalni študijski krožek, kjer se je razvila tudi ideja o Univerzi za tretje življenjski obdobje. Po letu 1991 sta želja in interes po študijskih krožkih samo še naraščali. Poleg tega se je takrat ustanovil tudi Andragoški center Slovenije, kot osrednja ustanova za raziskovalno delo na področju andragogike, ki je na pobudo dr. Nene Mijoč pripravil program za razvoj študijskih krožkov, kot temeljno obliko učenja odraslih v demokratičnem duhu (Bogataj, 2005).

Študijski krožki so razširjeni že po vsej Sloveniji. Najbolj dobrodošli so v majhnih krajih oz. krajih, oddaljenih od izobraževalnih ustanov, kajti tam predstavljajo priložnost za učenje, druženje in aktivno delovanje v okolju. Njihova prednost je v tem, da se razlikujejo od standardnih oblik izobraževanja, zato so zanimivi tudi za ljudi, ki se ne udeležujejo standardnih oblik izobraževanja. Glavni cilj študijskih krožkov je seznanjanje udeležencev o novih znanjih, ki so potrebna za razvoj in ohranitev podeželja, za dejavno vključevanje v sodobno družbo in spodbuda za osebni razvoj posameznikov. V Sloveniji letno deluje več kot 140 študijskih krožkov. V petnajstih letih se je krožkov udeležilo več kot 12.000 Slovencev in mnogi krožke že redno obiskujejo (ACS, 2012).

2.1.3.2 Načela študijskih krožkov

Temeljna načela študijskih krožkov so naslednja: enakopravnost in demokratičnost, sproščenost, sodelovanje in prijateljstvo, svobodna izbira ciljev, kontinuiranost in načrtovanje dela, aktivnost članov, tiskano gradivo, načelo sprememb, dejavnega vplivanja na okolje in sebe, upoštevanje izkušenj posameznika in skupine ter ustvarjalnost (Mijoč in sod., 1993).

V študijskem krožku so vsi člani med seboj, vključno z mentorjem, enakopravni. Mentorjeva naloga je le to, da svetuje in skupino povezuje. Člani krožka so torej učitelj in udeleženci hkrati. Dostopni so vsem, ki jih tema zanima in so pripravljeni v krožku aktivno sodelovati. To sta tudi edina dva pogoja za vstop v študijski krožek. Odnosi v skupini so sproščeni, sodelovalni in prijateljski. Tekmovalnost ni zaželeno. Dobrodošla je nesebična delitev znanja. Cilje si skupina zastavi sama glede na želje, potrebe, pričakovanja in okoliščine. Tako si svobodno izbirajo cilje in hkrati za izvedbo le-teh sprejemajo lastno odgovornost. Zaželeno je, da se srečanj študijskega krožka člani redno udeležijo in s tem zagotavljajo kontinuiteto dela, poleg tega pa je zaželeno tudi to, da aktivno sodelujejo, izražajo svoja stališča, mnenja in nesebično delijo znanje ter nenazadnje črpajo znanje tudi iz pisnih virov, ki jih udeleženci sami poiščejo. V študijskem krožku se udeleženci učijo in pridbivajo nova znanja in s tem spreminjajo sebe ter dejavno vplivajo tudi na okolje (Bogataj, 2005; Mijoč in sod., 1993).

Študijski krožki torej krepijo vezi med ljudmi in spodbujajo njihovo osebnostno in intelektualno rast. S tem pomembno vplivajo na bolj kakovostno življenje in prijaznejše okolje. Člani študijskega krožka na koncu srečanj pripravijo predstavitev svojega dela in vsebine ter z različnimi načini predstavitev izkažejo svojo ustvarjalnost in pridobljeno znanje, ki ga predstavijo tudi širši skupini ljudi (Krajnc, 2005).

2.1.3.3 Študijsi krožki v kmetijstvu

Na področju kmetijstva in trajnosti deluje kar nekaj študijskih krožkov. Na spletni strani Andrigoškega centra Slovenije o študijskih krožkih, je objavljenih nekaj študijskih krožkov, ki delujejo na področju kmetijstva. To so: Zelišča Loške doline, Lep je lep, Zaupamo v moč zdravilnih rastlin, Svet dišavnic in začimb, Griblejska čebula, Zdravo vrtnarjenje, Spretni prsti podeželja, Zdravilna zelišča Šentlovrenc. Študijskih krožkov na temo kmetijstva je nedvomno več. Med najbolj zastopane in odmevne študijske krožke na temo narave in trajnosti pa sodijo gozdarski študijski krožki. Nekateri delujejo že več kot 15 let. V tem času so nastale številne brošure z opisi rastlinskih brst, žag, mlinov, izšli so zborniki in glasila, bili organizirani številni dogodki ... (ACS, 2012; Bogataj, 2012).

2.1.4 Druge oblike povezovanja

Vse bolj zanimivo je združevanje glede na različne cilje in potrebe članov združenja. Znotraj enega večjega združenja lahko najdemo zelo heterogeno skupino pridelavalcev, ki imajo nekaj skupnih ciljev, vendar pa ostajajo tudi taki cilji, ki niso popolnoma enaki med vsemi člani skupine. Zato se znotraj združenj oblikujejo še dodatne sekcije, ki jih lahko razvrstimo v sledeče: združenja za povečevanje obsega pridelave, združenja, ki se osredotočajo na kakovost pridelkov, združenja za lokalno pridelavo in trženje, združenja za vključevanje neprehrambenih proizvodov in storitev, združenja za izboljšanje stika med pridelovalci in potrošniki in združenja za razvoj blagovnih znamk in drugih zaščit ... (Knickel in sod., 2008).

2.1.4.1 Združenja za povečevanje obsega pridelave

Glavni cilj združenja za povečevanje obsega pridelave je pridelava večje količine pridelka z nižjimi stroški pridelave ter večji vpliv na gibanje cen proizvodov. S tem povezano ima združenje večji vpliv na gibanje cen proizvodov in večjo pogajalsko moč v primerjavi s posamezniki (Knickel in sod., 2008).

2.1.4.2 Združenja ki se osredotočajo na kakovost pridelkov

Pri združenju za vzdrževanje kakovosti pridelka gre za neke vrste diferenciacijo trga, ki trži posebne proizvode. Potrošnike vse bolj zanima izvor pridelka, način pridelave in nenazadnje tudi kakovost pridelka oz. prehranbenega proizvoda, ki ga kupujejo. Zato se vse več kmetov združuje z namenom, da ponudijo čim bolj kakovostne pridelke. Poleg tega morajo jamčiti, da je ta pridelek res kakovosten. Zagotovilo o posebnosti proizvoda dokazujejo z rednimi pregledi organizacij za nadzor. Taki izdelki so posebni predvsem iz vidika tradicionalne pridelave in/ali predelave ter posebnosti okolja, v katerem so

pridelani. Cilj teh združenj je zagotovilo čim višje kakovosti proizvodov ter ohranjanje tradicionalnih proizvodov in znanj ter nenazadnje zaščita le-teh z blagovnimi znamkami in drugimi oblikami zaščit, kot je na primer Zaščiteno geografsko poreklo in Zaščitena označba porekla, kjer nosilci označb določijo lastne kakovostne standarde, kraj in način pridelave in predelave pridelka oz. proizvoda (Juvančič, 2012; Narrod in sod., 2009).

2.1.4.3 Združenja za lokalno pridelavo in trženje

Združenje za lokalno pridelavo in trženje se zaveza za prodajo pridelkov tam, kjer so bili pridelani. Tu ne gre le za pridelke, ampak tudi za storitve, ki jih ponujajo v neki regiji: turistične in kulturne dejavnosti, izobraževanja, prikaz obrti in običajev, kulturne dejavnosti ... (Jahn in sod., 2007).

2.1.4.4 Združenja za vključevanje neprehrambenih proizvodov in storitev

Pri združevanju za vključevanje neprehramskih proizvodov in storitev gre za dve glavni obliki združevanja: za kmetijsko-okoljske storitve ter za proizvodnjo neprehramskih proizvodov in storitev. Oboji sledijo glavnemu cilju, ki je gradnja nove dobavne verige. Gre za turizem, razne vrste oskrbe (z energijo, s storitvami povezanimi z urejanjem krajine ...), s pridelavo barvil, tekstila, vlaken ... (Knickel in sod., 2008).

2.1.4.5 Združenja za izboljšanje stika med pridelovalci in potrošniki

Osnovni cilj združenja za izboljšanje stika med pridelovalci in potrošniki je v vzpostavitvi trdne vezi med ponudnikom in potrošnikom. To omogoča večje zaupanje in boljšo komunikacijo med obema koncema prehranske verige. S tem pa se zmanjša moč posrednikov. Tako kupci neposredno izrazijo željo po določenih proizvodih. S tem kmetje dobijo takojšno informacijo o količini pridelka, ki ga morajo pridelati za neposredno prodajo. S tem povezano lahko lažje organizirajo proizvodnjo na svojih kmetijah, poleg tega pa imajo zagotovilo, da bodo pridelke prodali (Knickel in sod., 2008).

2.2 DEJAVNIKI, KI VPLIVAJO NA ŽELJO PO ZDRUŽEVANJU KMETOV

Dejavniki, ki bodisi omejujejo ali spodbujajo vplivajo na oblikovanje in delovanje posameznih oblik skupnega nastopa kmetov za potrebe trženja se po (Knickel, 2008) izvoru ločijo na politične in institucionalne, ekonomske in tržne, tehnične in vezane na znanje, družbene in kulturne ter geografske.

Politično-institucionalni dejavniki za ne vključevanje v združenja so predvsem nizka stopnja zaupanja v kolektivne dejavnosti iz zgodovinskih razlogov. To je prisotno v državah srednje in vzhodne Evrope, kjer je porišlo po ukinitvi socializma do reorganizacije kmetijstva v smislu privatizacije zemljišč, pridelave in predelave ter trženja. Zaradi nenehnih sprememb v kmetijski politiki in organiziranosti združevanja kmetje vse manj zaupajo skupnim akcijam (Knickel in sod., 2008). Tu je prisoten tudi močan vpliv tradicionalnih zadrug, ki onemogoča razvoj novih oblik povezovanja. Raziskovalci (Jahn

in sod., 2007) poročajo, da tradicionalne oblike združništva in tradicionalna kmetijska politika, dušijo razvoj novih oblik kolektivnega delovanja.

Zato se vse več držav odloča za podporo novim oblikam združevanja kmetov, ki temeljijo na kakovosti pridelka ter lokalni pridelavi. Po zgledu dobre prakse iz tujine se slovenski kmetje odločajo za zaščito svojih pridelkov z geografskimi označbami. To je prisotno predvsem na območju Primorsko-Kraške regije, kjer so formalna in neformalna združenja spodbudila ustanovitev Zaščitene oznake porekla za Ekstra deviško oljčno olje in Zaščiteno geografsko poreklo Kraškega pršuta. Ta ideja se je v zadnjih letih razširila po vsej Sloveniji, zato lahko zasledimo vse več pridelkov, ki nosijo Zaščiteno označbo porekla.

Med tržno-ekonomske dejavnike za nevljučevanje kmetov v združenja, lahko na prvo mesto uvrstimo slabo učinkovitost tradicionalnih zadrug pri poslovanju (Kovačič, 1999b). Poleg tega ima negativne učinke na povezovanje tudi nezaupanje med člani združenja in nezaujanje vodstvu združenja (Hansen in sod, 2002). Čeprav mali kmetje težko konkurirajo velikim kmečkim obratom, je to lahko eden izmed dejavnikov, ki male kmete spodbudi k povezovanju. S skupnim nastopom na trgu, lahko zagotovijo večji obseg proizvodov in se učinkoviteje pogajajo z drugimi člani v prehranski verigi. Za izboljšanje ekonomskega položaja se kmetje združujejo tudi v alternativne oblike združenj, ki svoje delovanje usmerjajo predvsem v zagotavljanje kakovosti pridelkov, kot so na primer ekološka združenja, združenja za ohranitev tradicionalnih pridelkov in proizvodov ter oblike združenj, ki svoje delovanje usmerjajo povezovanju z neprehranskimi sektorjem (Jahn in sod., 2007).

Velik vpliv na (ne)povezovanje kmetov imajo tehnični dejavniki in dejavniki vezani na znanje. Na razvoj skupnega trženja kmetov lahko vpliva tudi infrastruktura na podeželju, izobraževanje in svetovanje, ki se neposredno povezuje z znanjem kmetov o vodenju kmetije. Velik omejitveni dejavnik predstavlja slaba telekomunikacijska in prometna infrastruktura. Slaba komunikacija omejuje izmenjavo in sodelovanje kmetov s strateškimi partnerji in potrošniki. Veliko vlogo pri prenosu znanja imajo kmetijske svetovalne službe, ki dajejo večji poudarek pravilni tehnologiji pridelave in ne toliko učinkovitemu trženju (Jahn in sod., 2007). Če pogledamo ta problem še iz druge plati, vidimo, da ima pomanjkanje znanja lahko tudi pozitiven vpliv na združevanje, namreč kmetje se začnejo združevati v učne skupine, znotraj katerih prihaja do izmenjav znanja in izkušenj. S tem se kmetje združujejo in hkrati učijo (Drivas in Giannakas, 2010).

Pomemben družbeno-kulturni dejavnik, ki vpliva na združevanje kmetov, je zaščita lokalne naravne in kulturne dediščine. Predvsem v krajih z bogato kulturno in naravno dediščino, kmetje vidijo pomemben element za združevanje, kajti na ta način lahko svojo dejavnost povežejo s turističnimi dejavnostmi in se povežejo tudi z drugimi sektorji. Družbeno-kulturni dejavniki pa lahko predstavljajo povezovanju tudi oviro. Kniclel in sod. (2008) ugotavljajo, da se zaradi pomanjkanja pripadnosti regiji in pomanjkanja socialnega kapitala v smislu pomanjkanja znanj, ki so potrebna za vodenje neke skupine ljudi, kmetje ne odločajo za povezovanje. Prav tako lahko predstavlja oviro nizka motivacija kmetov za združevanje, kar je lahko povezano s slabimi izkušnjami s povezovanjem. To je prisotno predvsem v državah z bivšo socialistično ureditvijo. K slabšemu razvoju skupne akcije

vplivajo še pomanjkanje znanja o naravni in kulturni dediščini, tradicionalnih obrteh ... in izguba podeželske identitete, ki je prisotna na tistih območjih, ki jih vse bolj poseljujejo prebivalci iz mest (Knickel in sod., 2008; Jahn in sod., 2007).

Kot geografske dejavnike, ki vplivajo na združevanje kmetov, lahko obravnavamo oddaljenost od glavnih mestnih središč, upadanje števila prebivalcev oz. izseljevanje ter opuščanje kmetijstva. Po drugi strani pa bližina mest lahko pomeni lažji dostop do trga, kar pridelovalce odvrne od skupne akcije.

2.3 PREGLED OBSTOJEČIH OBLIK IZOBRAŽEVANJA IN UČENJA V SLOVENIJI

Izobraževanje je nameren in urejen proces pridobivanja znanj, razvijanja sposobnosti in spretnosti ter spreminjanje osebnosti posameznika in okolja, v katerem posameznik deluje. Ta proces je sistematičen in načrten. Medtem ko je učenje miselni proces, pri katerem posameznik pridobiva znanja, spretnosti in navade z lastno dejavnostjo in ni načrtno. Običajno se posamezniki učijo ob spremembah v njihovem življenju. "Odrasli so se vedno učili: ob naravnih katastrofah, vojnah, boleznih, poroki, rojevanju in vzgoji otrok, obdelovanju polja, izdelovanju orodja ..." (Ličen, 2006: 16). Ljudje so se torej učili že od nekdaj. Poleg tega so se učili tekom celotnega življenja. V današnjem času hitrih sprememb v tehnologijah pridelave, informacijske tehnologije ter okoljske spremembe še toliko bolj zahtevajo od posameznika, da sledi razvoju in se permanentno izobražuje. Samo formalno izobraževanje ni več dovolj, zato je vse bolj potrebno znanje nadgrajevati tudi z neformalnim izobraževanjem (Ličen, 2006; Jelenc, 1996).

V splošnem ločimo formalno, neformalno izobraževanje in informalno učenje. Formalno izobraževanje se izvaja na podlagi akreditiranega programa v izobraževalnih institucijah (npr. srednje šole, fakultete, zasebni izobraževalni zavodi ...). Po uspešnem zaključku izobraževalnega programa, udeleženec pridobi javno priznan certifikat oz. spričevalo ali diplomu o doseženi stopnji izobrazbe. Namenjeno je pridobivanju javno priznane stopnje izobrazbe. Medtem ko je neformalno izobraževanje usmerjeno v osebni in/ali družbeni razvoj. Po zaključku neformalnega izobraževanja udeleženec pridobi potrdilo o končanju, ki ni kvalifikacija o doseženi stopnji izobrazbe. Kot tretjo kategorijo Unescova terminologija opredeljuje še informalno izobraževanje, ki poteka vse življenje tako, da posameznik iz izkušenj, zunanjih vplivov v okolici (družini, soseski, pri delu, iz medijev, pri vsakodnevnih opravilih, na izletih ...) pridobiva spretnosti in znanje ter oblikuje stališča in vrednote. Podobno kot neformalno ne prinaša javno veljavne stopnje izobrazbe in ni sistematično. Iz tega razloga se pri nekaterih avtorjih uveljavlja za to kategorijo termin priložnostno učenje in ne informalno izobraževanje (Jelenc, 1996).

Odrasli se učijo tudi za uspešno delovanje na kmetiji. Tu gre predvsem za neformalno izobraževanje in zmeraj prisotno priložnostno učenje (Klodič, 2010).

Današnje gospodarske razmere od kmeta zahtevajo, da pozna tako tehnološke, kakor tudi ekonomske vsebine za uspešno trženje svojih pridelkov. V ta namen je na različnih institucijah organiziranih več oblik izobraževanja, ki kmetom omogočajo pridobivanje potrebnega znanja za boljši nastop na trgu.

2.3.1 Formalno izobraževanje v kmetijstvu

Formalno izobraževanje v kmetijstvu poteka na institucijah z akreditiranimi študijskimi programi, ki po dokončanju študija izdajo certifikat o pridobljeni stopnji izobrazbe. Taka izobraževanja potekajo predvsem na sledečih ustanovah (Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, 2012):

- kmetijske fakultete: Biotehniška fakulteta in Fakulteta za kmetijstvo in biosistemske vede Maribor,
- biotehniške šole: Biotehniški center Naklo (višja strokovna šola), Tehniški šolski center Nova Gorica (višja strokovna šola), Grm Novo mesto (višja strokovna šola), Biotehniški izobraževalni center Ljubljana (višja strokovna šola), Izobraževalni center Piramida Maribor (višja strokovna šola), Šolski center Ptuj (višja strokovna šola), Šola za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje (višja strokovna šola),
- srednje šole: Biotehniški center Naklo (srednja šola), Tehniški šolski center Nova Gorica (biotehniška šola), Grm Novo mesto (center biotehnike in turizma, Kmetijska šola Grm in biotehniška gimnazija), Srednja gozdarska in lesarska šola Postojna, Biotehniški izobraževalni center Ljubljana (gimnazija in veterinarska šola), Biotehniška šola Maribor, Izobraževalni center Piramida Maribor (srednja šola za prehrano in živilstvo), Šolski center Ptuj (biotehniška šola), Šola za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje (srednja poklicna in strokovna šola) in šolski center Šentjur (srednja poklicna in strokovna šola).

Tu potekajo predvsem metode skupinskega izobraževanja (predavanje, razlaganje, praktično delo ...), ki so usmerjene pretežno k učitelju (demonstracija, vodena diskusija, predavanje ...). To je sicer odvisno pretežno od števila učencev, števila ur, ki jih ima en učitelj na razpologo ter od njegove iniciative.

Poleg naštetih ustanov se z načinom formalnega izobraževanja ukvarja tudi Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, ki izvaja postopke preverjanja in potrjevanja znanja za pridobitev nacionalnih poklicnih kvalifikacij (v nadaljevanju: NPK). Do leta 2008 je bilo za naslednje NPK izdanih 806 certifikatov: predelovalec/predelovalka mesa, predelovalec/predelovalka mleka, predelovalec/predelovalka sadja, izdelovalec/izdelovalka kruha, potic, peciva in testenin na tradicionalen način, poljedelec/ka, vinogradnik/ca, sadjar/ka, zelenjadar/ica ter živinorejec/ka (Kovačič in sod. 2008).

Kovačič in sod. (2008) so pripravili predlog programa kompleksnega dopolnilnega poklicnega usposabljanja za kmete in delavce v kmetijstvu in gospodarstvu, zaradi povečane potrebe po specifičnih znanjih. Do sedaj so se izvajala izobraževanja na tehnološke in aktualne agrarno-politične teme v okviru seznanjanja kmetov o novostih, kamor ne more soditi kompleksnejše dopolnilno poklicno usposabljanje, zato je predlog po poenotenju tem usmerjen v vključevanje teh tem v vsebinski del izobraževalnih modulov.

Ta del izobraževanja je neke vrste formalno izobraževanje, ki je usmerjeno v pridobivanje novih znanj in "omogoča neke vrste formalno priznavanje poklicne usposobljenosti za posamezna specifična področja, ki pa niso primerljiva s formalno poklicno usposobljenostjo, pridobljeno z rednim poklicnim izobraževanjem" (Kovačič in sod., 2008; 34). Gre predvsem za pridobivanje dokazil oz. dovoljenj za opravljanje specifičnih dejavnosti.

Taka znanja so seveda dobrodošla ali celo nujno potrebna. Vendar tu nastopijo ovire prisotne pri vključevanju in sami izvedbi izobraževanja, o katerih bomo podrobneje pisali v nadaljevanju. Teh je pri formalnem izobraževanju več kot pri neformalnem. Zato menimo, da je za doseganje ciljev, ki stremijo k seznanjanju, spopolnjevanju in učenju kmetov in delavcev, ki delajo v kmetijstvu, pomembno, da se pripravi čim bolj učinkovite izobraževalne programe, ki bodo dobro sprejeti v ciljni skupini. Če izvzamemo pridobitev formalne listine o končanju izobraževalnega programa, ki igra dokaj veliko vlogo pri vključevanju v te programe, je formalno izobraževanje po našem mnenju manj prilagodljivo na hitre spremembe v okolju ter v didaktičnem smislu bolj rigidno in zavezujoče, manj sproščeno in kreativno. Medtem ko je neformalno izobraževanje bolj sproščeno, ni obvezujoče in iz tega vidika običajno tudi bolj uspešno pri podajanju znanja. Ter postavlja učenca v položaj aktivnega iskalca novega znanja. Zato ne smemo spregledati velikega pomena, ki ga nosi ravno neformalno izobraževanje v kmetijstvu.

Kot ideja za razmislek bi lahko bila, da se uvaja neformalna izobraževanja, za namene seznanjanja, usposabljanja in učenja kmetov in drugih, ki so kakorkoli povezani s kmetijstvom. Ob tem pa se uvede dodatna in prostovoljna preverjanja znanja, ki bi se v primeru uspešno opravljenega preizkusa, formalizirala v tem smislu, da bi kandidat pridobil formalno listino oz. certifikat, kakor da bi opravil NPK.

2.3.2 Neformalno izobraževanje v kmetijstvu

V tem delu bomo dali poudarek neformalnemu izobraževanju. Učeči se raje udeležujejo neformalnih oblik izobraževanja, ker so običajno bolj učinkovite. Le-te se hitreje prilagajajo potrebam udeležencev (tako v smislu časa in kraja izvajanja, kot tudi v smislu fleksibilne priprave izobraževalnih tem). Taka izobraževanja potekajo v največji meri v okviru Kmetijskih svetovalnih služb pri KGZS, ponekod v zadrugah in drugih združenjih, v zasebnih institucijah in nenazadnje tudi na samih kmetijah v obliki samopomoči kmetov.

Kmetijske svetovalne službe pri KGZS, kjer je zaposlenih 310 svetovalcev, z različnimi temami izobraževanja pokrivajo veliko različnih področij: živinorejo, rastlinsko pridelavo, ekološko kmetovanje, ribogojstvo, travništvo in pašništvo, dopolnilne dejavnosti, agrarno ekonomiko, kmetijsko mehanizacijo, varstvo pri delu s kmetijsko in gozdarsko mehanizacijo, urejanje kmetijskega prostora, ravnanje z odpadki in odpadno embalažo, tehnološka navodila in kalkulacije ter vse o zbirnih vlogah (Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, 2012).

Glede na oblike izobraževanja, na kmetisko gozdarskih zavodih izvajajo predavanja, tečaje, krožke, seminarje, delavnice, ekskurzije, prikaze tehnologij in veščin, vzorčnih objektov, poskusov ... Med temi prevladujejo predavanja, sledijo prikazi in seminarji (Kovačič in sod., 2008).

Glede na vsebino izobraževanja prevladujejo predavanja o rastlinski pridelavi (predvsem na temo sadjarstva in vinogradništva), sledijo predavanja s področja živinoreje (prevladujejo teme na prirejo kravjega mleka). Na temo dopolnilnih dejavnosti je vse več predavanj. Zelo redka so predavanja na temo travništva in gozdarstva, čeprav v Sloveniji prevladuje travnati in gozdni svet. Predavanj s področja agrarne politike je vse več in glede

na hitro spreminjanje agrarne politike in glede na slabo poznavanje kmetov tega področja, je zaželeno, da se število predavanj na to temo še poveča. Na kmetijsko gozdarskih zavodih potekajo predavanja tudi za neagrarne teme, kot so recimo tečaji angleščine, računalništva, sociološke in psihološke teme ... Te teme niso strogo vezane na kmetijsko proizvodnjo pa vendar vplivajo na boljšo delovno učinkovitost kmetov, izboljšajo kakovost življenja ter pripomorejo k dvigu samozvesti kmeta (Kovačič in sod., 2008).

Kovačič in sod. (2008) ugotavljajo, da se interes po izobraževanju povečuje predvsem za naslednje teme:

- tehnološke teme s področja posebnih in alternativnih proizvodnih panog, kot so konjereja, oljkarstvo, tradicionalno sadjarstvo, pridelovanje okrasnih rastlin in zdravilnih zelišč ...
- teme s področja vinarstva in predelave kmetijskih pridelkov,
- teme s področja pridobivanja energije v kmetijstvu in gozdarstvu,
- ekonomske teme, predvsem s področja trženja, spremljanja proizvodnih stroškov in obdavčevanja, načrtovanja in financiranja investicij,
- agrarno politične in pravne teme, zlasti vezane na politiko subvencij, socialno varnost kmetov, pravne posle v kmetijstvu,
- sociološke teme kot: odnosi v večgeneracijski družini, problematika nasledstva na kmetijah,
- pa tudi teme s področja splošne izobrazbe (zdravstvene teme, literarni večer – poezija o sadju in moštu).

Kovačič in sod. (2008) ugotavljajo, da se kljub široki ponudbi izobraževalnih tem, zaradi vse večje specializiranosti dejavnosti na kmetijah, pojavljajo nove potrebe po izobraževanju. "V tem cilju bi kazalo izoblikovati standarden in kompleksen nabor strokovnih tem za dopolnilno izobraževanje kmetov oziroma delavcev v kmetijstvu in gozdarstvu" (Kovačič in sod., 2008: 15). Zato je potrebno prilagoditi izobraževanja tako, da se k ponudbi izobraževalnih vsebin in tem še doda bolj specializirane teme. Kar pa se tiče metod pri izobraževanju pa je potrebno posvetiti več časa za delo v majhnih skupinah.

2.4 PREGLED OBSTOJEČIJ OBLIK ZDRUŽEVANJA IN IZOBRAŽEVANJA V SLOVENSKI ISTRI

Oljkarstvo je v Sloveniji prisotno že od 4. stol. pr. n. št. Od takrat naprej se je vloga oljkarstva pri nas z vzponi in padci razvijala vse do danes, ko lahko govorimo o razmahu oljkarstva bolj v smislu kakovosti oljčnega olja, kakor v smislu količin. Namreč v nekaterih obdobjih v preteklosti so pridelali tudi do več kot dva krat več oljčnega olja na tem območju kot danes. V letu 2008/2009 je približno 2000 pridelovalcev pridelalo 500 ton oljčnega olja. 1620 hektarjev pa je zasajenih s približno 350 tisoč drevesi oljke (Vesel, 2009; Bučar-Miklavčič, 1997).

Oljkarstvo v Sloveniji je omejeno na tiste dele, kjer prevladuje mediteransko podnebje. Ker so to, zaradi mrzlih zim, mejna območja za pridelavo oljk in oljčnega olja, je pomemben izbor mikrolokacije predvsem na ugodnih legah v Slovenski Istri, na Vipavskem in v Brdih. Običajno so oljčniki postavljeni na legah, kjer druge rastlinske vrste ne uspevajo. Gre predvsem za robove parcel ali drugih nasadov in terasaste terene (Kmetijsko gozdarski zavod ... , 2012a). Oljkarstvo je že samo po sebi na tem območju dokaj

trajnostna kmetijska panoga, ob pravi tehnologiji pa lahko iz okoljskih vidikov pridelujemo oljke in oljčno olje na ekološki nači (ZOOB, 2012).

2.4.1 Združevanje oljkarjev v Slovenski Istri

Oljkarji se v Slovenski Istri povezujejo na različne načine. Združujejo se v formalne in tudi neformalne skupine. Največje združenje oljkarjev v Slovenski Istri je Društvo oljkarjev Slovenske Istre (v nadaljevanju: DOSI), v katerem se oblikujejo manjše podskupine, kot je nedavno registrirana Skupina ekoloških pridelovalcev v oljkarstvu ter Skupina proizvajalcev ekstra deviškega oljčnega olja Slovenske Istre z Zaščiteno označbo porekla, ki deluje že dobrih 5 let. Poleg tega je registrirano tudi društvo Štorta in društvo Vinol. Oljkarji se združujejo tudi v Oljkarsko zadružno Slovenske Istre. Poleg tega obstajajo tudi neformalne oblike združevanja oljkarjev. Gre za združevanja za skupni nakup mehanizacije v tem smislu, da se manjša skupinica oljkarjev skupaj odloči za nakup in rabo npr. drobilcev vej, mulčerjev, filtrov za filtriranje olja ... Nekateri se odločijo tudi za skupni nastop na trgu v tem smislu, da pod eno blagovno znamko oljčno olje trži manjša skupina oljkarjev.

2.4.1.1 Društvo oljkarjev Slovenske Istre

DOSI je bilo ustanovljeno leta 1992 in do sedaj združuje dobrih 470 članov. Združuje pridelovalce (v nadaljevanju: oljkarji), predelovalce (v nadaljevanju: oljarji) ter ljubitelje oljk in oljčnega olja. Poleg tega sodeluje tudi s strokovnimi institucijami: Kmetijsko gozdarskim zavodom Nova Gorica (v okviru katerega med drugimi delujejo tudi: Kmetijsko svetovanje, Oddelek za varstvo rastlin ter Poskusni center za Oljkarstvo), Univerzo na Primorskem, Labs d.o.o. Inštitutom za ekologijo, oljčno olje in kontrolo in drugimi. Skupaj so prispevali k velikemu napredku oljkarstva v zadnjih 20 letih. V tem času so se povečale pridelovalne površine iz 400 ha na dobrih 1500 ha oljčnikov. S pravim pristopom izobraževanja pa se je povišala tudi kakovost oljčnega olja (DOSI, 2012; Vesel in sod., 2009).

Društvo organizira tudi številne prireditve, med katerimi je najbolj znana prireditev Festival zlate oljčne vejice, na kateri potekajo predavanja povezana z novostmi v oljkarstvu, podelitev priznanj "Zlata oljčna vejica", tekmovanje osnovnih šol "Oljka ali te poznam" ter razstave, degustacije in sejem oljčnega olja.

Znotraj društva DOSI so se začele oblikovati tudi manjše skupine pridelovalcev. Ena takih je Skupina proizvajalcev Ekstra deviškega oljčnega olja Slovenske Istre z Zaščiteno označbo porekla⁴, ki deluje dobrih 5 let in združuje 80 članov. Glavni cilj te skupine je pridelava kakovostnega Ekstra deviškega oljčnega olja Slovenske Istre z Zaščiteno označbo porekla (v nadaljevanju: EDOOSI ZOP). EDOOSI ZOP je pridelano, predelano in stekleničeno na območju Slovenske Istre in ustreza višjim kakovostnim kriterijem v skladu

⁴ Zaščitena označba porekla je najvišja raven zaščite živila in njegovega imena, ki so pridelana, predelana in pripravljena na določenem geografskem območju tako, da je zagotovljena stalna kakovost in sledljivost živila oz. kmetijskega pridelka. Na lastnosti takšnega kmetijskega pridelka ali živila bistveno vpliva geografsko okolje in njegovi naravni ali človeški dejavniki (Državni portal ... , 2012).

z Uredbo Komisije (EGS) št. 2568/91. Ti so zapisani v Elaboratu za postopek priznanja označbe geografskega porekla "EDOOSI" št. 324-01-7/2002/27⁵. Najpomembnejši kriteriji so sledeči: omejena pridelava EDOOSI ZOP na občine Izola, Koper in Piran. Pridelano mora biti iz oljk različnih sort ali ene sorte, značilne za omenjeno področje (to so 'Istrska belica', 'Leccino', 'Buga', 'Črnica', 'Maurino', 'Frantoio' in 'Pendolino', ki morajo biti zastopane v vsaj 80 odstotkih, ostalih je lahko največ 20 odstotkov. Od tega mora biti najmanj 30 odstotkov 'Istrske belice'). Oljke morajo biti predelane v največ 48 urah zgolj z mehanskimi postopki in med predelavo temperatura ne sme preseči 27 °C. Poleg tega mora biti oljčno olje označeno v skladu z Uredbo Komisije (ES) št. 1019/2002 o tržnih standardih za oljčno olje. Za zagotavljanje sledljivosti DOSI izdaja nalepke s serijskimi številkami v skladu s Pravilnikom o postopku za pridobitev in letno potrjevanje EDOOSI ZOP. Pogoji za vstop v skupino je tudi certificiran način integrirane ali ekološke pridelave. (DOSI, 2012; Vesel in sod., 2009).

Znotraj DOSI je bila julija letos ustanovljena tudi Skupina ekoloških pridelovalcev v oljkarstvu, ki šteje 49 članov in že aktivno deluje in v sodelovanju s Kmetijsko gozdarskim zavodom Nova Gorica izvaja izobraževalne programe na temo sonaravnega oljkarstva.

2.4.1.2 Oljgarska zadruga Slovenske Istre, z.o.o.

Zadruga Oleum Nostrum Slovenske Istre je bila ustanovljena pred več kot petnajstimi leti⁶. V letu 2011 je štela 70 članov. "/.../ Cilj zadruge ni le odkup in prodaja olja, ampak da v imenu zadružnikov tržimo in urejamo druge stvari, npr. iščemo ugodnejše dobavitelje za gnojila in opremo ter smo pravi servis za zadružnike. Delovati moramo kot profitna organizacija in ne kot društvo in na koncu leta bomo člani odločali, kam bomo namenili dobiček /.../", pravi predsednik zadruge Marinko Hrvatin (Rakar, 2010).

Zadruga predstavlja začetek organiziranega trženja oljčnega olja z namenom, da se znižajo stroški promocije in logistike in s tem razbremenijo oljkarja, ki naj se posveti pridelavi oljk. Oljčno olje lahko oljkar prodaja in promovira tudi samostojno, na zadrugo pa se lahko obrne v primeru pojava viškov (Rakar, 2010). V letu 2011 je zadruga aktivneje delovala eno leto. V tem času so pridobili posode za shranjevanje oljčnega olja s kapaciteto 10 tisoč litrov. Olje so začeli prodajati tudi v večjih trgovskih centrih. Poleg tega so začeli aktivno delovati na pospeševanju prodaje in promociji oljčnega olja (Rakar, 2011).

2.4.2 Izobraževanje oljkarjev v Slovenski Istri

Izobraževanje oljkarjev v Slovenski Istri poteka v obliki formalnega in neformalnega izobraževanja. Ustanova za formalno izobraževanje na področju kmetijstva v Slovenski Istri je Univerza na Primorskem, ki na Fakulteti za matematiko, naravoslovje in

⁵ Kislost v ut. %, izraženih kot oleinska kislina ne sme preseči 0,5 ut %, preoksidno število ne sme preseči 7 mmol O₂/kg in drugih. Pri senzorični oceni mora biti mediana sadežnosti enaka ali večja od 2,0 ter mediana napak ne sme biti višja od 0,0.

⁶v letošnjem letu se je zadruga preimenovala iz zadruge Oleum noustrum Slovenske Istre v Oljgarsko zadrugo Slovenske Istre.

informacijske tehnologije Koper izvaja študijski program Sredozemsko kmetijstvo. Z neformalnim izobraževanjem oljkarjev pa se ukvarja predvsem Kmetijska svetovalna služba, Oddelek za varstvo rastlin in Poskusni center za Oljkarstvo, ki sodelujejo tudi z Društvom oljkarjev Slovenske Istre. Delno se z učenjem ukvarja tudi Labs, d.o.o., Inštitut za ekologijo, oljčno olje in kontrolo v povezavi z UP ZRS-Laboratorijem za preskušanje oljčnega olja.

2.4.2.1 Univerza na Primorskem

Na Univerzi na Primorskem Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije Koper (v nadljevanju: Famnit) izvaja študijski program Sredozemsko kmetijstvo, ki zagotavlja temeljna naravoslovna znanja ter aplikativne vsebine biotehnik. Velik poudarek daje vsebinam varovanja okolja, trajnostnega delovanja v prostoru, poznavanja specifične obravnavanega okolja, proučevanja rastlin na genetskem nivoju, rastlinske pridelave ter živinoreje. Temeljni predmeti obravnavajo tehnologije pridelave, predelave, skladiščenja ter kakovostnega in senzoričnega vrednotenja hortikulturnih rastlin oz. živil ter sonaravno usmerjeno živinorejo. Poleg tega se izvajajo tudi izbirni predmeti (Univerza na Primorskem ... , 2012).

2.4.2.2 Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica

Na področju oljkarstva organizirajo različna predavanja, prikaze in tečaje, ki so namenjeni tako ljubiteljem oljkarstva, kakor tudi večjim tržnim pridelovalcem (Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, 2012).

Delo kmetijske svetovalne službe na področju oljkarstva je že več let usmerjeno v izobraževanje oljkarjev. Pripravljajo predavanja, prikaze in tečaje tako za večje tržne pridelovalce, kakor tudi za ljubitelje oljk in oljkarstva s ciljem povečanja pridelkov, sonaravne pridelave in kakovosti pridelka. Svetovanje poteka praktično od postavitve nasada z ogledi terena, priprave le-tega in zasaditve, do tehnologije pridelave, varstva pred boleznimi in škodljivci do trženja kakovostnega pridelka. Ukvarjajo se s spremljanjem leta oljčne muhe in oljčnega molja na različnih lokacijah ter razvoja oljkovega kaparja ter ostalih bolezni in škodljivcev. Oljkarjem so na voljo pri pridobivanju finančne pomoči s strani različnih razpisov ... Sodelujejo s Centrom za oljkarstvo, z društvi, občinami, Ministrstvom za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter kmetijsko zadrugo KZ Agraria Koper (Kmetijsko gozdarski zavod ... , 2012).

V letu 2012 načrtujejo izvedbo 19 predavanj, od tega 9 na temo oljkarstva, 6 delavnic na temo koristnih rastlin in organizmov - ekološko varstvo pred oljčno muho ter 2 tečaja na temo rezi oljk in degustacije oljčnega olja (Kmetijsko gozdarski zavod ... , 2012).

Pod okriljem Kmetijsko gozdarskega zavoda Nova Gorica deluje tako kmetijska svetovalna služba, kakor tudi oddelek za varstvo rastlin ter Poskusni center za Oljkarstvo. Oddelek za varstvo rastlin skrbi za strokovno podporo tržnim pridelovalcem na potročju zdravstvenega varstva rastlin ter pomoč vsem drugim imetnikom rastlin pri prepoznavanju in obvladovanju bolezni in škodljivcev rastlin (Kmetijsko gozdarski zavod ... , 2012).

Poskusni center za Oljkarstvo je namenjen povezovanju pridelovalcev, svetovalne službe in razvojnih nalog ter raziskav. Aktivnosti v Poskusnem centru za Oljkarstvo se izvajajo na podlagi petletnega programa, ki se pripravi na podlagi oljkarjev, ki jih izrazijo prek društev, kmetijsko svetovalne službe, raziskovalne institucije ter občinske službe. Aktualni program vsebuje introdukcijo in matične nasade, razvoj novih tehnologij pri razmnoževanju sadik, novih tehnologij v nasadu in tehnologij, povezanimi z analizami oljčnega olja. V programu se načrtuje sodelovanje s Kmetijskim inštitutom Slovenije prek strokovnih nalog in z Mednarodnim svetom za oljke. Sedaj pa se izvajajo raziskave na Nacionalnem introdukcijskem oz. kolekcijskem nasadu Strunjan in Purissima, inventarizacija, odkrivanje in determinacija sort, selekcije v matičnih nasadih, preizkušanje podlag. Raziskuje se vpliv časa obiranja na vsebnost olja v plodovih in na kakovost oljčnega olja, vpliv shranjevanja olja na kakovost oljčnega olja, vpliv predelave na kakovost oljčnega olja ... (Kmetijsko gozdarski zavod ... , 2012).

2.4.2.3 Labs d.o.o., Inštitut za ekologijo, oljčno olje in kontrolo v povezavi z UP ZRS-Laboratorijem za preskušanje oljčnega olja

Labs d.o.o., Inštitut za ekologijo, oljčno olje in kontrolo je tesno povezana z Laboratorijem za preskušanje oljčnega olja, ki je akreditiran v sklopu Univerze na Primorskem. Ustanovljen je bil leta 2004 zaradi potreb inšpekcijskega nadzora in monitoringa na področju oljčnega olja. Z oljkarstvom se ukvarjajo od leta 1992, predvsem na področju kemije in senzoričnega ocenjevanja oljčnega olja. Pri tem sodeluje mlad kader šestih zaposlenih, ki delajo v Laboratoriju za preskušanje oljčnega olja in predavajo na Univerzi na Primorskem na študijskih programih Sredozemskega kmetijstva in Dietetike. Učinkovito delovanje omogoča izobražen kader in vrhunska analitska oprema. V Republiki Sloveniji je UP ZRS Laboratorij za preskušanje oljčnega olja edini akreditiran in pooblaščen laboratorij za področje preskušanja oljčnega olja (Laboratorij ... , 2012; Bučar-Miklavčič, 2012).

2.5 POTREBE PO IZOBRAŽEVANJU

Poznavanje potreb odraslih pri izobraževanju je za uspešno načrtovanje izobraževanja ključnega pomena. Ličen (2006) navaja, da so izkušnje in potrebe učencev temeljni element izobraževalnega procesa. Le na podlagi poznavanja potreb udeležencev po izobraževanju, poznavanja potreb organizacij in širše skupnosti, lahko pripravimo učinkovit izobraževalni program.

Pastuović (1978) opredeljuje potrebe odraslih po izobraževanju kot razliko med znanjem in spretnostmi, ki jih odrasli že ima in tistim znanjem in spretnostmi, ki jih odrasli lahko pridobi z izobraževanjem.

Potrebe odraslih po izobraževanju lahko ugotavljamo na različne načine. Potrebno se je zavedati, da potrebe posameznika izhajajo tako iz ekonomskega, kulturnega in psihološkega vidika, zato mora raziskovanje potreb odraslih po izobraževanju potekati celostno. Najprej je potrebno poznati, kaj odrasli že zna, torej ugotoviti njegovo predznanje in nato česa ne zna, da bi mu olajšalo opravljanje nekega dela. Ob tem pa je potrebno poznati tudi okolje, v katerem bo izobraževalni program potekal. Če pripravljamo

izobraževalni program v neki instituciji, moramo poznati cilje in potrebe te institucije. Če pripravljamo izobraževalni program v nekem lokalnem okolju, moramo poznati značilnosti tega kraja (Ličen, 2006).

Raziskovanje potreb je zelo široka tema, ampak če se osredotočimo na osnovne načine raziskovanja potreb odraslih po izobraževanju za delo, lahko potrebe odraslih po izobraževanju ugotovimo z vprašalniki, opazovanjem, pogovori, študijo primera ... Poslužimo se tudi ugotavljanja interesa posameznikov za izobraževanje (Ličen, 2006).

Ugotavljanje potreb za izobraževanje odraslih je pomemben element pri načrtovanju izobraževanja, vendar pa ni edini. Lahko se izkaže veliko potreb in tudi interes odraslih po izobraževanju, ampak je v izobraževanju odraslih še mnogo dejavnikov, ki vplivajo na to, ali bo izobraževalni program uspešen. Pri tem igrajo veliko vlogo motivi in ovire pri izobraževanju, ki jih predstavljamo v naslednjem poglavju.

2.6 MOTIVI IN OVIRE PRI IZOBRAŽEVANJU ODRASLIH

Odrasli se za udeležbo v izobraževanju odločajo na različne načine. Nekatere pritegnejo zanimive teme in dejavnosti v programu, drugi so za izobraževanje bolj zainteresirani, ker verjamejo, da bodo z izobraževanjem dosegli zastavljen cilj (npr. napredovanje v poklicu, odpravljanje zdravstvenih težav, lažje spopadanje s težavami ...), tretji pa se udeležijo izobraževanja iz same želje po učenju in pridobivanju novih znanj, širjenju obzorja in osebnosti rasti. Toliko kolikor je različnih ljudi, toliko je različnih motivov za izobraževanje odraslih. Kljub temu pa je potrebno na nek način povzeti motive izobraževanja odraslih.

Cross (1981) navaja devet skupin motivov, ki odrasle spodbujajo k vključevanju v izobraževalne programe oz. k učenju: osebni cilji, osebno bogatenje, verski cilji, pridobivanje znanja, vedenje o kulturi, socialni cilji, skupnostni cilji, beg iz položaja, izpolnjevanje dolžnosti.

Teh devet skupin motivov lahko nadalje združimo v tri glavne skupine. Prvih pet skupin motivov uvrščamo med potrebe posameznika po osebnostem razvoju. Šesta in sedma skupina sta usmerjeni k boljši interakciji z okoljem. Zadnji dve pa predstavljata čisto konkretne potrebe, da se z izobraževanjem spremeni njihov položaj (naj bo to socialni, ekonomski ali karkoli drugega) (Cross, 1981).

Ovire pri izobraževanju se lahko pojavijo pred vključitvijo v izobraževanje in tudi med samim izobraževanjem. Prav tako, kot je veliko motivov za izobraževanje, je tudi ovir. Razvrščamo jih v tri glavne skupine: situacijske ovire, institucijske ovire in dispozicijske ovire (Jelenc, 1996).

Med situacijske ovire sodijo ovire, ki izhajajo iz situacije oz. trenutnega položaja posameznika. To so predvsem pomanjkanje časa, finančnih sredstev, oddaljenost od izobraževalne ustanove, socialne okoliščine udeleženca, družinske težave in drugo. Te ovire so dokaj pogoste in tudi težko premostljive. Institucijske ovire so vezane na odnos posameznika do izobraževalne institucije. Tu gre za prilagojenost programov udeležencem (urnik, lokacija, vsebina izobraževanja), način prenašanja znanja, vpisni pogoji ... Te ovire

niso tako pogoste, so pa bolj zastopane med manj izobraženimi. To je ravno med tistimi, ki jih želimo k izobraževanju spodbujati, medtem ko bolj izobraženi hitreje najdejo sebi ustrezen program. Med dispozicijske ovire uvrščamo psihološke značilnosti posameznikov (samozavest, podoba o sebi, stališča in odnos do izobraževanja ...), odnos do izobraževanja (slabe izkušnje z izobraževanjem iz preteklosti, strah pred neuspehom), fizično stanje posameznika (slabovidnost, invalidnost ...). Te ovire niso tako pogoste, so pa kljub temu težko premostljive, poleg tega pa se običajno pojavijo v kombinaciji z ostalimi ovirami (Jelenc, 1996).

2.7 GLAVNE OBLIKE IN METODE PRI IZOBRAŽEVANJU ODRASLIH

Odrasli se učijo na drugačne načine kakor otroci. Če pri otrocih in mladostnikih prevladuje obvezno formalno in standarizirano znanje, je učenje odraslih bolj prostovoljno in prevladuje predvsem neformalno izobraževanje, ki je bolj kot v pridobitev javno veljavne listine o uspešnem zaključku izobraževanja, problemsko usmerjeno. Odrasli se učijo na podlagi izkušenj tako, da novo znanje poskušajo povezati z že znanim, z neposredno uporabo naučenega in aktivnim delovanjem. Njihov cilj je pridobivanje uporabnega znanja. Najlažje se učijo v skupinah, kjer je učitelj hkrati njihov mentor in jih pri učenju le usmerja. Učenje razumejo več kot le učni proces, zato želijo pri določanju učnih vsebin in metod, aktivno sodelovati. Oblike in medote učenja se pogosto razlikujejo od tistih, ki so prisotne pri formalnem izobraževanju in izobraževanju otrok (Radovan, 2012).

2.7.1 Metode izobraževanja odraslih

Matijević in sod. (1985) definirajo oblike izobraževanja odraslih kot način organiziranosti izobraževanja in učenja, medtem ko so metode načini in prijemi, ki omogočajo izpeljavo izobraževalne naloge.

Tomićeva (2003) pravi, da so metode izobraževanja načini učinkovite komunikacije med učenci in učiteljem in so odvisne od dela obojih.

Elton klasificira učne metode v tri večje sklope: metode množičnega izobraževanja odraslih, metode individualnega izobraževanja odraslih, metode skupinskega izobraževanja odraslih (Elton v Jelenc, 1996: 68).

Med metode množičnega izobraževanja odraslih sodijo predavanja, razlaganje, video predstavitve, praktično delo v velikih skupinah. Med metode individualnega izobraževanja odraslih sodijo vodeni študij literature, samostojni študij, študij prek multimedijskih kompletov, študij ob uporabi računalnika, dogovor o samoizobraževanju ... Med metode skupinskega izobraževanja odraslih sodijo diskusija, seminar, tutorstvo, delo v majhnih skupinah, igra vlog, simulacija, intervju, skupinski projekt ... (Jelenc, 1996: 68).

Metoda predavanja

Metoda predavanja je najbolj razširjena metoda izobraževanja. Je metoda usmerjena k učitelju, ki ustno predstavi določeno temo in s tem prenaša znanje na udeležence, ki so pasivni poslušalci. Učitelj učno snov razlaga, pojasnjuje, pripoveduje, opisuje in dokazuje.

Medtem ko je naloga udeležencev, da pozorno poslušajo in pomembnejše ugotovitve beležijo. Učitelj prenaša učno snov sistematično in izčrpno. V primerjavi z ostalimi metodami izobraževanja se pri metodi predavanj poda največ snovi. Predavanja so lahko med seboj različna, v glavnem pa ločimo naslednje vrste predavanj: razlaganje, pripovedovanje, pojasnjevanje, opisovanje, dokazovanje ... (Jelenc, 1996; Krajnc, 1979).

Demonstracija

Demonstracija je ena najpogostejše uporabljenih metod, ki je lahko tudi zelo učinkovita. Gre za praktičen prikaz določenega postopka. S to metodo dobijo udeleženci vpogled v nek proces. Pomembno je, da tudi sami poskusijo postopek ponoviti, da ga osvojijo in verjamejo v njegovo učinkovitost (Jelenc, 1996).

Samostojni študij in dogovor o samoizobraževanju

Dogovor o samoizobraževanju je uporabna metoda tam, kjer imajo udeleženci različno predznanje in izkušnje. S tem dogovorom je omogočen napredek posameznika po lastnem tempu. Individualni načrt naredi mentor, ki se potem dogovori z udeležencem, kako se bo samoizobraževal. Dogovor o samoizobraževanju je formalni pisni dogovor, s katerim študent opredeli: česa se bo naučil, kako se bo to naučil (intervjuji, internet, knjige ...), v kolikšnem času se bo naučil in kako ugotovil, če so cilji doseženi (referat, preverjanje ...). Dogovor pomeni, da je vse sprejemljivo za obe strani. Večinoma ga oblikuje učenec. Cilji, standardi, vsebina so v naprej postavljeni, poti pa so prepuščene posamezniku (Mijoč in drugi, 1993).

Diskusija

Metoda diskusije je podobna metodi predavanja, vendar vsebuje tudi elemente usklajevanja nasprotujočih si stališč, mnenj, ugotovitev in spoznanj. Pri tej metodi so udeleženci aktivni soustvarjalci programa (Krajnc, 1979).

Projekt

Projektno delo je zelo primerna metoda samostojnega dela, ki zajema učenje in delo v socialnem in kulturnem okolju, spodbuja razvoj raziskovalnih metod, samostojnost in inovativnost (Jelenc, 1996).

Izleti

Obiski in izleti omogočajo udeležencem pridobitev osebne izkušnje, doživetja. Poleg same vsebine ta metoda prinaša tudi spoznavanje članov skupine med seboj in povezovanje skupine (Jelenc, 1996).

2.7.2 Oblike izobraževanja odraslih

Oblike izobraževanja odraslih so sestavljeni iz različnih učnih metod. Oblike izobraževanja se spreminjajo glede na učne situacije (Jelenc, 1996).

Delavnica

Pri delavnici se teoretična znanja prelevi v praktično izvajanje. Pri tem se razvijajo nove spretnosti, spoznanja ... (Jelenc, 1996).

Tečaj

Tečaj je oblika izobraževanja, kjer se učna snov poda po točno določenem vrstnem redu, sistematično in izčrpno. Prevadujejo frontalne metode dela. Običajno je sestavljena iz več razmeroma daljših srečanj. Na zadnjem pa se nemalokrat preverja znanje in v primeru uspešno opravljenega preizkusa, se izda potrdilo o poznavanju teme. Ta metoda je zelo uporabna, kadar udeleženci nimajo možnosti, da bi se učili doma, kadar je potrebno posredovati specializirano znanje in kadar imamo na razpolago malo časa (Jelenc, 1996; Krajnc, 1979).

Seminar

Seminar je skupinska oblika izobraževanja. Tu prevladujejo aktivne oblike dela, med najbolj uporabljenimi metodami pa so diskusije, razgovori, igre vlog ... Seminar je namenjen strnjeni obravnavi neke teme. Tu se pridobiva nova znanja, pogloblja predznanje in izkušnje ter oblikuje stališča (Jelenc, 1996; Krajnc, 1979).

Konzultacija

Pri konzultaciji gre za posvetovanje, pogovor, svetovanje, pojasnjevanje določenega problema. Pogosto se udeleženci z vprašanji obračajo na učitelja. To obliko je smiselno uporabiti med daljšim izobraževalnim programom, kadar se pojavijo nejasnosti, pri oblikovanju ustrezne učne klime, odkrivanju napak, odpravljanju strahu ... Poleg tega je dober način pridobivanja povratne informacije od udeležencev, saj je zaželeno, da se sami obrnejo na učitelja z željo po reševanju težav (Jelenc, 1996; Krajnc, 1979).

Svetovanje

To je oblika izobraževanja, pri kateri gre za pomoč pri odpravljanju težav pri učenju. Učitelj ali svetovalni delavec pomaga udeležencu pri učenju, mu svetuje ... (Jelenc, 1996).

Akcijsko učenje

Akcijsko učenje je učenje z aktivnim delom oz. akcijo (Jelenc, 1996).

Študijski krožki

Študijski krožki so majhne skupine, sestavljene iz posameznikov, ki želijo pridobiti isto znanje. Oblikuje se zaradi potrebe po medsebojni pomoči, ki je potrebna za doseg določenega učnega rezultata. Z nesebično delitvijo znanja, mnenj in izkušenj, lahko člani študijskega krožka hitro pridejo do želenega znanja. Za študijski krožek so značilni demokratični odnosi, ki pospešujejo ustvarjalno klimo in aktivno učenje. Udeleženci sami izbirajo kraj, čas in temo srečanj (Krajnc, 1979; Mijoč, 1993).

3 MATERIAL IN METODE

3.1 RAZISKOVALNA METODA

Uporabljena je bila deskriptivno kavzalna neeksperimentalna metoda. Uporabili smo kvalitativne in kvantitativne raziskovalne postopke (Sagadin, 1993).

3.2 OPIS VZORCA

Anketirali smo pridelovalce oljk in oljčnega olja, ki smo jih zbrali priložnostno po principu metode snežne kepe. Intervjuvali smo dva predstavnika ustanov, ki se ukvarjajo predvsem z neformalnim izobraževanjem⁷ oljkarjev iz Kmetijsko gozdarkskega zavoda Nova Gorica in iz Labs, d.o.o, Inštituta za ekologijo, oljčno olje in kontrolo ter dva predstavnika združenj oljkarjev iz Društva oljkarjev Slovenske Istre ter iz zadruga Oljkarska zadruga Slovenske Istre.

3.3 OPIS MERSKIH INSTRUMENTOV

Po pregledu literature, smo pripravili anketni vprašalnik, ki obsega 29 vprašanj, ki smo jih razdelili v več tematskih sklopov. V prvem delu smo spraševali po osnovnih značilnostih kmetije, v drugem po osnovnih podatkih o olju, v tretjem po potrebah in dejavnikih za združevanje, v četrtem po potrebah in dejavnikih za izobraževanje ter v zadnjem, petem po podatkih o anketirancu.

V tretjem sklopu vprašalnika smo za merjenje pomembnosti uporabili petstopenjsko Likertovo lestvico z določenim naborom možnih odgovorov, ki smo jih označili sledeče: 1 - popolnoma nepomembno, 2 - nepomembno, 3 - niti pomembno, niti nepomembno, 4 - pomembno, 5 - zelo pomembno. V istem sklopu smo spraševali tudi o strinjanju oz. nestrinjanju s pripravljenimi trditvami, kjer so anketiranci lahko izbirali med sledečimi odgovori: 1 - se popolnoma ne strinjam, 2 - se ne strinjam, 3 - se niti ne strinjam, niti strinjam, 4 - se strinjam, 5 - se popolnoma strinjam.

V četrtem sklopu vprašalnika smo spraševali o potrebah po določenih znanjih, kjer so anketiranci izbirali med možnimi odgovori, ki smo jih označili sledeče: 1 - ne potrebujem, 2 - delno potrebujem, 3 - potrebujem, 4 - pretežno potrebujem in 5 - zelo potrebujem.

Poleg tega smo pripravili polstrukturiran intervju, ki je obsegal 9 vodilnih vprašanj, ob katerih smo med intervjujem postavljali tudi podvprašanja.

⁷ Izbrali smo institucije, ki se ukvarjajo z neformalnim izobraževanjem oljkarjev. Ker se predvsem takih izobraževalnih programov udeležijo oljkarji in jim predsvljajo najpomembnejši vir informacij in znanja na področju oljkarstva. Te institucije so glavna vez med znanstvenimi ugotovitvami in prakso.

3.4 ZBIRANJE PODATKOV

Anketiranje smo izvedli avgusta 2012 na območju občin Izola, Koper in Piran. Anketirance smo predhodno poklicali po telefonu in se dogovorili za srečanje. Poleg tega smo anketne vprašalnike razdelili med udeležence srečanja oljkarjev na temo varstva pred oljčno muho. Anketne vprašalnike smo razdelili tudi med sosede in znance, ki se ukvarjajo s pridelavo oljk in oljčnega olja, že anketiranih oljkarev. Za izvedbo ene ankete smo potrebovali približno 20 do 30 minut.

Intervjuje smo opravili avgusta 2012 s predstavniki zgoraj omenjenih institucij. Pred srečanjem smo se prek telefonskega pogovora dogovorili za termin izvedbe intervjuja, ki je bil opravljen v živo. Vse odgovore smo, zaradi lažje obdelave podatkov, posneli. Za izvedbo intervjuja smo potrebovali približno 45 minut do ene ure. S predstavnikom Oljcarske zadruge Slovenske Istre nismo opravili intervjuja, ker nismo mogli vzpostaviti kontakta.

3.5 OBDELAVA PODATKOV

Iz anket pridobljene podatke smo vnesli v bazo podatkov v datoteko programa MS Excel, v katerem smo podatke tudi obdelali po metodah opisne statistike ter s preizkušanjem hipotez. S χ^2 preizkusom hipoteze enake verjetnosti smo med dvema opisnima spremenljivkama iskali povezavo. Pri ugotavljanju glavnih potreb po izobraževanju in združevanju ter glavnih razlogov za (ne)združevanje, smo ugotavljali kateri izmed petih ponujenih odgovorov, je statistično značilno prevladoval.

S pomočjo intervjuja pridobljene podatke pa smo obdelali tako, da smo opravili transkripcijo s povzetkom glavnih ugotovitev.

4 REZULTATI Z RAZPRAVO

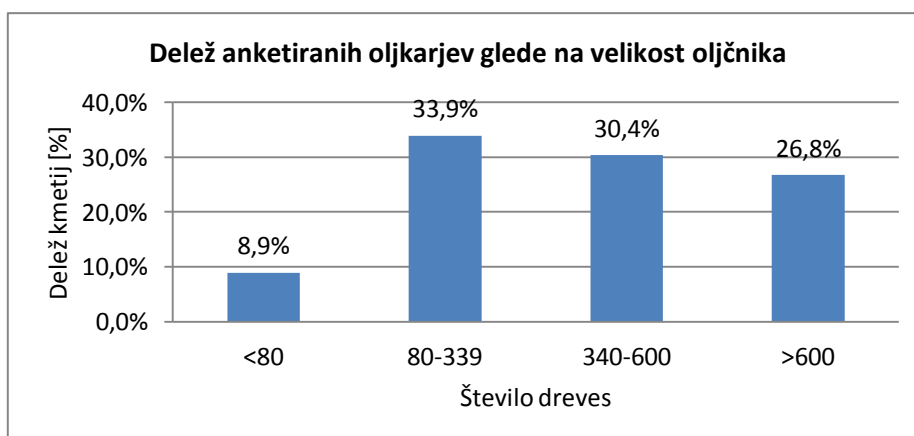
4.1 OSNOVNE ZNAČILNOSTI VZORCA

V raziskavo je bilo vključenih 56 pridelovalcev oljk in oljčnega olja od tega prevladuje delež moških z 76,8 odstotki, 23,2 odstotkov je žensk. Anketiranci so stari med 24 in 81 let. Njihova povprečna starost je 57,9 let. 8,9 odstotkov anketiranih je mlajših od 40 let, največji delež, s 50 odstotki, predstavljajo oljkarji stari med 40 in 60 let 41,1 odstotkov je starejših od 60 let. Nedokončano osnovno šolo ima 1,8 odstotkov anketirancev, 7,1 odstotkov je takih, ki so zaključili osnovno šolo. Anketirancev s končano poklicno šolo je 19,6 odstotkov, s končano srednjo šolo pa 16,1 odstotkov. S 55,4 odstotki pa prevladujejo anketiranci z dokončano višjo oz. visoko šolo.

4.2 OSNOVNE ZNAČILNOSTI OLJČNIKOV

4.2.1 Velikost oljčnikov

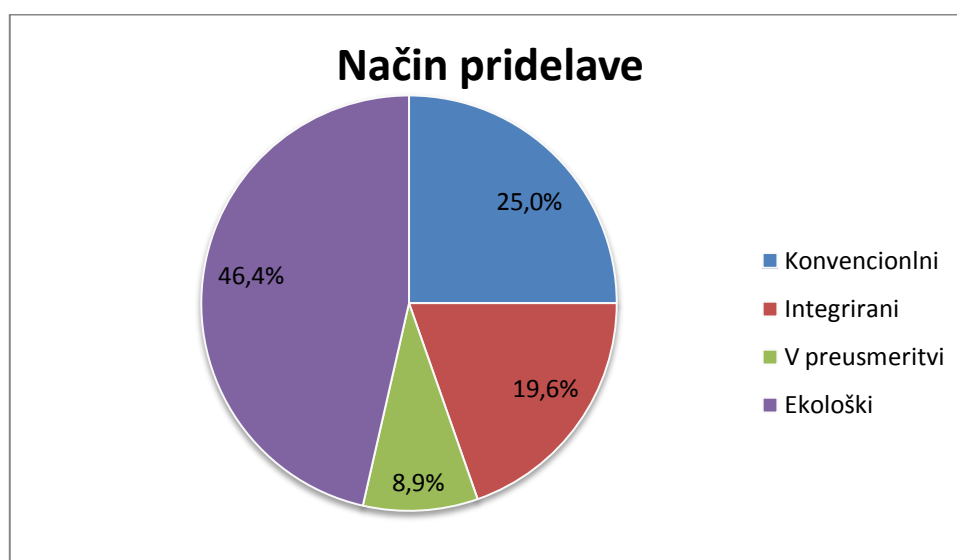
Za določanje velikosti kmetij se običajno izbira površina pridelovalnih površin. Tega v oljkarstvu ne moremo narediti. Namreč pri tej panogi prihaja do dokaj velikih odstopanj v številu dreves glede na površino, saj različni oljkarji prisegajo na različne medvrstne razdalje. Te so različne tudi glede na starost oljčnika. To bistveno vpliva na količino pridelka, ki je nenazadnje v tej raziskavi ključna. Zato je bolj verodostojni parameter, za določanje velikosti kmetije, število dreves. Tako smo razdelili oljkarje na tiste, ki gojijo do 80 oljk, od 80 do 339 oljk, od 340 do 600 oljk ter tiste, ki gojijo več kot 600 oljk. V prvi razred sodijo tisti, ki gojijo do 80 oljk. To so ljubiteljski oljkarji oz. oljkarji, ki gojijo oljke v okrasne namene, za preživljanje prostega časa v naravi oz. za hobi in običajno pridelajo toliko oljčnega olja, kolikor ga lahko tudi sami porabijo oz. razdelijo med družinske člane in prijatelje. Sledijo oljkarji, ki gojijo do 399 oljk, ki jih uvrščamo med male oljkarje. Nato so oljkarji, ki gojijo do 600 oljkarjev, kamor sodijo srednje veliki oljkarji ter nazadnje tisti, ki gojijo več kot 600 dreves, kamor sodijo veliki oljkarji. Anketirancev, ki se z oljkami ukvarjajo ljubiteljsko je 8,9 odstotkov, malih oljkarjev je 33,9 odstotkov, srednje velikih je 30,4 odstotkov 26,8 odstotkov anketirancev uvrščamo med velike oljkarje, kar prikazuje slika 2.

Slika 2: Delež anketiranih oljkarjev glede na velikost oljčnika izražena v številu dreves (2012)

4.2.2 Način pridelave

Sloka 3 prikazuje, da na konvencionalni način goji oljke 25 odstotkov anketirancev, integriran način pridelave ima registriranih 19,6 odstotkov anketirancev, 8,9 odstotkov je v preusmeritvi, medtem ko na ekološki način goji oljke kar 46,4 odstotkov anketirancev.

Slika 3: Delež anketiranih oljkarjev glede na način pridelave (2012)

4.2.3 Doba ukvarjanja z oljkarstvom

Oljkarstvo je na območju Slovenske Istre pravzaprav zelo stara dejavnost, zato lahko pričakujemo, da se nekateri oljkarji z oljkarstvom ukvarjajo že od nekdaj. Pred osamosvojitvijo Slovenije je bilo oljkarstvo manj pomembna kmetijska panoga, medtem ko je po osamosvojitvi Slovenije doživelo pravi razcvet. V zadnjih letih pa se le redki odločajo za nasaditev novih oljčnikov.

Oljkarjev, ki se z oljkarstvom ukvarjajo manj kot 10 let, je 5,4 odstotkov. Takih, ki se z oljkarstvom ukvarjajo med 10 in 22 let je 57,1 odstotkov in takih, ki se z oljkarstvom ukvarjajo več kot 22 let, je 37,5 odstotkov. Iz tega je razvidno, da je dobra tretjina anketirancev tako rekoč dolgoletnih oljkarjev in dobra polovica takih, ki so se z oljkarstvom začeli ukvarjati po osamosvojitvi Slovenije. Majhen delež je takih, ki so na oljgarsko pot šele vstopili oz. se z oljkarstvom ukvarjajo manj kot 10 let.

4.3 OSNOVNE ZNAČILNOSTI OLJA

Anketirani oljkarji pridelajo skupaj 66.226 litrov oljčnega olja. Dobrih 20 odstotkov oljkarjev porabi oljčno olje v lastnem gospodinjstvu oz. ga podari prijateljem, medtem ko 78,6 odstotkov oljkarjev oljčno olje namenja prodaji. Kljub temu, da se večina oljčenga olja namenja prodaji, ta ostaja v kletih. V zadnjih petih letih je kar 32 odstotkom oljkarjem

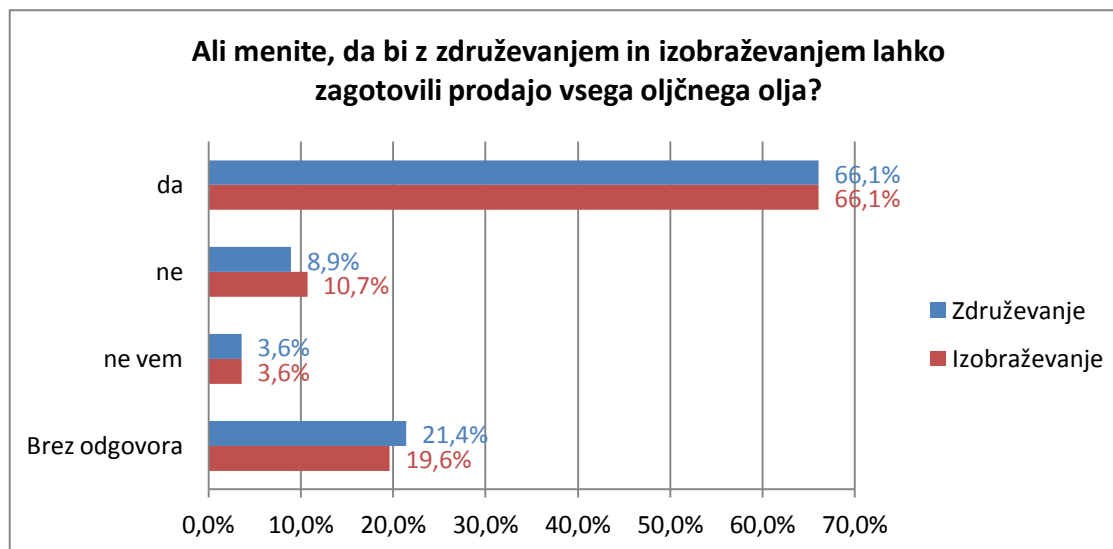
ostalo olje v kleti. V zadnji sezoni je med anketiranci ostalo skupaj 3385 litrov oljčnega olja.

Velika večina hrani oljčno olje v sodih iz nerjavečega jekla. Takih je kar 98,2 odstotka, medtem ko slaba dva odstotka anketiranih oz. en anketiranec vse oljčno olje ustekleniči zaradi pridelave majhne količine oljčnega olja. Ta podatek je zelo spodbuden, kajti to pomeni, da zelo velik delež oljkarjev hrani oljčno olje na pravilen način.

Da bi preverili ali oljkarji poznajo pravilen način hrambe oljčnega olja, smo postavili testno vprašanje. Anketiranci so morali izmed 4 trditev označiti pravilne, pri čemer je bilo možnih rešitev več. Kot pravilen odgovor se je obravnavalo popolnoma pravilen odgovor, kar sta predstavljali dve trditvi. Na to vprašanje je pravilno odgovorilo 80,4 odstotkov anketirancev, kar nakazuje na to, da velika večina anketirancev pozna pravi način hrambe oljčnega olja.

Kakovost lastnega oljčnega olja spremlja 82,1 odstotkov oljkarjev tako, da dajo oljčno olje preveriti instituciji, ki se ukvarja s preverjanjem kakovosti oljčnih olj. 58,9 odstotkov anketiranih pa kakovost oljčnega olja dokazuje še z nastopom na tekmovanjih.

Glede na to, da je v zadnjih petih letih kar tretjini oljkarjem ostalo nekaj olja prejšnje letine, smo oljkarje vprašali ali menijo, da bi s skupnim nastopom na trgu zagotovili prodajo vsega oljčnega olja ter ali bi s pridobivanjem znanja o trženju lahko zagotovili prodajo vsega oljčnega olja. Odgovore oljkarjev prikazuje slika 4.

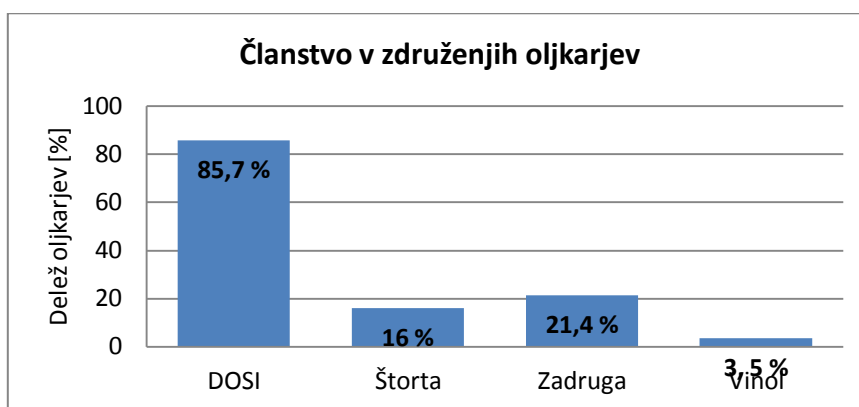
Slika 4: Mnenje oljkarjev o možnostih prodaje vsega oljčnega olja ob združevanju in izobraževanju (2012)

Iz slike 4 je razvidno, da večina (66,1 odstotkov) oljkarjev meni, da bi z združevanjem in izobraževanjem lahko zagotovili prodajo vsega oljčnega olja. Delež kategorije brez odgovora pripisujemo tistim, ki na to vprašanje niso odgovorjali. Namreč vsem, ki se z oljkarstvom ukvarjajo le ljubiteljsko in olje porabijo v družinskem krogu oz. ga ne tržijo, odgovarjanje na to vprašanje ni bilo potrebno.

4.4 ZDRUŽEVANJE

4.4.1 Članstvo oljkarjev v združenjih

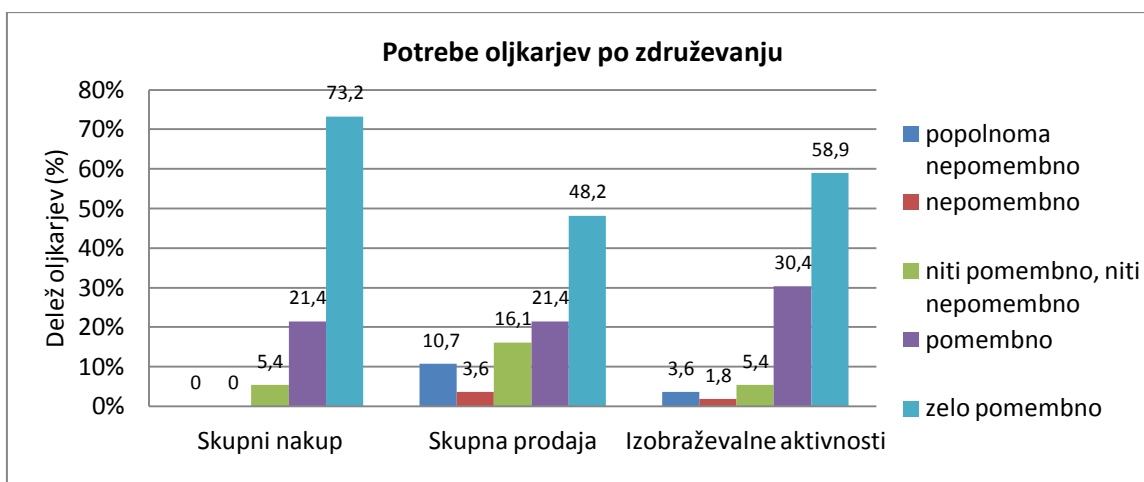
Članstvo v združenjih je med oljkarji kar pogosto. Namreč kar 87,5 odstotkov anketiranih oljkarjev sodeluje v vsaj enem združenju. Večinoma sodelujejo v Društvu oljkajrev Slovenske Istre, društvu Štorta, Oljkarski zadrugi Slovenske Istre ter društvu Vinol. Slika 5 prikazuje članstvo anketiranih oljkarjev v različnih združenjih. Predstavljamo samo združenja, kjer sodelujeta vsaj dva anketirana oljkarja.

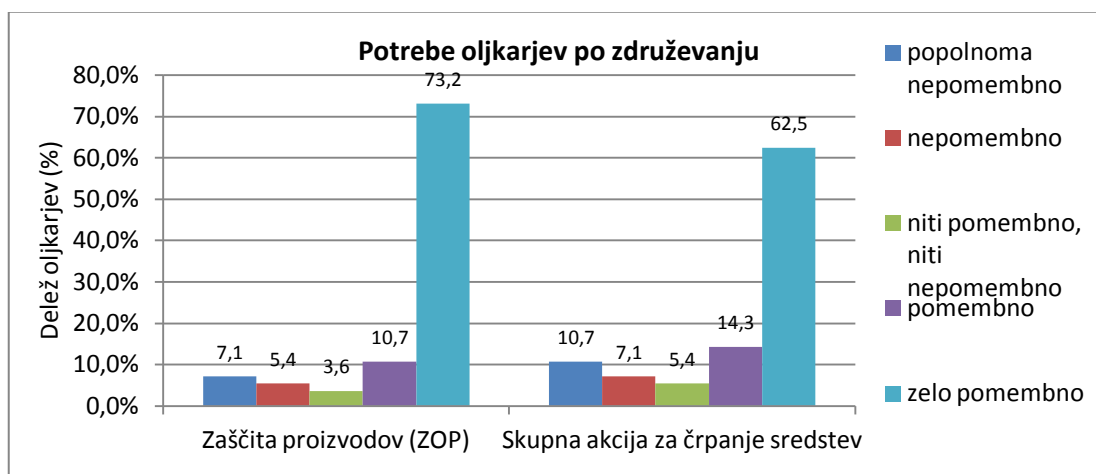
Slika 5: Članstvo oljkarjev v različnih združenjih (2012)

4.4.2 Potrebe oljkarjev po združevanju

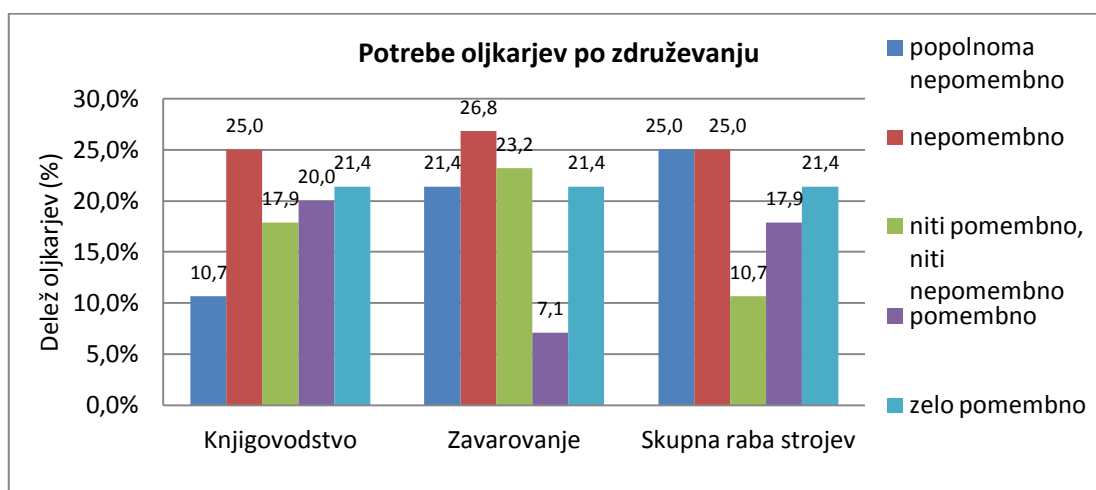
Anketirane oljkarje smo spraševali katere dejavnosti se jim zdijo pomembne in potrebne pri povezovanju. S tem smo ugotovili katere so glavne potrebe oljkarjev po združevanju oz. povedano preprosteje, kaj oljkarji v Slovenski Istri potrebujejo oz. iščejo v različnih oblikah združenj. Sliki 6 in 7 prikazujeta katere dejavnosti so za oljkarje pomembne in potrebne v oljkarskem združenju. Slika 8 pa dejavnosti katerim niso pripisovali pretiranega pomena.

Slika 6: Potrebe oljkarjev po združevanju (skupni nakup, skupna prodaja in izobraževalne aktivnosti) (2012)

Slika 7: Potrebe oljkarjev po združevanju (zaščita proizvodov in skupna akcija za črpanje evropskih sredstev) (2012)

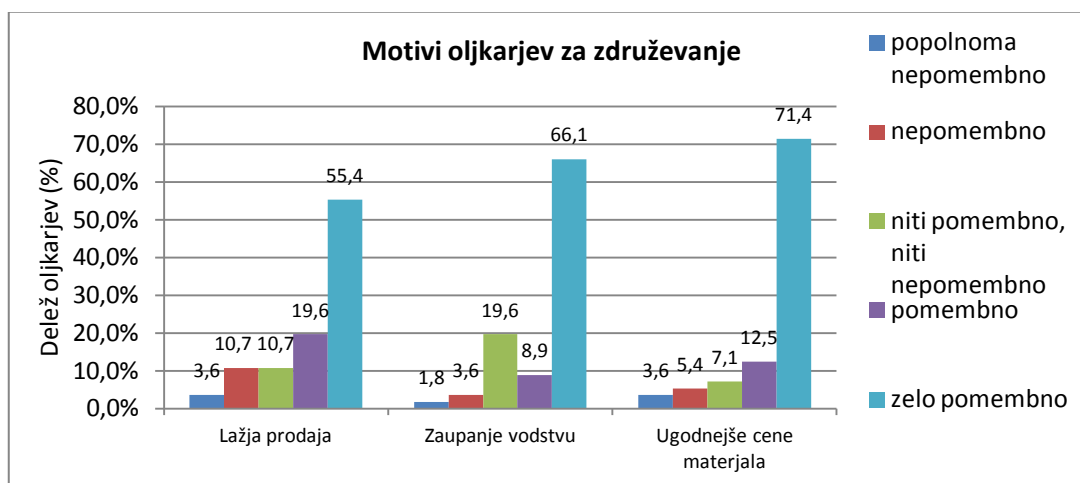

Slika 8: Potrebe oljkarjev po združevanju (knjigovodstvo, zavarovanje in skupna raba strojev) (2012)

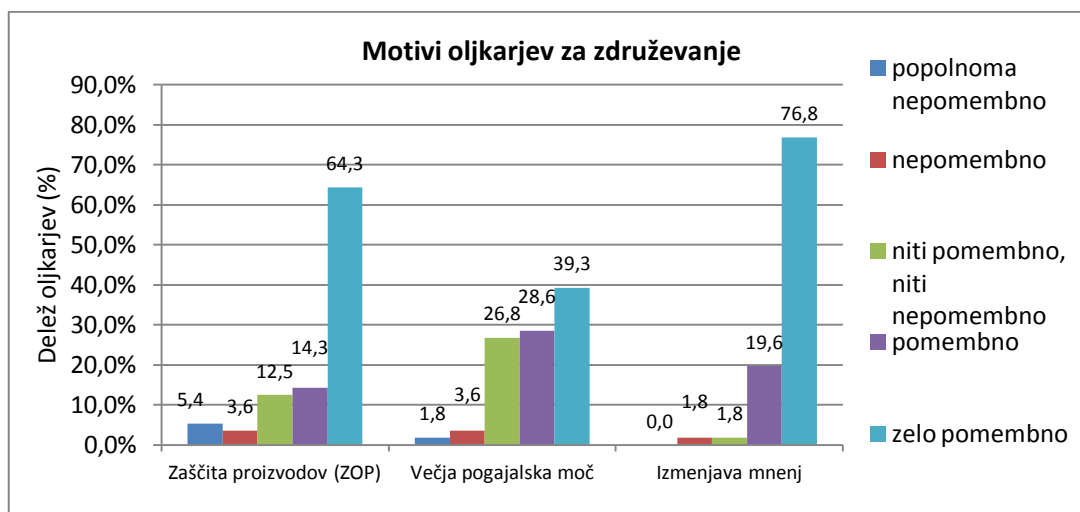
Oljkarji v Slovenski Istri v združenju potrebujejo skupno nabavo. Kar 73,2 odstotkov anketiranih je označilo to dejavnost v združenju kot zelo pomembno. Potrebujejo skupno akcijo za črpanje evropskih sredstev in nosilstvo za zaščito proizvodov, kot je Zaščitena označba porekla. Poleg tega se jim zdi potrebna skupna prodaja in izobraževanje. Manj pomembne dejavnosti v združevanju so knjigovodske in zavarovalniške dejavnosti ter skupna raba strojev.

4.4.3 Dejavnosti v združenjih, ki oljkarje najbolj pritegnejo k sodelovanju

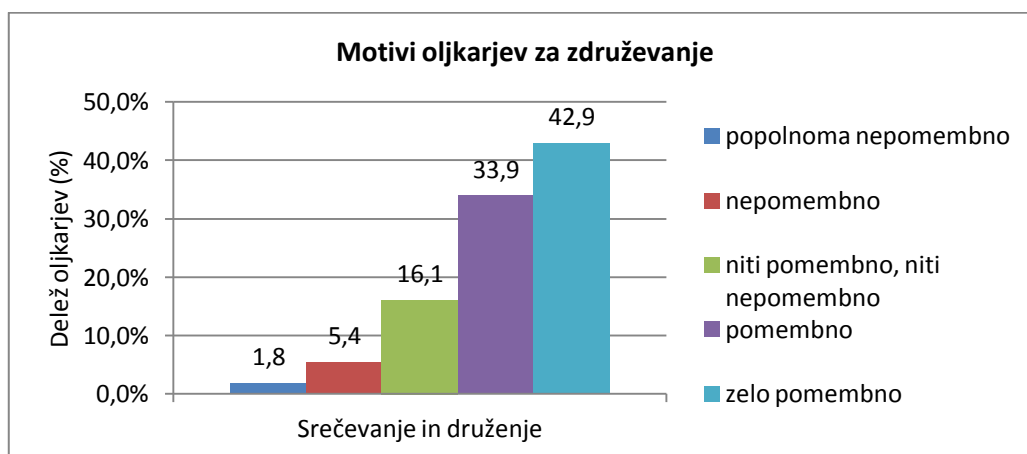
Oljkarji se združujejo na podlagi različnih dejavnikov. Glavne motive, ki vodijo oljkarje k povezovanju, smo ugotavljali z vprašanjem "Ali menite, da bi s pridobivanjem znanja o trženju lahko zagotovili prodajo vsega olja?". Pomembni motivi, zaradi katerih se oljkarji v Slovenski Istri povezujejo so, prikazani na sliki 9 ter na sliki 10. Slika 11 pa prikazuje manj pomembne motive za povezovanje oljkarjev.

Slika 9: Motivi oljkarjev za združevanje (lažja prodaja, zaupanje vodstvu, ugodnejše cene materiala, opreme in storitev) (2012)

Slika 10: Motivi oljkarjev za združevanje (opredelitev lastnih standardov za proizvode, narejene na tradicionalen način, večja pogajalska moč, izmenjava mnenj znanj in težav) (2012)

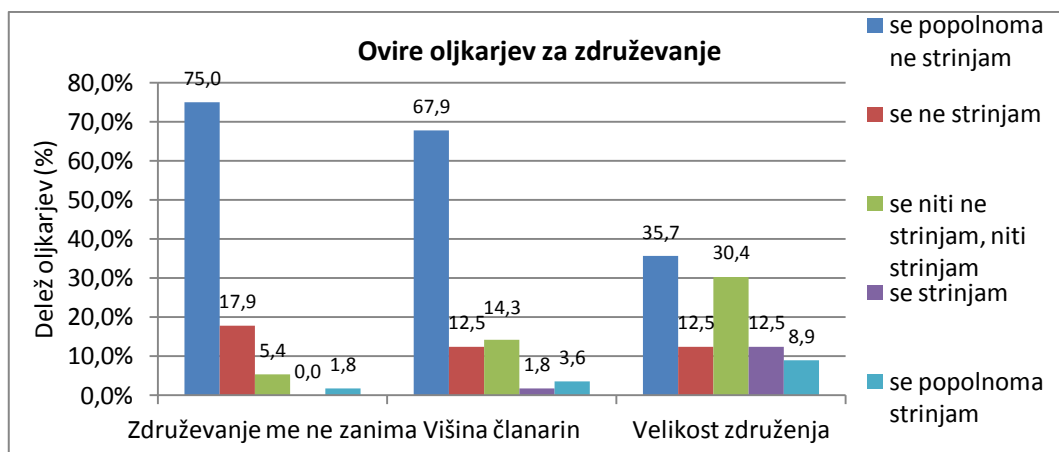

Slika 11: Manj pomemben motiv oljkarjev za združevanje (srečevanje in druženje) (2012)

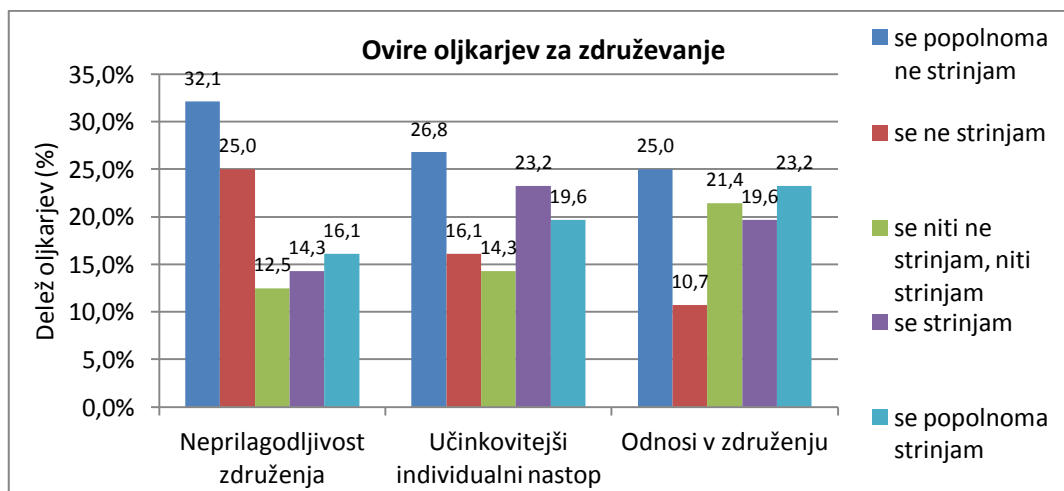
Oljkarje v združenje statistično značilno pritegne oz. jih motivira lažja prodaja, zaupanje vodstvu združenja ter ugodnejše nabavne cene materiala, opreme in storitev. Slednje je kar 71,4 odstotkov anketirancev označilo kot zelo pomembno. Prav tako oljkarje motivira k združevanju opredeliev lastnih standardov za proizvode narejene na tradicionalen način ter izmenjava mnenj, znanj in težav v kar 76,8 odstotkih. Metdem ko srečevanje in druženje ne predstavljata pomembnega motiva za združevanje.

4.4.4 Dejavnosti v združenjih, ki oljkarje najbolj ovirajo pri vstopu v združenje oz. jih v združenju motijo

Ugotovili smo, kaj oljkarje od vključevanja v združevanje odvrne. Na sliki 12 so manj pomembne ovire oljkarjev za vključevanje v združenja (neprilagodljivost združenja, učinkovitejši individualni nastop in odnosi v združenju), na sliki 13 pa bolj pomembne ovire oljkarjev za vključevanje v združenja (nezanimanje za združevanje, višina članarin in velikost združenja).

Slika 12: Manj pomembne ovire oljkarjev za vključevanje v združenja (neprilagodljivost združenja, učinkovitejši individualni nastop in odnosi v združenju) (2012)

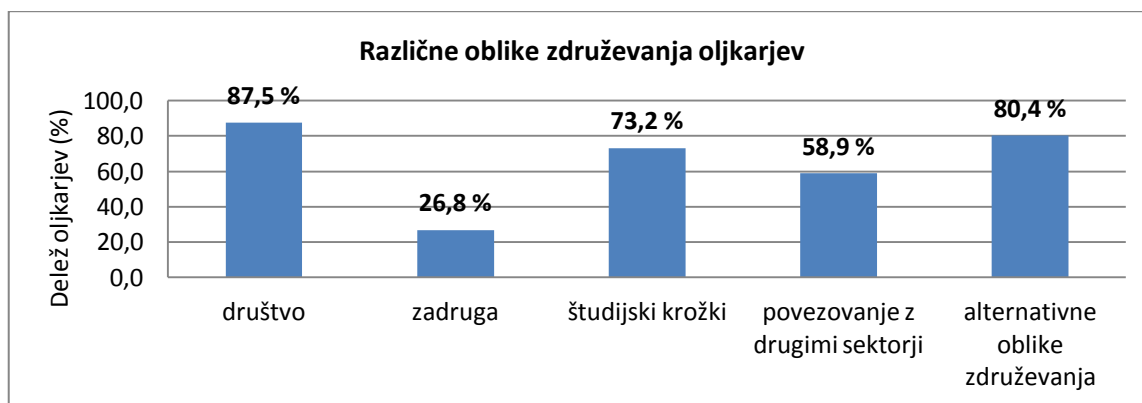

Slika 13: Bolj pomembne ovire oljkarjev za vključevanje v združenja (nezanimanje za združevanje, višina članarin in velikost združenja) (2012)

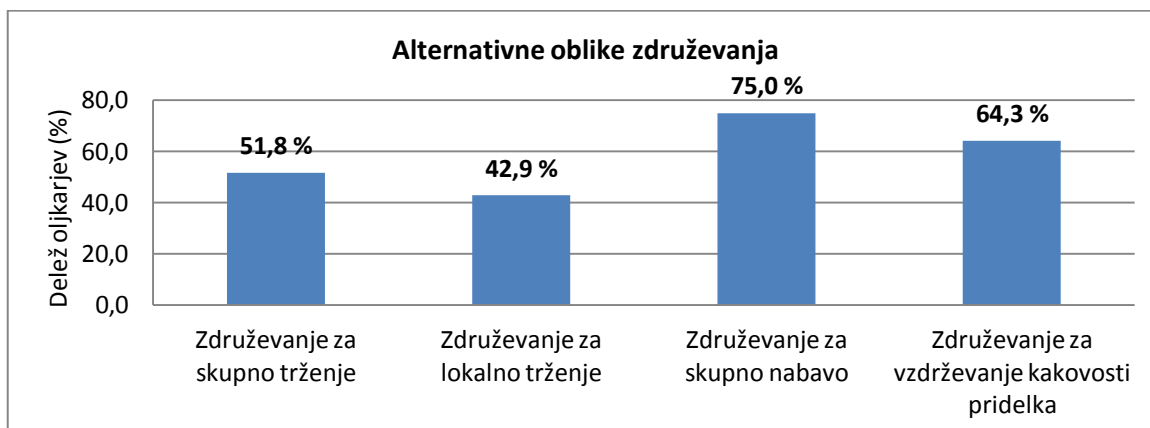
Anketirani oljkarji se ne strinjajo s trditvijo, da jih združevanje ne zanima. Enako velja za višino članarin in velikost združenja. Kar pomeni, da oljkarje nekako ne ovirajo visoke članarine ali velikost društva. Prav tako ne velja, da jih združevanje popolnoma ne zanima. Večjo razpršenost odgovorov je možno opaziti pri trditvi, da je lahko ovira pri vključitvi v združevanje neprilagodljivost združenj, da je učinkovitejši individualni nastop na trgu in da jih motijo odnosi v združenju. Pri teh trditvah ni statistično značilno izstopal noben odgovor.

4.4.5 Najbolj zaželene oblike druženja

Med različnimi oblikami združenj, so oljkarji odgovorili, da jih najbolj zanima povezovanje v društvo, sledijo alternativne oblike združevanja, nato študijski krožki in povezovanja z drugimi sektorji. Anketirane oljkarje najmanj zanima združevanje v zadrugo. To prikazuje slika 14. Ker je bilo na to anketno vprašanje možnih več odgovorov, je seštevek deležev za vse odgovore višji od sto odstotkov. Enako velja za naslednje vprašanje, ki se nanaša na alternativne oblike združenj. Med alternativnimi oblikami združenj so anketirani oljkarji najraje izbrali združevanje za skupno nabavo, sledi združevanje za vzdrževanje kakovosti, združevanje za skupno trženje. Najmanj zanimanja pa so izkazali za združenje za lokalno trženje. To prikazuje slika 15.

Slika 14: Delež oljkarjev glede na (2012)

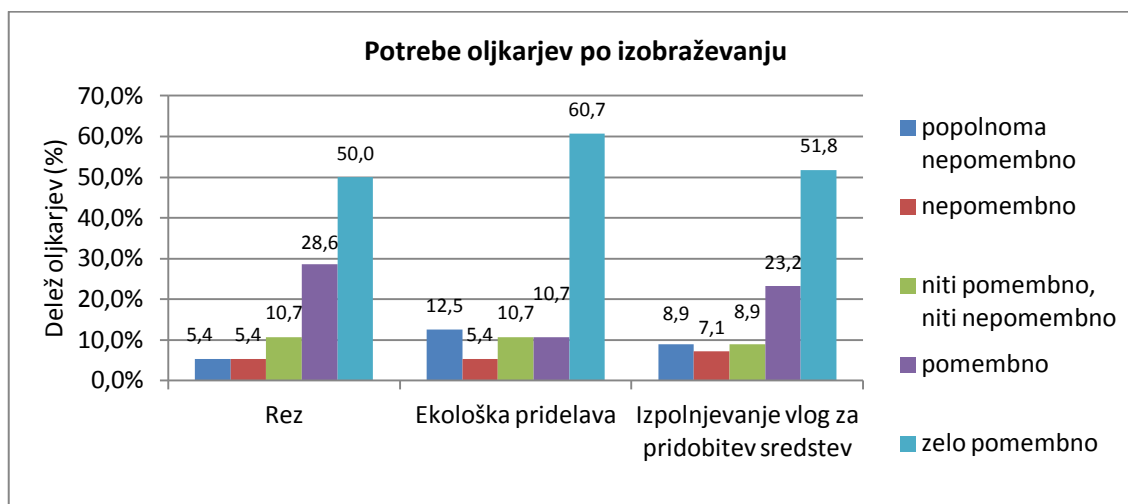

Slika 15: Alternativne oblike združevanja (2012)

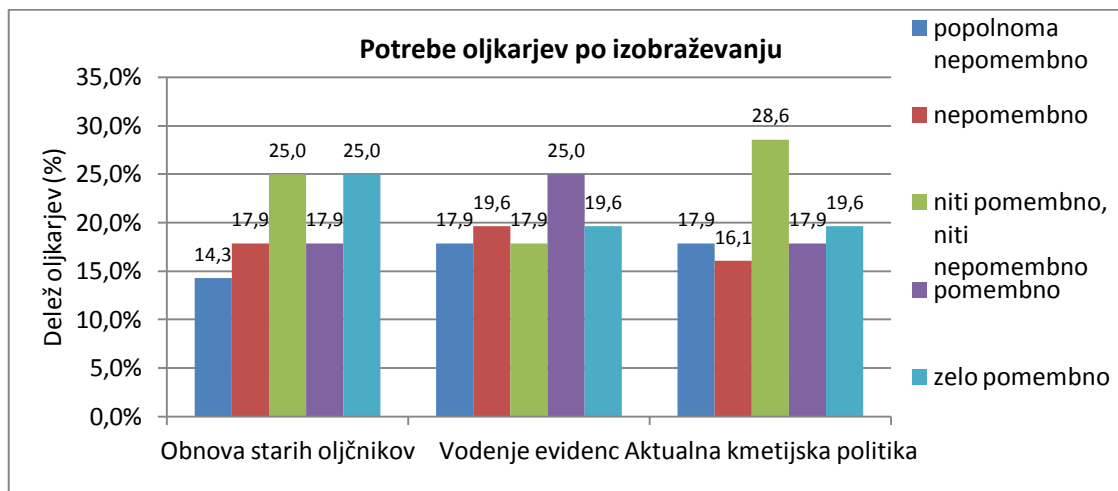
4.5 IZOBRAŽEVANJE

4.5.1 Potrebe oljkarjev po izobraževanju

Oljkarji imajo različne potrebe po izobraževanju. Na sliki 16 so prikazane glavne potrebe oljkarjev po izobraževanju. Na sliki 17 pa potrebe, ki jim anketiranci niso pripisovali pretiranega pomena.

Slika 16: Potrebe oljkarjev po izobraževanju (rez, ekološka pridelava, izpolnjevanje vlog za pridobitev sredstev) (2012)

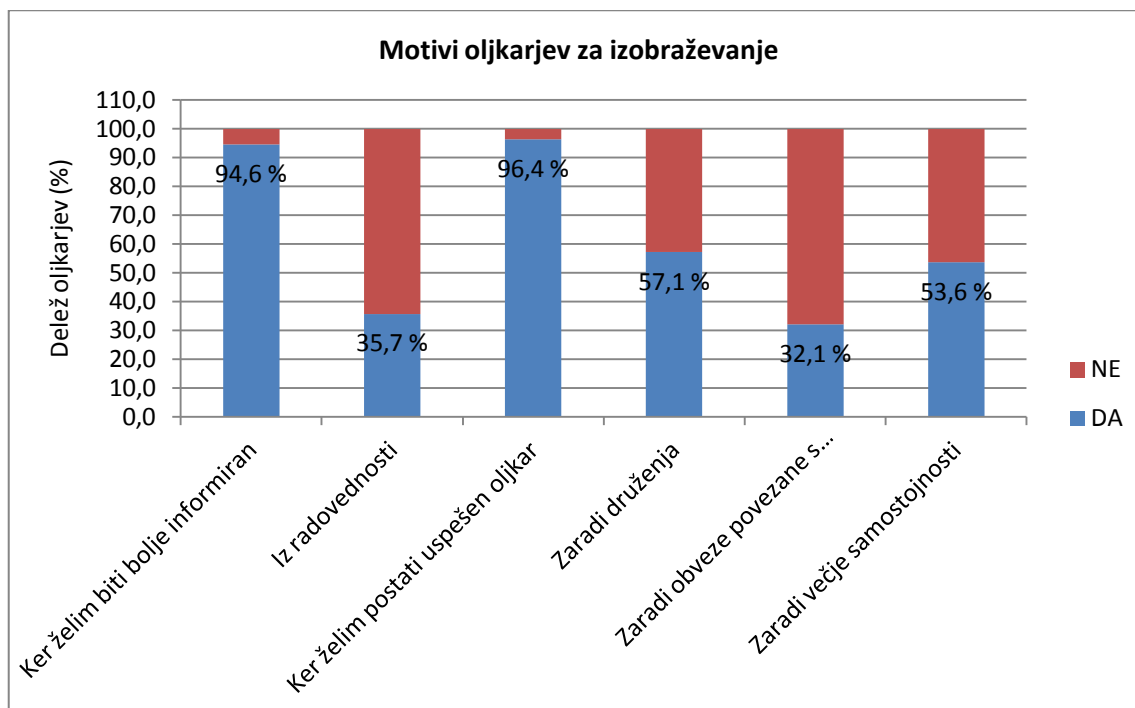

Slika 17: Potrebe oljkarjev po izobraževanju (obnova starih oljčnikov, vodenje evidenc, aktualna kmetijska politika) (2012)

Anketirani oljkarji menijo, da potrebujejo predvsem nova znanja o rezi, ekološki pridelavi ter izpolnjevanju vlog za pridobitev sredstev. Medtem ko za potrebe po znanju o obnovi oljčnikov, vodenju evidenc in aktualni kmetijski politiki ni bilo izrazito enoznačnih odgovorov.

4.5.2 Motivi oljkarjev pri izobraževanju

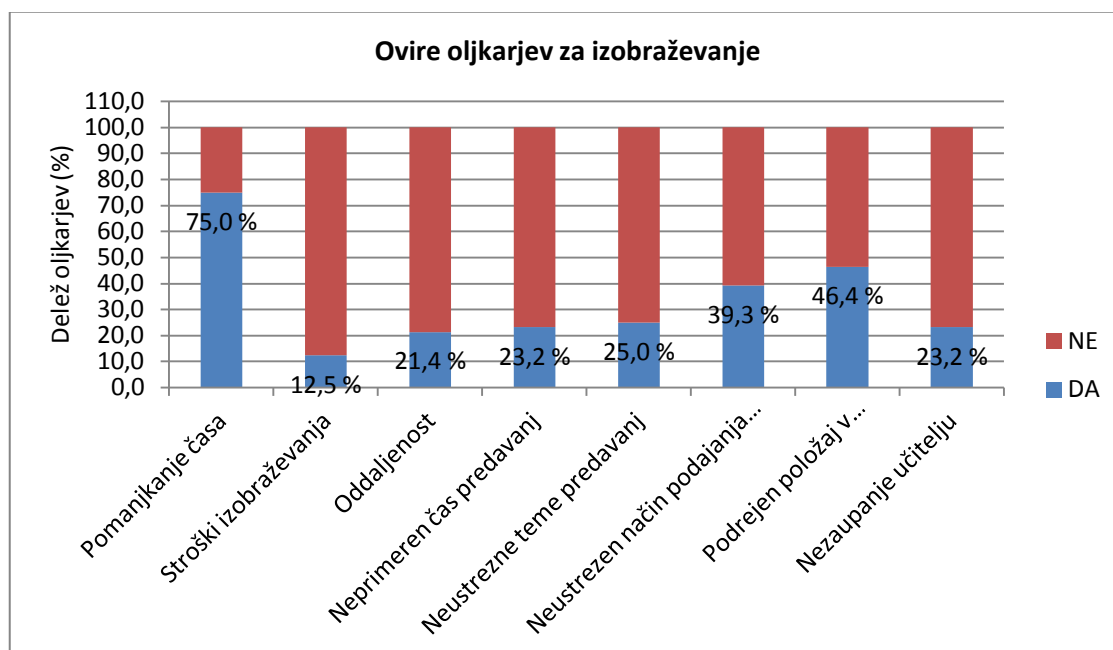
Za vključevanje v izobraževanje se oljkarji odločajo na podlagi več različnih motivov. Glavni razlog, zaradi katerega se udeležijo izobraževanj je želja po tem, da bi postali uspešni oljkarji. Zelo pomemben razlog je tudi želja po večji informiranosti. Več kot polovica anketiranih je odgovorila, da se udeležijo izobraževanj zaradi druženja in večje samostojnosti. Kot manj pomembne motive pa so anketiranci navedli radovenost in obvezo, povezano s subvencijo. To prikazuje slika 18.

Slika 18: Motivi oljkarjev za izobraževanje (2012)

4.5.3 Ovire oljkarjev pri izobraževanju

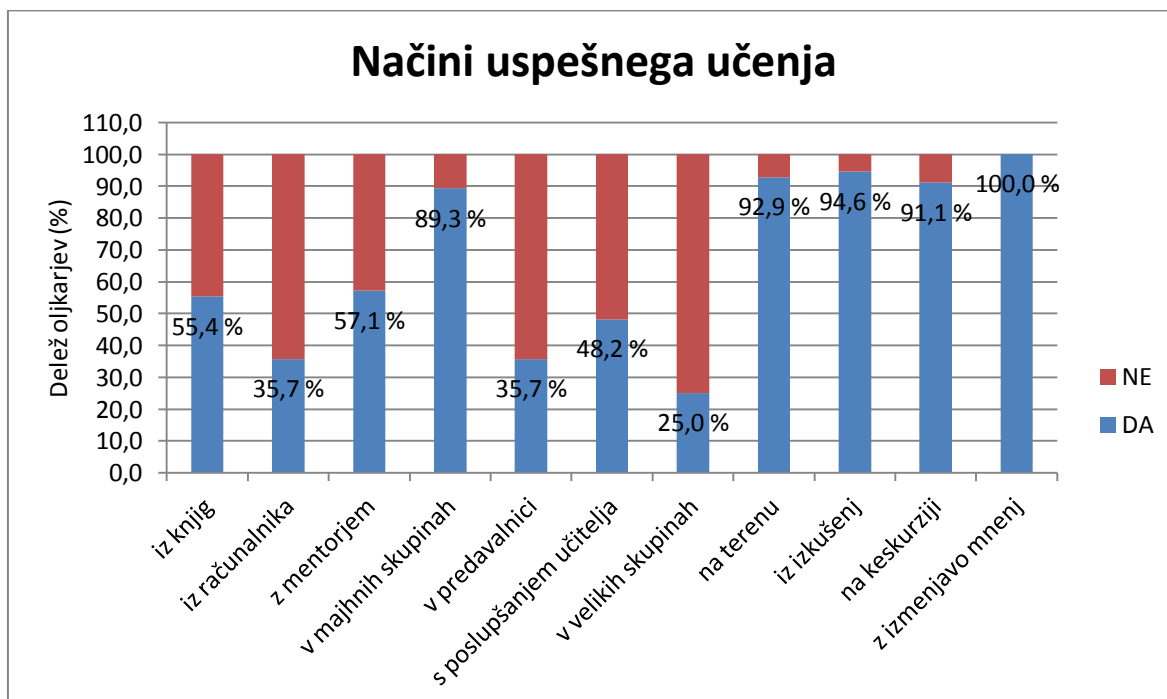
Glavno oviro za udeležbo oljkarjev na izobraževanjih predstavlja čas. Kar 75 odstotkov anketiranih meni, da je glavni razlog za neudeležbo na predavanjih ravno pomanjkanje časa. Slaba polovica anketirancev meni, da jih moti tudi podrejen položaj v izobraževanju. Ostale ovire so manj zastopane. Ovire oljkarjev prikazuje slika 19.

Slika 19: Ovire oljkarjev za izobraževanje (2012)

4.5.4 Najbolj zaželene metode in oblike izobraževanja

Oljkarje smo spraševali, na kakšne načine se najlažje učijo. Iz slike 20 je razvidno, da se najlažje učijo z izmenjavo mnenj, iz izkušenj, na terenu ter ekskurzij in v majhnih skupinah. Najmanj pa se naučijo v velikih skupinah, v predavalnici in iz računalnika.

Slika 20: Načini uspešnega učenja (2012)

5 SKLEPI

Oljkarji v Slovenski Istri dajejo vse večji poudarek kakovosti oljčnega olja. Kar 82,1 odstotka oljkajrev preverja in dokazuje kakovost oljčnega olja v institucijah za analizo oljčnih olj. Več kot polovica oljkarjev pa oljčno olje pošilja tudi na tekmovanja. Skrb za kakovost je povezana z izobraževanjem, saj kakovostno oljčno olje lahko pridelajo le tisti oljkarji, ki oljčno olje pravilno pridelajo, predelajo in hranijo ter se izobražujejo. Na kakovost med drugim vpliva tudi način hrambe oljčnega olja. Vsi anketirani oljkarji hranijo oljčno olje na pravilen način. To je v nerjavečih posodah oz. ga zaradi majhnih količin ustekleničijo. Pravilnost svojega razmišljanja in izvajanja hrambe so izkazali tudi z visokim deležem pravih odgovorov na testno vprašanje. To nakazuje, da oljkarji dajejo vedno večji poudarek na kakovost oljčnega olja in s tem povezano izkazujejo pripravljenost za izobraževanje. Kljub temu pa je kar tretjini anketiranih oljkarjev v zadnjih petih letih ostalo nakaj olja v kleti. Zato so se pripravljeni tako združevati kakor tudi izobraževati, da bi si zagotovili prodajo vsega oljčnega olja.

Z oljkarstvom se v Slovenski Istri ukvarja zelo heterogena skupina. Razlikujejo se po starosti, izobrazbi, spolu, velikosti nasada oz. številu dreves ... Nedvomno se razlikujejo tudi glede na potrebe, motive in ovire pri združevanju in izobraževanju, kljub temu pa lahko povzamemo glavne potrebe, motive in ovire oljkarjev.

5.1 ZDRUŽEVANJE

Oljkarji so kot pomembne potrebe po izobraževanju označili skupni nakup gnojil, sredstev proti boleznim in škodljivcem, sadik, steklenic in etiket, mrež, grabljic, škarij in žag ... Kar pomeni, da želijo s skupno nabavo znižati stroške pridelave. Poleg tega se jim zdi potrebna skupna prodaja oz. skupni nastop na trgu, s čimer bi lahko preprečili ostajanje oljčnega olja v kletih. Kot potrebo po združevanju so navedli tudi skupno akcijo za črpanje evropskih sredstev. S skupno akcijo lahko pridobijo več sredstev in jih tudi učinkoviteje uporabijo. Pomembno se jim zdi tudi združevanje za vzdrževanje kakovosti pridelka, kar se nanaša na nosilstvo za zaščito proizvodov, kot je Zaščitena označba porekla. Izražajo tudi potrebo po skupnem izobraževanju, kar ugotavljajo tudi v Društvu oljkarjev Slovenske Istre. Združenja naj torej svoje delovanje usmerjajo k skupnemu nakupu in skupni prodaji. Smiselno je organizirati izobraževanja v povezavi s strokovnimi službami in institucijami, ki se ukvarjajo z izobraževanjem. Poleg tega naj se usmerijo v iskanje in prijavo na razpise, ki naj, kljub heterogenosti, vključuje čim večje število oljkarjev.

Kot manj pomembne oz. potrebne motive za povezovanje anketiranci navajajo knjigovodske in zavarovalniške dejavnosti ter skupno rabo strojev. Namreč, običajno je uporaba določene mehanizacije omejena na točno določen termin, kar pomeni, da bi hkrati potrebovali vsi isto mehanizacijo. Drugi razlog je v tem, da si noben ne želi prevzeti odgovornosti in skrbništva nad skupnimi stroji. Nesmiselno bi bilo, da bi v združenju razvijali te dejavnosti, kajti oljkarji ne vidijo potrebe po njih.

Za združevanje se oljkarji odločajo zaradi zaupanja vodstvu združenja, večje pogajalske moči in lažje prodaje. S tem ko združenje skrbi za trženje, se lahko oljkarji posvečajo le pridelavi. Poleg tega se združujejo zaradi ugodnejših cen materiala in izmenjave mnenj. Pri

slednjem lahko govorimo o obliki neformalnega učenja, saj se oljkarji učijo drug od drugega. Ter nenazadnje se v združenja vključujejo zaradi nosilstva Zaščitene označbe porekla, ki ustreza višjim kakovostnim kriterijem. Iz tega vidika naj združenja poskrbijo za vzpostavitev zaupanja z učinkovitim izvajanjem predstavljenih potreb oljkarjev, kot so skrb za lažjo prodajo, ugodnejše cene materiala, za izmenjavo mnenj in drugim, kar oljkarji potrebujejo. Podobno ugotavljajo tudi v društvu, kjer predstavnik pove, da so motivi različni in nedvomno povezani z načinom delovanja združenja. Oljkarji se raje vključujejo v tista združenja, ki so uspešna, ki nudijo izobraževanje in nosilstvo za opredelitev lastnih standardov za proizvode, narejene na tradicionalen način, kot je na primer Zaščitena označba porekla.

Pri vključevanju v združevanje lahko oljkarji naletijo tudi na ovire. Kot glavne so navedli neprilagodljivost združenj in slabe odnose v združenju. To se nanaša na samo delovanje združenja, na kar izvajalci dejavnosti v združenju lahko vplivajo. Da bi povečali svoje članstvo, naj delajo na prilagodljivosti združenja in vzpostavljanju dobrih odnosov v skupini. Poleg tega omenjajo tudi to, da je individualni nastop na trgu učinkovitejši. Kar je povezano s sposobnostmi in ambicijami posameznika, ki se na trgu pojavlja individualno. Na to samo združenje nima bistvenega pomena, kot to, da zagotavlja boljše rezultate kot bi jih sicer individualni nastop na trgu. Podobno ugotavljajo tudi v društvu, katerega predstavnik meni, da se oljkarji ne želijo izgubiti v skupnosti, vendar dolgoročno gledano taka pot ni prava.

Anketirani oljkarji so najbolj zainteresirani za povezovanje v društvo, študijske krožke in alternativne oblike združevanja, med katere sodi predvsem združevanje, z namenom skupne nabave ter združevanje za vzdrževanje kakovosti. Zato je smiselno, da se take oblike združevanja okrepijo oz. na novo ustanovijo. Društva, združevanja za vzdrževanje kakovosti ter združevanja z namenom skupne nabave že obstajajo in priporočljivo je, da obstanejo in se še razvijajo. Medtem ko naj se začnejo ustanavljati študijski krožki. Tu se še posebej pričakuje od društva, da razmisli tudi o takih oblikah skupin, saj je predstavnik društva v intervjuju nakazal interes za ponujanje novih oblik druženja, ki vključujejo nesebično delitev znanja in izkušenj. Glede na to, da že potekata dve obliki alternativnega povezovanja znotraj društva, bi bilo zanimivo, če bi se uvedli še tematski študijski krožki. V društvu vidijo tudi potencial v združevanju različnih interesnih skupin, kot je recimo združevanje pridelovalcev in potrošnikov, zato bi lahko študijski krožek vključeval tako pridelovalce kakor tudi potrošnike in nenazadnje strokovnjake na področju pridelave oljčnega olja, nutricioniste ...

5.2 IZOBRAŽEVANJE

Najbolj zastopane potrebe po izobraževanju med oljkarji so znanje o rezi, ekološki pridelavi ter o izpolnjevanju vlog za pridobitev sredstev. Predstavnik Kmetijskega svetovanja pravi, da oljkarji potrebujejo predvsem znanja tehnologije pridelave (o gnojenju, rezi, varstvu ...). Predstavnik institucije Labs, d.o.o. pa meni, da med oljkarji primanjkuje znanja o ZOP in poznavanje zakonodaje ter pomanjkanje oljčne kulture. Tu gre torej za razhajanja med tem, kar oljkarji označujejo, kaj potrebujejo in tem kar izobraževalne institucije vidijo, da oljkarji potrebujejo. Za uspešno delo na področju izobraževanja oljkarjev pa je nujno poznavanje oljkarjevih potreb. Predstavnik iz Labss,

d.o.o. pravi, da kmetje sami težko prepoznajo svoje potrebe. Namreč oljkarska stroka mora najprej postaviti cilje panoge, zbrati podatke o potrebah oljkarjev in na podlagi tega pripraviti izobraževalne programe.

Kot motive za vključevanje v izobraževalne programe oljkarji navajajo željo po tem, da bi postali uspešni oljkarji in željo po večji informiranosti. Medtem ko radovednost in obveza povezana s subvencijo ne igra bistvene vloge pri vključevanju v izobraževanje. Tudi tukaj se mnenja oljkarjev in intervjuvancev razlikujejo. Slednji pravijo, da ni naklonjenosti za pridobivanje znanja in da se oljkarji udeležijo izobraževalnih programov zaradi obveze povezane s subvencijo. Tudi pri navajanju motivov za udeležbo v izobraževalnih programih, ni enotnih odgovorov, vendar je za uspešno vključevanje čim večjega števila oljkarjev v izobraževanje, poznavanje motivov nujno.

Oljkarji kot glavno oviro za udeležbo na izobraževanjih navajajo čas. Enako menita obe izobraževalni instituciji. Ker je čas situacijska ovira, je ta težko premostljiva. V tem primeru se morajo institucije truditi, da zberejo kar se da ustrezne termine za izvedbo izobraževalnega programa, ki naj bodo v bližnji prihodnosti tehnološkega ukrepa, a naj se z njim ne bistveno prekrivajo, ker bodo oljkarji takrat raje opravili dela v oljčnikih. Poleg tega naj bodo teme predavanj za oljkarje zanimive in uporabne oz. take, da bodo v oljkarju zbudile interes po udeležbi tega predavanja. Oljkarji so označili tudi neprimerne načine predavanj za oviro, predvsem podrejen položaj udeleženca. Iz tega vidika bi morali na omenjenih institucijah razvijati tudi andragoške prijeme, da bi s tem omogočili udeležencem čim bolj kakovostno in učinkovito izobraževanje. V izobraževalne programe bi morali uvajati posebne, ustvarjalne metode in oblike učenja, preprečiti ponavljanje in uvajati tehnološke novosti, hkrati pa poskrbeti za enakovreden položaj učitelja in udeleženca. Oljkarji, ki se velikokrat udeležijo izobraževalnih programov, pravijo, da so le-ta vedno ista in da se vse preveč ponavlja osnove. Zato predlagamo, da se predavanja prilagodi potrebam oljkarjev. Ne glede na to, da se mogoče iz vidika tehnologije pridelave ali kakovosti oljčnega olja, namenja največ tem, naj bo med temi tudi kakšna nova, posebna, zanimiva ... Zanimivo bi bilo tudi pripraviti več različnih predavanj v smislu, da bi se pripravil izobraževalni program za začetnike, ljubitelje oljkarstva, za nove udeležence skupaj, medtem ko bi ostali, ki na predavanja hodijo že več let, bili ločeni v posebni skupini, kjer ne bi bilo ponavljanja osnovnih tem, pač pa bi se predstavljale predvsem novosti. Na tem mestu bi ponovno omenili študijske krožke, ki so glede na temo pogovora, članstvo in način izvajanja zelo prilagodljivi.

Oljkarji se največ naučijo v majhnih skupinah, iz lastnih in/ali tujih izkušenj, na terenu in ekskurzijah ter z izmenjavo mnenj. Zato vidimo kot najbolj primerne oblike izobraževanja odraslih take, ki potekajo v majhnih skupinah, kjer udeleženec zavzame mesto aktivnega učenca, kjer je udeleženec enakovreden učitelju. Temu opisu primerne oblike izobraževanja so delavnice, tečaji, seminarji, študijski krožki ... Najbolj zanimive metode v izobraževanju oljkarjev pa so demonstracije, diskusije, pogovori, projektno delo, študija primera, simulacija, obiski in izleti ...

Delavnice so kreativna oblika izobraževanja, kjer se učenci učijo s poskušanjem in se učijo iz lastnih izkušenj. Glede na želje in potrebe oljkarjev, bi bile delavnice lahko zelo učinkovita oblika izobraževanja. Delavnice lahko potekajo v prostoru in na prostem, zato

niso nujno vezane na vremenske pojave. Na prostem, recimo v oljčniku so lahko zelo dobrodošle. Za ljubiteljske oljkarje oz. tiste, ki se z izobraževanjem o oljkarstvu šele srečujejo, je zelo dobra oblika izobraževanja ravno delavnica, kjer se lahko v živo spoznajo z boleznimi in škodljivci oljk, z obiranjem oljk, rezjo ... Za bolj izkušene oljkarje pa se lahko pripravi delavnica v naravi, kjer udeleženci pripravijo raziskovalni poskus in v času trajanja posusa skrbijo za oljčnik. To je dobra oblika pridobivanja znanj iz izkušenj, v majhnih skupinah in kjer udeleženec ni v podrejenem položaju. Ta oblika izobraževanja se tesno povezuje z metodo demonstracije diskusije, projektnega dela, simulacijo ... Prav tako kot delavnice so lahko tako za začetnike kakor tudi bolj izkušene oljkarje primerne tudi tečaji. Nenazadnje pa bi ponovno želeli omeniti študijske krožke, ki so posebna, relativno nova oblika izobraževanja odraslih. Glede na to, kako se oljkarji najlažje učijo, so lahko študijski krožki dobra oblika izobraževanja. Oljkarji so tako združeni v majhni skupini, v kateri vladajo enakopravni in demokratični odnosi, temo lahko poljubno izbirajo glede potreb, ki se v določenih situacijah pojavljajo. V študijskih krožkih si lahko člani izmenjujejo mnenja, si medsebojno pomagajo in svetujejo ter se učijo iz lastnih in tujih izkušenj. Poleg tega študijski krožki niso prostorsko omejeni, zato se oljkarji lahko srečujejo tako v prostorih, kakor tudi na terenu. Lahko se organizirajo ekskurzije in izobraževalni izleti. Študijski krožki torej vključujejo praktično vse metode učenja in zadovoljijo praktično vse potrebe oljkarjev po izobraževanju, zato menimo, da bi se na področju oljkarstva moral čimprej oblikovati študijski krožek.

Oljkarji so torej pripravljeni na izobraževanje in združevanje. Glavne motive in ovire ter oblike združevanja in izobraževanja smo ugotovili, vendar je to na poti za doseganje zelenih ciljev, šele začetek. Za učinkovit razvoj združenj in izobraževanj na področju oljkarstva samo predlogi niso dovolj. Le-te je potrebno umestiti v prakso, jih nenehno evalvirati in ob spremenjenih potrebah, interesih in željah iskati druge, nove rešitve.

6 POVZETEK

Oljkarstvo v Slovenski Istri predstavlja pomembno kmetijsko panogo in hkrati prispeva k sooblikovanju naravne in kulturne krajine. Zato je potrebno oljkarstvo podpirati in ga spodbujati. S tem mislimo tako na vse institucije, ki se ukvarjajo s kmetijstvom, kakor tudi na pridelovalce in potrošnike. V zadnjih letih si oljkarji prizadevijo pridelati čim bolj kakovostno oljčno olje, pri tem pa so se pripravljene učiti in tudi združevati. Oboje je pomembno in potrebno tako za pridelavo, predelavo in hrambo kakovostnega oljčnega olja, kakor tudi za uspešno prodajo. Kljub temu pa marsikateri oljkar ni dovolj uspešen pri prodaji oljčnega olja, zato olje ostaja v kletih. Običajno je tako olje nižje kakovosti, vendar to je bolj odvisno od spretnosti oljkarja pri trženju.

Oljkarji se torej srečujejo s težavami, povezanimi s pridelavo kakovostnega oljčnega olja, kar je neposredno povezano z izobraževanjem oljkarjev, poleg tega pa se srečujejo s težavami pri prodaji, kar se tesno povezuje z združevanjem.

Namen te raziskave je bil ugotoviti glavne potrebe in dejavnike oljkarjev, ki vplivajo na vključevanje v združevanje in izobraževanje ter na podlagi študija literature, analize rezultatov anket in intervjujev, predlagati primerne oblike za izobraževanje in združevanje oljkarjev s Slovenski Istri.

Ugotovili smo, da so oljkarji pripravljene na združevanje in izobraževanje. Da so njihove potrebe po združevanju povezane s skupno nabavo, skupno prodajo in skupno akcijo za črpanje evropskih sredstev. Pri tem jih motivira občutek zaupanja vodstvu združenj, lažja prodaja in ugodnejši nakupi v združenju ter nesebična izmenjava mnenj in znanja v združenjih. Od združevanja pa jih najbolj odbija učinkovit individualni nastop na trgu, neprilagodljivost združenj ter odnosi v združenju.

Oljkarji potrebujejo znanje o rezi, ekološki pridelavi ter o izpolnjevanju vlog za pridobitev sredstev. Za vključevanje v izobraževanje se odločajo zaradi želje po tem, da bi postali dobri oljkarji in ker želijo biti čim bolj informirani. Spodbudno je to, da se izobraževanj ne udeležijo zaradi obveze, povezane s subvencijami, ampak zaradi želje po znanju, druženju in želje po večji samostojnosti. Največjo oviro pa predstavlja pomanjkanje časa. Glede na to, da se oljkarji najlažje učijo na terenu, iz lastnih in tujih izkušenj, v majhnih skupinah in z izmenjavo mnenj, smo predlagali nakatere oblike izobraževanj, ki potekajo v majhnih skupinah, v katerih vladajo demokratični odnosi in v katerih so lahko kreativni in samostojni. To so različne delavnice, seminarji, tečaji, študijski krožki ...

Ugotovili smo, da si oljkarji želijo izboljšati kakovost oljčnega olja, da si želijo združevati in izobraževati. Prav tako smo ugotovili, katere so njihove glavne potrebe po združevanju in izobraževanju, glavni dejavniki, ki vplivajo to da se združujejo oz. ne ter glavne oblike izobraževanja in združevanja. Vednar je potrebno te ugotovitve umestiti v prakso in jih glede na spremenjene potrebe, interese in želje prilagajati.

7 VIRI

- ACS - Andragoški center Slovenije. Študijski krožki. 2012.
<http://sk.acs.si/index.php?id=35&type=98> (5. sept. 2012)
- Avsec F. 1999. Zadružno pravo z osnovami zadružne teorije. V: Zadružništvo: temeljno usposabljanje. Ljubljana, Zadružna zveza Slovenije: 23-161
- Bahor M. 2009. Ekološka pismenost.
<http://ceps.pef.uni-lj.si/dejavnosti/sp/27-10-2009/Bahor.pdf> (28. avg. 2012)
- Bogataj N. 2005. Študijski krožki. Ljubljana, ACS: 170 str.
- Bogataj N. 2012. Analiza študijskih krožkov. Nelektorirano poročilo stanja in trendov: 37 str.
http://arhiv.acs.si/porocila/Analiza_studijskih_krozkov.pdf (5. sept. 2012)
- Bučar-Miklavčič M. in sod. 1997. Oljka in oljčno olje. Ljubljana, Kmečki glas: 143 str.
- Bučar-Miklavčič M, Bešter E., Butinar B., Čalija D., Volk S., Valenčič V. 2010. ABC o oljčnem olju.
<http://www.dosi.si/images/stories/ABC%20o%20oljcnem%20olju.pdf> (26. avg. 2012)
- Bučar-Miklavčič M. 2012. 'Institucija Labs, d.o.o.' Izola, Labs, d.o.o. (osebni vir, 31.8.2012).
- Cross K. P. 1981. Adults as Learners: Increasing Participation and Facilitating Learning. San Francisco: Jossey-Bass Publishers: 300 str.
- Čeferin E., Avsec F. 1990. Zadružništvo pri nas in v nekaterih evropskih državah. Ljubljana, Zadružna zveza Slovenije: 203 str.
- Drivas K., Giannakas K. 2010. The Effect of Cooperatives on Quality-Enhancing Innovation. Journal of Agricultural Economics, 61, 2: 295-317
- DOSI - Društvo oljkarjev Slovenske Istre. 2012.
<http://www.dosi.si/o-nas/edosi-zop> (3. sept. 2012)
- Državni portal Republike Slovenije. 2012
<http://e-uprava.gov.si/e-uprava> (3. sept. 2012)
- Hansen H. M., Morrow J.L., Batista J. C. 2002. The impact of trust on cooperative membership retention, performance, and satisfaction. International Food and Agribusiness Management Review, 5: 41-59
- Inštitut za slovenski jezik Frana Ramobša ZRC SAZU. 2012. Slovar slovenskega knjižnega jezika.
<http://bos.zrc-sazu.si/> (26. avg. 2012)
- Jahn G., Zerger C., Peter S., Knickel K. 2007 Encouraging Collective Farmers Marketing Initiatives. Frankfurt/Main: 56 str.
http://www.cofami.org/documents/WP3_Status_Quo_EU.pdf (3. sept. 2012)
- Jelenc Z. 1991. Terminologija izobraževanja odraslih. Ljubljana, Pedagoški inštitut pri Univerzi v Ljubljani: 104 str.

- Jelenc S. 1996. ABC izobraževanja odraslih. Ljubljana, Andragoški center Republike Slovenije: 101 str.
- Jemec K. 2007. Razlogi (ne)povezovanja kmetov v zadrugo na območju občine Domžale. Diplomsko delo. Ljubljana, Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko: 84 str.
- Juvančič M. 2012. Percipirana vrednost kmetijskih in živilskih proizvodov z označbo posebne kakovosti pri slovenskih potrošnikih. Magistrsko delo. Ljubljana, Biotehniška fakulteta: 167 str.
- Kamnjar H. 1999. Javni zavodi med državo in trgom. Ljubljana : Znanstveno in publicistično središče: 196 str.
- Klodič M. 2010. Izobraževanje kot dopolnilna dejavnost na kmetijah. Diplomski projekt. Ljubljana, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo: 20 str.
- Knickel K., Zenger C., Jahn G., Renting H. 2008. Limiting and Enabling factors of collective Farmer's Marketing Initiatives. *Journal of Hunger & Environmental Nutrition*, 3, 2-3: 247-269
- Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije. 2012.
<http://www.kgzs.si/GV/Izobrazevanje/Izobrazevalne-ustanove.aspx> (5. sept. 2012)
- Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica. 2012.
a) <http://www.kmetijskizavod-ng.si> (3. sept. 2012)
- Kovačič M. 1995. Kmetje o zadružništvu. Prvi rezultati ankete v okviru raziskovalnega projekta Preobrazba kmetijskega združenstva v Sloveniji. Ljubljana, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo: 71 str.
- Kovačič. 1999a. Kaj je zadruga in kako deluje. V: *Zadružništvo: temeljno usposabljanje*. Ljubljana, Zadružna zveza Slovenije: 23-161
- Kovačič M. 1999b. Aktualni problemi kmetijskega združništva v Sloveniji. V: *Zadružništvo včeraj, danes, jutri. Dobropolje*. Šuštar M. (ur.). Dobropolje, Občina Ljubljana. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Ministrstvo za znanost in tehnologijo: 77-103
- Kovačič M., Udovč A., Filipič M., Butkovič J., Udovč M. P. 2008. Koncept programa dopolnilnega poklicnega usposabljanja v kmetijstvu in gozdarstvu. Rakitna, CERPOK - Center za razvoj podeželja in kmetijstva: 144 str.
- Krajnc A. 1979. Metode izobraževanja odraslih. Ljubljana, Delavska enotnost: 284 str.
- Krajnc A. 2005. Kaj je odločalo o nastajanju študijskih krožkov? V: *Študijski krožki – od zamisli do sadov v prvem desetletju*. Bogataj N. (ur.). Ljubljana, Andragoški center Slovenije: 33-45
- Laboratorij za preskušanje oljčnega olja. 2012
<http://www.zrs.upr.si/sl/Infrastrukturne+enote/Laboratorij+za+presku%C5%A1anje+olj%C4%8Dnega+olja> (3. sept. 2012)
- Ličen N. 2006. Uvod v izobraževanje odraslih, Izobraževanje odraslih med moderno in postmoderno. Ljubljana, Filozofska fakulteta, Oddeleka za pedagogiko in andragogiko: 254 str.

- Matijević M., Andrić V., Pastuović N., Špan M., Pongrac S. 1985. Andragogija. Zagreb, Školska knjiga: 327 str.
- Mijoč N., Krajnc A., Findeisen D. 1993. Študijski krožki. Ljubljana, Andragoški center Republike Slovenije: 112 str.
- Narro C., Roy D., Okello J., Avendaño B., Rich K., Thirat A. 2009. Public-private partnerships and collective action in high value fruit and vegetable supply chains. *Food Policy*, 34: 8-15
- Pastuović N. 1978. Obrazovalni cikel: opća metodika obrazovanja zaposlenih. Zagreb, Andragoški center Zagreb: 300 str.
- Pridelava sadja v intenzivnih sadovnjakih in oljk v intenzivnih oljčnikih (ha, število dreves, t, t/ha), Slovenija, letno. Statistični urad Republike Slovenije. 2012.
<http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/Saveshow.asp> (28. avg. 2012)
- Radovan M. 2012. Kako se odrasli učijo. *Andragoška spoznanja*, 18, 1: 5-7
- Rakar R. 2010. Nastavek organiziranega trženja oljčnega olja. *Oljka, glasilo Društva oljkarjev Slovenske Istre*, 17, 1: 39-40
- Rakar R. 2011. Vplačilo novih deležev za pospeševanje prodaje. *Oljka, glasilo Društva oljkarjev Slovenske Istre*, 18, 1: 25-26
- Tome N. 2010. Trajnostni razvoj - edina globalna strategija preživetja in ključna primerjalna prednost Slovenije: zbornik: 72 str.
<http://www.planbzasslovenija.si/upload/dokumenti/2010/zbornik-plan-b-2.0.pdf> (5. sept. 2012)
- Tomić A. 2003. Izbrana poglavja iz didaktike. Ljubljana, Filozofska fakulteta: 244 str.
- Sagadin J. 1993. Poglavja iz metodologije pedagoškega raziskovanja. Ljubljana, Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport: 248 str.
- Univerza na Primorskem, FAMNIT, študijski program Sredozemsko kmetijstvo. 2012
<http://www.famniti.si/sl/studij/programi/sredozemsko-kmetijstvo/> (3. sept. 2012)
- Veseli V., Valenčič V., Jančar M. 2009. Oljka, živilo, zdravilo, lepilo. Ljubljana, Kmečki glas: 141 str.
- Zakon o društvih. 2006. Ur.l. RS št. 61/06
- Zakon o zadrukah. 1992. Ur.l. RS št. 97/09
- ZDOS - Zveza društvenih organizacij Slovenije. 2012.
<http://www.zdos.si/register-drustev/> (28. avg. 2012)
- ZOOP - Zmanjšanje onesnaževanja in ohranjanje biotske pestrosti v kmetijstvu s poudarkom na oljkarstvu. 2012.
<http://www.zoop-oljke.si/lang-sl/o-projektu.html> (28. avg. 2012)
- Žlebnik L. 1978. Obča zgodovina pedagogike. Šesta izdaja. Ljubljana, Državna založba Slovenije: 390 str.

ZAHVALA

Najprej bi se želela zahvaliti svojemu mentorju, prof. dr. Andreju Udovču, za strokovne nasvete in prijazno pomoč pri pisanju ter za odgovore na moja številna vprašanja. Prav tako se zahvaljujem tudi prof. dr. Majdi Černič Istenič in prof. dr. Francu Batiču za hitre in učinkovite popravke.

Zahvala gre tudi vsem, ki so potrpežljivo odgovarjali na anketna vprašanja in intervjuvancem za izčrpno mnenje. Hvala oljkarjem, ljubiteljem oljkarstva in strokovnjakom, ki se ukvarjajo z oljkarstvom za nesebično delitev mnenj, idej in lastnih ugotovitev.

Nenazadnje se z ljubeznijo zahvaljujem tudi mojima prvima učiteljema, mami in očetu, ki sta me na razpotjih s pozitivno energijo in ljubeznijo usmerjala na pravo pot, v dvomih uspešno motivirala in vlivala pogum za vztrajno nadaljevanje ter me vsestransko podpirala pri študiju.

Hvala tudi prijateljem in sošolcem za vse nasmejane trenutke, ki so pripomogli k uspešnemu delu.

PRILOGE

Priloga A Anketni vprašalnik

Spoštovani,

sem Martina Klodič, študentka magistrskega študija Hortikulture na Biotehniški fakulteti in pod mentorstvom prof. dr. Andreja Udovča pišem magistrsko nalogo na temo združevanja in izobraževanja oljkarjev v Slovenski Istri. Namen ankete je pridobitev informacij o dejavnikih, ki vplivajo na združevanje ter o željah po različnih oblikah združevanja oljkarjev Slovenske Istre. Poleg tega želim s pomočjo te ankete ugotoviti kateri so glavni razlogi za udeležbo različnih izobraževalnih programov in katere so glavne potrebe oljkarjev, zaradi katerih so se pripravljene vključiti v izobraževanje.

Z objektivnimi odgovori na anonimni vprašalnik boste prispevali k večji objektivnosti in verodostojnosti samega dela, zato vas naprošam, da odgovarjate iskreno.

Zahvaljujoč se za vaše sodelovanje, vam želim prijetno reševanje ankete.

Martina Klodič

1. OSNOVNE ZNAČILNOSTI KMETIJE

1. Kakšna je površina vašega oljčnika (v ha)?

2. Koliko dreves gojite v vašem oljčniku?

3. Koliko časa se ukvarjate z oljkarstvom?

4. Kateri način pridelave imate registriran pri kontrolni organizaciji (prosim označite pravilen odgovor)?

- ☐ konvencionalni
- ☐ integrirani
- ☐ v preusmeritvi
- ☐ ekološki

5. Ima vaša kmetija naslednika (prosim označite pravilen odgovor)?

- ☐ da
- ☐ ne
- ☐ gospodar mlajši od 40 let

2. OSNOVNI PODATKI O OLJU

6. Koliko olja pridelate v enem letu?

7. Kako hranite vaše olje (prosim označite ustrezen odgovor)?

- ☐ v steklenih posodah
- ☐ v plastičnih kantah
- ☐ v kamnitih posodah
- ☐ v lesenih sodih
- ☐ v sodih iz nerjavečega jekla
- ☐ vso olje ustekleničim

8. Ali se strinjate z naslednjimi trditvami (prosim označite ustrezen odgovor)?

oljčno olje mora biti čim višje kakovosti	DA	NE	NE VEM
kupcem oljčnega olja je prioriteta cena	DA	NE	NE VEM
kupcem oljčnega olja je prioriteta kakovost	DA	NE	NE VEM
za pridelavo kakovostnega EDOO je pomembna rez	DA	NE	NE VEM
za pridelavo kakovostnega EDOO sta pomembni obdelava tal in gnojenje	DA	NE	NE VEM
za pridelavo kakovostnega EDOO je pomemben pravi čas obiranja oljk	DA	NE	NE VEM
za ohranjanje kakovosti oljčnega olja je pomembna pravilna hramba in embalaža	DA	NE	NE VEM
za dokazovanje kakovosti oljčnega olja je potrebno imeti vsaj eno laboratorijsko analizo	DA	NE	NE VEM
za dokazovanje kakovosti oljčnega olja je potrebno imeti vsaj eno nagrado iz tekmovanja	DA	NE	NE VEM
ali kakovost vašega oljčnega olja preverja institucija, ki se ukvarja z analizo oljčnih olj?	DA	NE	NE VEM
ali je bilo vaše olje v zadnjem letu nagrajeno na vsaj enem tekmovanju?	DA	NE	NE VEM
katerem?			

9. Katera trditev je pravilna (prosim označite pravilne odgovore, pravilnih odgovorov je več)?
- ☐ oljčno olje ohranja visoko kakovost v suhem in temnem prostoru
 - ☐ oljčno olje ohranja visoko kakovost v hladni in vlažni kleti pri temperaturi med 8 in 15 °C
 - ☐ oljčno olje ohranja visoko kakovost v nerjavečih posodah pri temperaturi med 12 in 18 °C
 - ☐ oljčno olje ohranja visoko kakovost v velikih kamnitih posodah, kakor so ga hranili naši predniki

10. Kdo so končni uporabniki vašega olja (prosim označite ustrezen odgovor)?
- ☐ porabim ga za lastne potrebe
 - ☐ porabim ga sam v družinskem krogu, ostalo podarim prijateljem
 - ☐ večino ga prodam

Če ste na 10. vprašanje odgovorili s prvim ali drugim ponujenim odgovorom, nadaljujte z reševanjem pri vprašanju 16.

11. Kako oz. kam prodajate vaše olje (prosim označite ustrezne odgovore, možnih odgovorov je več)?
- ☐ prodajam sam na domu
 - ☐ prodajam sam na sejmi in prireditvah
 - ☐ prodajam sam na tržnici
 - ☐ prodajam v trgovine
 - ☐ prodajam v zadruge
 - ☐ prodajam prek spletne prodaje
 - ☐ prodajam prek oglasa
 - ☐ drugo _____

12. V kakšni embalaži in po kateri ceni prodajate oljčno olje (prosim dopišite)?

Količina	Cena (v €)
0,1 l	
0,25 l	
0,5 l	
0,75 l	
1 l	
2 l	
5 l	
Drugo	

13. Ali vam je v zadnjih petih letih ostalo kaj olja prejšnje letine? Koliko (prosim označite pravilen odgovor in dopišite)?

- ☐ ne
- ☐ da, _____ l

14. Ali menite, da bi s skupnim nastopom na trgu lahko zagotovili prodajo vsega olja (prosim označite ustrezen odgovor)?

- ☐ ne
- ☐ da
- ☐ ne vem

15. Ali menite, da bi s pridobivanjem znanja o trženju lahko zagotovili prodajo vsega olja (prosim označite ustrezen odgovor)?

- ☐ ne
- ☐ da
- ☐ ne vem

3. ZDRUŽEVANJE

16. V kakšni meri so naslednje dejavnosti pomembne in potrebne v oljkarjskem združenju (prosim označite ustrezen odgovor)?

	1- popolno ma nepomem bno	2- nepomem bno	3- niti pomemb no, niti nepomem bno	4- pomemb no	5-zelo pomemb no
skupni nakup (gnojil, fitofarmacevtskih sredstev, sadik, steklenic in etiket, mrež in grabljic, škarij in žag ...)	☐	☐	☐	☐	☐
skupna prodaja olja	☐	☐	☐	☐	☐
izobraževanje in svetovanje (tehnološke novosti, aktualna kmetijska politika, izvajanje SKOP in KOP, poslovni načrti in vloge, dopolnilne dejavnosti)	☐	☐	☐	☐	☐
knjigovodstvo (FADN)	☐	☐	☐	☐	☐
skladiščenje oz. hramba olja	☐	☐	☐	☐	☐
polnjenje in etiketiranje	☐	☐	☐	☐	☐
krediti	☐	☐	☐	☐	☐
zavarovanja	☐	☐	☐	☐	☐
promocija	☐	☐	☐	☐	☐
skupna raba strojev	☐	☐	☐	☐	☐
skrb za kakovost in nadzor	☐	☐	☐	☐	☐
skupna akcija za črpanje evropskih sredstev	☐	☐	☐	☐	☐
boljša komunikacija med koncema prehrambene verige, ki povečuje stopnjo zaupanja	☐	☐	☐	☐	☐
direktna prodaja in mreženje	☐	☐	☐	☐	☐
ohranjanje starih običajev	☐	☐	☐	☐	☐
proizvodnja neprehramskih proizvodov in/ali storitev	☐	☐	☐	☐	☐
skrb za večjo kakovost proizvodov	☐	☐	☐	☐	☐
ohranjanje tradicionalnih proizvodov in znanj	☐	☐	☐	☐	☐
izbira posebnih proizvodov in zaščita le-teh z blagovno znamko	☐	☐	☐	☐	☐
opredelitev lastnih standardov za proizvode, narejenih na tradicionalen način: ZOP in ZGP	☐	☐	☐	☐	☐

17. Ali že sodelujete v katerem od združenj oljkarjev? Katerem (prosim označite pravilen odgovor in dopišite)?

- ☐ ne
☐ da,
-

18. Kateri so po vašem mnenju glavni razlogi za združevanje oljkarjev oz. kaj vam največ pomeni pri združenju (prosim označite ustrezen odgovor)?

	1- popolnoma nepomembno	2- nepomembno	3- niti pomembno, niti nepomembno	4- pomembno	5-zelo pomembno
lažja prodaja	☐	☐	☐	☐	☐
s skupinskim pristopom so nižji stroški pridelave	☐	☐	☐	☐	☐
srečevanje z oljkarji in druženje	☐	☐	☐	☐	☐
povečevanje solidarnosti in skpinske zavesti	☐	☐	☐	☐	☐
delo na promociji	☐	☐	☐	☐	☐
večja pogajalska moč	☐	☐	☐	☐	☐
zaupanje vodstvu združenja	☐	☐	☐	☐	☐
ugodnejše cene materiala, opreme in storitev	☐	☐	☐	☐	☐
izmenjava mnenj, znanj, težav ...	☐	☐	☐	☐	☐
skrb za večjo kakovost proizvodov	☐	☐	☐	☐	☐
ohranjanje tradicionalnih proizvodov in znanj	☐	☐	☐	☐	☐
izbira posebnih proizvodov in zaščita le-teh z blagovno znamko	☐	☐	☐	☐	☐
opredelitev lastnih standardov za proizvode, narejene na tradicionalen način: ZOP in ZGP	☐	☐	☐	☐	☐

19. Kateri so glavni razlogi zaradi katerih se ne bi želeli vključevati oz. vas v vašem združenju motijo (prosim označite ustrezen odgovor)?

	1- se popolnoma ne strinjam	2-se ne strinjam	3- se niti ne strinjam, niti strinjam	4- se strinjam	5-se popolnoma strinjam
pridelujem samo za samooskrbo, zato ne potrebujem združenja	☐	☐	☐	☐	☐
vodstvu združenja ne zupam	☐	☐	☐	☐	☐
združenja so neprilagodljiva	☐	☐	☐	☐	☐
združenje daje prednost dejavnostim, ki niso v interesu oljkarjev	☐	☐	☐	☐	☐
večina članov nima vpliva pri odločitvah združenja	☐	☐	☐	☐	☐
združevanje me popoloma ne zanima	☐	☐	☐	☐	☐
individualni nastop na trgu je učinkovitejši	☐	☐	☐	☐	☐
previsoke članarine	☐	☐	☐	☐	☐
v združenju ne dobim tistega kar iščem/potrebujem	☐	☐	☐	☐	☐
združenje je preveliko	☐	☐	☐	☐	☐
motijo me odnosi v združenju	☐	☐	☐	☐	☐

20. Ali vas zanimajo naslednje oblike združevanja (prosim označite ustrezne odgovore, možnih odgovorov je več)?

- ☐ Društvo
- ☐ Zadruga
- ☐ Študijski krožki
- ☐ Povezovanje oljkarjev z drugimi sektorji
- ☐ Združevanje samo v dejavnostih, ki me zanimajo (individualno gospodarjenje s priložnostnim povezovanjem)

21. Kot so na primer (prosim označite ustrezen odgovor):

- ☐ Združenja pridelovalcev za skupno trženje
- ☐ Združenja za lokalno trženje
- ☐ Združenja pridelovalcev za skupno nabavo
- ☐ Združenja za vzdrževanje kakovosti pridelka - EKO skupina in ZOP

4. IZOBRAŽEVANJE

22. V kakšni meri potrebujete dodatna znanja o (prosim označite ustrezen odgovor):

	1- ne potrebujem	2-delno potrebujem	3- potrebujem	4-pretežno potrebujem	5-zelo potrebujem
gnojenju in obdelavi tal	☐	☐	☐	☐	☐
rezi	☐	☐	☐	☐	☐
varstvu pred boleznimi in škodljivci	☐	☐	☐	☐	☐
pravem času obiranja	☐	☐	☐	☐	☐
pravem načinu hrambe in stekleničenja	☐	☐	☐	☐	☐
obnovi starih oljčnikov	☐	☐	☐	☐	☐
obnovi oljčnika po pozebi	☐	☐	☐	☐	☐
ekološki pridelavi	☐	☐	☐	☐	☐
učinkovitem trženju	☐	☐	☐	☐	☐
izpolnjevanju vlog za pridobitev sredstev	☐	☐	☐	☐	☐
vođenju različnih evidenc	☐	☐	☐	☐	☐
aktualni kmetijski politiki	☐	☐	☐	☐	☐
oljkarstvu ki se povezuje z drugimi dejavnostmi	☐	☐	☐	☐	☐
združevanju	☐	☐	☐	☐	☐
vzposavljanju dopolninih dejavnosti na kmetiji	☐	☐	☐	☐	☐
obnovi in ohranjanju naravne dediščine	☐	☐	☐	☐	☐

23. Ali menite, da bi s pridobivanjem znanja lahko (prosim označite ustrezen odgovor):

	DA	NE	NE VEM
prihranili čas pri pridelavi	☐	☐	☐
prihranili denar pri pridelavi	☐	☐	☐
na splošno izboljšali delovno učinkovitost	☐	☐	☐
bili bolj prijazni do narave	☐	☐	☐
še povejšali kakovost oljčnega olja	☐	☐	☐
izboljšali gospodarski položaj oljkarja	☐	☐	☐
povečali pogajalsko moč	☐	☐	☐

24. Zakaj se vključujete v izobraževanje o oljkarstvu (prosim označite ustrezen odgovor)?

	DA	NE
ker želim biti bolje informiran	☐	☐
iz radovednosti	☐	☐
ker želim postati uspešnejši oljkar	☐	☐
zaradi druženja	☐	☐
zaradi obveze povezane s subvencijo	☐	☐
zaradi večje samostojnosti	☐	☐

25. Kaj vas ovira pri vključevanju v izobraževanje (prosim označite ustrezen odgovor)?

	DA	NE
pomanjkanje časa	☐	☐
stroški izobraževanja	☐	☐
oddaljenost od izobraževalne organizacije	☐	☐
predavanja so v neprimernem času (ko imam delo v oljčniku ali kleti)	☐	☐
neustrezne teme predavanj	☐	☐
neustrezen način podajanja znanja	☐	☐
podrejen položaj v izobraževanju	☐	☐
nezaupanje učitelju	☐	☐

26. Največ se naučite (obkrožite ustrezen odgovor):

	DA	NE
sam iz knjig	☐	☐
sam iz računalnika	☐	☐
sam z mentorjem	☐	☐
v majhnih skupinah	☐	☐
v predavalnici	☐	☐
s poslušanjem učitelja	☐	☐
v velikih skupinah	☐	☐
na terenu	☐	☐
iz lastnih/tujih izkušenj	☐	☐
na ekskurziji, terenu	☐	☐
z izmenjavo mnenj	☐	☐

5. PODATKI O ANKETIRANCU

27. Spol

- ☐ moški
- ☐ ženski

28. Starost _____ let

29. Vaša dosežena stopnja izobrazbe?

- ☐ nedokončana osnovna šola
- ☐ osemletna osnovna šola
- ☐ poklicna šola
- ☐ srednja šola
- ☐ višja oz. visoka šola

Zahvaljujem se vam za odgovore, vaš čas in sodelovanje.

Priloga B
Intervju s predstavnikom združenja

1. Katera združenja oljkarjev obstajajo v Slovenski Istri in kakšen je njihov namen?
2. Kdo so pretežno vaši člani? Koliko članov združuje vaše združenje?
3. V kolikšni meri poznate potrebe vaših članov?
4. Katere so potrebe vaših članov?
5. Kaj po vašem mnenju vpliva na to, da se ljudje vključujejo v združenja?
6. Kaj po vašem mnenju vpliva na to, da se ljudje ne vključujejo v združenja?
7. Kako svoje člane pritegnete k združevanju?
8. Poznate kakšno alternativno/posebno obliko združevanja?
9. Ste jo že poslusili uresničiti znotraj vašega združenja?

Priloga C
Intervju s predstavnikom izobraževanja

1. V kolikšni meri poznate potrebe oljkarjev po izobraževanju?
2. Katere so potrebe oljkarjev po izobraževanju? Katera področja dela jih najbolj zanimajo oz. jih najbolj potrebujejo?
3. Ali menite, da bi oljkarji s pridobivanjem znanja izboljšali gospodarski položaj? Povečali pogajalsko moč? Pridelali bolj kakovostno oljčno olje?
4. Kaj po vašem mnenju vpliva na to, da se oljkarji vključujejo v izobraževanje?
5. Kaj po vašem mnenju ovira oljkarje pri vključevanju v izobraževanje?
6. Kako svoje člane motivirate za vključevanje v izobraževanje?
7. Poznate kakšno alternativno/posebno metodo in obliko?
8. Ste jo že poskusili uresničiti?
9. Kako pomembno se vam zdi združevanje oljkarjev za izboljšanje izobraževalnega procesa?

Priloga D
 Potrebe oljkarjev po združevanju (2012)

	1	2	3	4	5					
	število odgovorov					χ^2	χ^2 mejna	g	p	N
Skupni nakup			3	12	41	42,25	5,99	2	0,0000	56
Skupna akcija za črpanje sredstev	6		7	8	35	16,71	7,81	3	0,0008	56
Zaščita proizvodov (ZOP)			9	6	41	19,75	5,99	2	0,0000	56
Skupna prodaja		8	9	12	27	42,14	7,81	3	0,0000	56
Izobraževalne aktivnosti			6	17	33	40,32	5,99	2	0,0000	56
Knjigovodstvo	6	14	10	14	12	4	9,49	4	0,4060	56
Zavarovanje	12	15	13		16	0,71	7,81	3	0,8698	56
Skupna raba strojev	14	14	6	10	12	4	9,49	4	0,4060	56

1-Popolnoma nepomembno, 2-Nepomembno, 3-Niti pomembno/niti nepomembno, 4-Pomembno, 5-Zelo pomembno

Priloga E
Motivi oljkarjev za združevanje (2012)

	1	2	3	4	5					
	delež odgovorov (%)					χ^2	χ^2 mejna	g	p	N
Lažja prodaja		8	6	11	31	28,43	7,81	3	0,0000	56
Zaupanje vodstvu			14	5	37	29,18	5,99	2	0,0000	56
Ugodnejše cene materjala			12	7	40	34,05	5,99	2	0,0000	56
Zaščita proizvodov (ZOP)			12	8	36	24,57	5,99	2	0,0000	56
Večja pogajalska moč			10	10	36	24,14	5,99	2	0,0000	56
Izmenjava mnenj				13	43	16,07	3,84	1	0,0029	56
Srečevanje in druženje			13	19	24	3,25	5,99	2	0,1969	56

1-Popolnoma nepomembno, 2-Nepomembno, 3-Niti pomembno/niti nepomembno, 4-Pomembno, 5-Zelo pomembno

Priloga F
 Ovire oljkarjev za združevanje (2012)

	1	2	3	4	5					
	delež odgovorov (%)					χ^2	χ^2 mejna	g	p	N
Združevanje me ne zanima	42	10			4	45	5,99	2	0,0000	56
Višina članarin	38	7	8	3		56	7,81	3	0,0000	56
Velikost združenja	20	7	17	7	5	17	9,49	4	0,0000	56
Neprilagodljivost združenja	18	14	7	8	9	8	9,49	4	0,1012	56
Učinkovitejši individualni nastop	15	9	8	13	11	3	9,49	4	0,5699	56
Odnosi v združenju	14	6	12	11	13	3	9,49	4	0,4833	56

1-Se popolnoma ne strinjam, 2-Se ne strinjam, 3-Se niti ne strinjam,niti strinjam 4-Se strinjam, 5-Se poponima strinjam

Priloga G
 Potrebe oljkarjev po izobraževanju (2012)

	1	2	3	4	5					
	delež odgovorov (%)					χ^2	χ^2 mejna	g	p	N
Rez	6	6	16	28		23,43	7,81	3	0,0000	56
Ekološka pridelava	10	6	6	34		38,86	7,81	3	0,0000	56
Izpolnjevanje vlog za pridobitev sredstev	9	5	13	29		23,71	7,81	3	0,0000	56
Obnova starih oljčnikov	8	10	13	20		2,57	9,49	4	0,6319	56
Vodenje evidenc	10	11	10	14	11	0,96	9,49	4	0,9152	56
Aktualna kmetijska politika	10	9	16	10	11	2,75	9,49	4	0,6005	56

1-Popolnoma nepomembno, 2-Nepomembno, 3-Niti pomembno/niti nepomembno, 4-Pomembno, 5-Zelo pomembno

Priloga H

Rezultati intervjujev

Intervju - predstavnik združenja, Društvo oljkarjev Slovenske Istre

1. Katera združenja oljkarjev obstajajo v Slovenski Istri in kakšen je njihov namen?

"V Slovenski Istri deluje nekaj formalnih združenj in veliko neformalnih skupin oljkarjev. Glavna in največja združenja so društvi DOSI (Društvo oljkarjev Slovenske Istre) in društvo Štorta ter Oljgarska zadruga Slovenske Istre. Poleg tega deluje tudi Zveza društev oljkarjev Slovenije, ki združuje vsa aktivna oljgarska društva v Sloveniji."

"Glavni namen društva je združevanje oljkarjev, oljarjev, ljubiteljev oljk in tudi strokovnjakov s področja oljkarstva. Glavni namen društva ni skupna prodaja in nabava, kot je to v zadrugi, ampak ustvarjanje pogojev za izvajanje vseh aktivnosti oljkarev, kamor med drugim sodita tudi skupna prodaja in nabava. Znotraj društva DOSI delujeta tudi dve skupini: Skupina proizvajalcev Ekstra deviškega oljčnega olja Slovenske Istre z Zaščiteno označbo porekla in Skupina ekoloških pridelovalcev v oljkarstvu. Zadruga pa je bolj tržno naravnana. Namen zadruge je prodaja viškov pridelka, pred nedavnim se je začela uvajati tudi skupna nabava steklenic in sredstev za varstvo rastlin."

2. Kdo so pretežno vaši člani? Koliko članov združuje vaše združenje?

"DOSI šteje 470 članov. Med njimi so pridelovalci, predelovalci in ljubitelji oljk. Poleg tega so člani tudi strokovnjaki na področju oljk in oljkarstva. Se pravi, gre za heterogeno skupino članov, ki združuje tako ljubitelje oljk in oljkarstva kakor tudi profesionalne oljkarje."

3. V kolikšni meri poznate potrebe vaših članov?

"Do nedavnega smo si potrebe članov lahko samo predstavljali, saj ni bilo konkretnih podakov o tem kaj oljkarji zares potrebujejo, ni se izvajalo nobene evalvecije, ankete ... Vedeli smo le, da je društvo združuje heterogeno skupino z različnimi interesi, ambicijami in potrebami."

"V letošnjem letu je bila izvedena anketa med vsemi člani društva. Spraševali smo jih, kaj pričakujejo od društva in ugotavljali njihove glavne potrebe. Rezultati kažejo, da so manjši oljkarji bolj naklonjeni družabnim aktivnostim in izobraževanju, medtem ko so veliki oljkarji najbolj zainteresirani za izobraževanje. Zato se v društvu zavzemamo za usvarjanje pogojev in sodelovanje s tistimi, ki ponujajo izobrazevanje o pridelavi, predelavi in varstvu oljk, tudi o načinu pridobivanja finančnih sredstev in učinkovitih oblikah trženja."

4. Katere so potrebe vaših članov?

"V glavnem si člani društva želijo izobraževanja, nekateri tudi druženja. Želijo si tudi ustvarjanja pogojev o skupni nabavi in uspešni prodaji, kar zajema predvsem promocijo ekstra deviškega oljčnega olja z namenom ozaveščanja in seznanjanja slovenskega trga o prepoznavanju kakovostenga oljčnega olja in prepoznavanju slabega, o zdravilnih učinkovinah v oljčnem olju in uporabi oljčnega olja v kulinariki in kozmetiki, ekološki pridelavi, zaščiteni označbi porekla ... "

Torej najprej je potrebno kakovostno oljčno olje pridelati, šele potem lahko razmišljamo o uspešni prodaji. To pa dela zadruga, s katero društvo sodeluje.

5. Kaj po vašem mnenju vpliva na to, da se ljudje vključujejo v združenja?

"V zadnjih desetih letih članstvo v društvu narašča. Med novimi člani so tudi zakupniki kmetijskih zemljišč iz celotne Slovenije, ki se v društvo vključujejo zaradi potrebe po znaju pridelave oljk. Poleg tega se za članstvo v društvu odločajo tisti, ki se želijo pridružiti Skupini proizvajalcev Ekstra deviškega oljčnega olja Slovenske Istre z Zaščiteno označbo porekla. Nekateri se vključijo v društvo zaradi želje po sooblikovanju strategije društva in se s tem počutijo tvorno. Drugi zaradi druženja, kar se sicer ni izkazalo kot glavni razlog za članstvo. Tudi zaradi izmenjave izkušenj ... Motivi so zelo različni."

Nedvomno na vključevanje oljkarjev v društvo, vpliva delovanje društva. Zdaj se je društvo znašlo v posebnem položaju, saj je potrebno razvoj oljkarstva peljati dalje. "Največji izziv predstavlja problem najema kmetijskih zemljišč na obali, spremenjeni pogoji za kmetovanje, ki jih narekujejo ekstremne vremenske razmere: suša, toča, pozebe ... In naraščanje količine olja, ki ni sorazmerno z naraščanjem kakovosti. Na žalost še vedno najdemo oljčno olje nižje kakovosti. To so tudi izzivi, ki jih želimo skupaj z različnimi institucijami in vključitvijo celotne populacije oljkarjev, reševati. Društvo torej ne družje le oljkarjev in ljubiteljev oljk, ampak je celostno vpeto v družbeno ekonomsko življenje. Želimo si povzdigniti oljkarstvo na nivo drugih kmetijskih panog, ker si to zasluži in v tem trenutku še ni. Želimo soustvarjati napredek kakovosti oljčenga olja. To v društvu vidimo kot pomembno in z dobrim delom pritegnemo člane k vključevanju."

6. Kaj po vašem mnenju vpliva na to, da se ljudje ne vključujejo v združenja?

"Predvsem to, ker želijo biti oljkarji prepoznavni sami s svojim oljem, blagovno znamko in imenom. Ne želijo se izgubiti v skupnosti, zato preferirajo individualni nastop na trgu. Na to ima velik vpliv tekmovalnost, vendar to ni prava pot." Je pa zagotovo glavni razlog za ne vključevanje v združenja. To pa ne samo vpliva na vključevanje v združenja, ampak tudi na delovanje združenj in dela težave na trgu.

"Običajno so nečlani tisti, ki društva in njegovega delovanja ne poznajo. Vendar je vedno več informacij o delovanju društva, tudi v medijih. Še posebej v času ekstremnih vremenskih pojavov, zaščite pred boleznimi in škodljivci, ekološko pridelavo ... "

7. Kako svoje člane pritegnete k združevanju?

"Društvo se pogosto pojavlja v medijih, kjer se predstavi med drugim delovanje društva, bolj kakor vzvod za pridobivanje novih članov. Za to posebnih prijemov nimamo, se pa trudimo dobro delati in z dobrim zgledom pritegniti oljkarje."

8. Poznate kakšno alternativno/posebno obliko združevanja?

"Ja, kar nekaj. Dve skupini že delujeta. To je Skupina proizvajalcev Ekstra deviškega oljčnega olja Slovenske Istre z Zaščiteno označbo porekla in Skupina ekoloških pridelovalcev v oljkarstvu. V prihodnosti pa se bo nedvomno oblikovala še kakšna."

9. Ste jo že poslušali uresničiti znotraj vašega združenja?

"Skupina proizvajalcev Ekstra deviškega oljčnega olja Slovenske Istre z Zaščiteno označbo porekla deluje že 5 let. To je sicer za tako skupino kratka doba, saj se slovenski trg ne odziva tako hitro na novosti. V društvu si želimo nadaljevati s seznanjanjem tako pridelovalcev kot potrošnikov o ZOP in s tem povezano še dvigniti raven kakovosti in prepoznavanje ZOP pri potrošnikih."

"Skupina ekoloških pridelovalcev v oljkarstvu je bila registrirana pred tremi tedni. Za zdaj se pišejo pravila delovanja in druge formalnosti. So se pa že začele aktivnosti, npr. predavanja o ekološkem varstvu oljk pred oljno muho."

V prihodnosti se bo nedvomno oblikovala še kakšna skupina. Glede na heterogenost potreb znotraj društva je skoraj nujna. Najverjetneje se bojo začeli povezovati tudi profesionalni oljkarji in oljkarji z dopolnilnimi dejavnostmi. To so oljkarji, ki predstavljajo steber oljkarstva v Sloveniji in bi nedvomno potrebovali pomoč pri promociji, gradnji objektov ...

"Drugo kar vidim, so aktivnosti, kot je recimo Podeželje v mestu. Ta prireditve je pomembna, vendar ne smemo pozabiti tudi na to, da pride mesto na podežleje. Pri tem je potrebno, da se tudi podeželje razvije z vzpostavitvijo oljkarskega zemljevida, ponudbo: kulinarika, sprostitve, rekreacija, kulturno dogajanje ... "

"Zanimiva so tudi združenja različnih interesnih skupin: pridelovalcev in uporabnikov (skupine za zdravo prehrano, zdravstveni delavci, nutricionisti in tudi družine ...)"

Intervju - predstavnik izobraževanja, Kmetijsko svetovanje na Kmetijskem zavodu Nova Gorica

1. V kolikšni meri poznate potrebe oljkarjev po izobraževanju?

"Dosti dobro."

Poznamo potrebe oljkarjev, ki prihajajo na predavanja. "Vseh oljkarjev je približno 2000, medtem ko se predavanj in drugih aktivnosti udeleži približno 200 oljkarjev, kar je 10 %." Večinoma prihajajo večji oljkarji in t.i. 'novi oljkarji', ki se z oljkarstvom ukvarjajo zadnjih 20-30 let. "Pogrešamo pa tradicionalne oljkarje, ki so oljčnike pododevali. Pri takih je potreba po izobraževanju manjša. Taki mislijo, da imajo že dovolj izkušenj iz oljkarstva in da izobraževanje ne potrebujejo. Tu so izjema tisti, ki prihajajo na predavanja tisti, ki so vključeni v katero od shem kakovosti, kajti taki so primorani prihajati."

"Opažamo pa velike razlike v udeležbi med oljkarji Slovenske Istre in oljkarki z goriškega. Namreč v Brdih je udeležba oljkarjev na predavanjih zelo visoka. Sklepam, da gre za tako razliko zaradi začetkov oljkarsva v Brdih."

Kljub prizadevanjem za vzpostavitev uradne evidence oljkarjev, le- te nimamo. Včasih smo pošiljali vabila na predavanja na dom. Sedaj pa so termini predavanj objavljeni na spletni strani. Do teh podatkov pa žal ne pridejo tisti, ki bi taka predavanja potrebovali. Vabila dobijo le tisti, ki so vključeni v katero od shem kakovosti.

2. Katere so potrebe oljkarjev po izobraževanju? Katera področja dela jih najbolj zanimajo oz. jih najbolj potrebujejo?

"Predvsem se zanimajo za teme o gnojenju, zelo velik interes imajo po rezi, varstvu, obiranju in kakovosti olja."

Pri nas potekajo prikazi in tečaji rezi. Na prikazu gre za to, da se udeležencem pokaže na primeru, kako je drevo pravilno porezano. Na tečajih pa je najprej uvodno predavanje, čemur sledi praktično delo v nasadu. Skupina 8 oljkarjev 6 popoldnevov obiskuje oljčnike, kjer sami lahko poskusijo z rezjo.

Druge teme pokrivajo predvsem predavanja in degustacijo.

3. Ali menite, da bi oljkarji s pridobivanjem znanja izboljšali gospodarski položaj, povečali pogajalsko moč in pridelali bolj kakovostno oljčno olje?

"Gospodarski položaj, ja. Znanje vpliva na kakovost in količino pridelka." Menim, da tisti, ki se redno izobražujejo, pridelajo več in kakovostnejše oljčno olje. Poleg tega pa lahko zmanjšajo tudi stroške pridelave. Pogajalska moč pa se poveča predvsem z združevanjem in je odvisna od dela združenja.

Kar se tiče kakovosti je bil velik napredek v zadnjih 20 letih. Razlogov za to je več, saj so v tem času aktivno potekala izobraževanja, tekmovanja, sodelovanje z mediji, kar je oljkarjem predstavljalo vir novega znanja in motivacijo. Tu moramo omeniti tudi pomen neformalnih druženj oljkarjev, ki lahko vplivajo na izboljšanje omenjenga in oljkarje motivirajo k izobraževanju.

4. Kaj po vašem mnenju vpliva na to, da se oljkarji vključujejo v izobraževanje?

Oljkarji se za udeležbo na predavanjih odločajo na podlagi teme predavanja, nedvomno ima velik vpliv na udeležbo tudi način ter pristop na predavanjih in lastna radovednost oljkarjev.

5. Kaj po vašem mnenju ovira oljkarje pri vključevanju v izobraževanje?

"Največji vpliv ima nedvomno čas. Oljkarji se običajno ne ukvarjajo z oljkarstvom poklicno oz. taki so izjemno redki, zato je odvinjo, kako si postavljajo prioritete za preživljanje časa." Včasih je dobra tudi obveza za predavanja, ki jo predstavlja vključitev v shemo kakovosti. Ta prisila je lahko tudi pozitivna, saj oljkarje usmerja v postavljanje prioritet tako, da se odločajo za udeležbo na predavanjih. Oviro lahko predstavlja nezainteresiranost nekaterih posameznikov za izobraževanje ter način podajanja znanja. Udeleženci morajo predavatelju zaupati, to pa se zgodi takrat, ko le-ta podajaja svoje izkušnje, povezuje teme s prakso in predava doživeto. Le redko predstavlja oviro tudi oddaljenost od izobraževanja, včasih pa tudi čisto fizične ovire starejših oljkarjev, kot je na primer sluh.

6. Kako svoje člane motivirate za vključevanje v izobraževanje?

"Pomembno je, da se na predavanjih predstavijo novosti, da se vsebina predavanj ne ponavlja. Poleg tega mora učitelj postati učenec in se skupaj z udeleženci učiti, pridobiti povratno informacijo od udeležencev."

Predavatelj mora biti prepričljiv in strokovno podprt. Konkretne izkušnje, ki so podprte tudi z raziskavami in mnenji drugih strokovnjakov morajo biti odločno povedane. V primerih, kjer se pojavi težava in konkretne rešitve še niso raziskane, je potrebno vzajemno sodelovanje med udeleženci in učitelji in te težave reševati skupaj. 'Če učitelj odgovori z 'nevem', to ne vpliva na njegovo avoriteto, ampak pokaže odkritost in pripravljenost na iskanje konkretnih rešitev.

"Pomembna je tudi preprosta razlaga. Bolj si zapomnemo enostavno povedane vsebine. Predstavitev izkušenj iz prakse, odprta in odkrita komunikacija."

Načini motiviranja pri nas so zelo različni. Izvajamo predavanja na podežlju, ko se udeleženci med seboj vabijo na predavanja. To smo do sedaj videli kot najbolj učinkovito. Pri kakovostnem izobraževanju je pomembno tudi to, da učenci znanje ponotranjijo. Ni dovolj prisotnost na predavanjih, ampak je blj pomembno to, da slišamo tudi vnesejo v prakso.

"Pomembno je tudi permanentno izobraževanje učitelja. Učitelji bi se morali še več izobraževati, in povezovati, izmenjati mnenja. Učitelj mora bit pripravljen spreminjati sebe, biti fleksibilen."

7. Poznate kakšno alternativno/posebno metodo in obliko?

"Zelo dobro se obnese kombinacija: prosojnice - pripovedovanje ... Pomembno je, da so prosojnice barvite, vsebujejo veliko slik, prikazov in čim manj besedila. Udeleženci naj ne berejo iz prosojnic, ampak naj poslušajo učitelja. Pomembno je tudi poudarjanje in ponavljanje pomembnejših stvari. "

8. Ste jo že poslušali uresničiti?

"Odvisno o učitelja, ampak se pogosto izvaja."

9. Kako pomembno se vam zdi združevanje oljkarjev za izboljšanje izobraževalnega procesa?

"Izobraževalne institucije in združenja morajo sodelovati". Združenja predstavljajo obliko druženja, kjer se lahko ugotavljajo potrebe po izobraževanju in kjer lahko oljkarji dobijo informacijo o poteku izobraževanj. So dober vezni člen med prakso in samim izobraževanjem.

Intervju - predstavnik izobraževanja, Labs, d.o.o.

1. V kolikšni meri poznate potrebe oljkarjev po izobraževanju?

"Oljkarji sami težko prepoznajo svoje potrebe po izobraževanju. Tisti ki se ukvarjajo z izobraževanjem, morajo najprej postaviti cilje panoge, ki jih sooblikujejo tudi pridelovalci. Nikakor ne morejo oljkarji presoditi o potrebah, razen tisti, ki se sami izobražujejo, pridobivajo informacije v mednarodnem prostoru in želijo te informacije umesiti tudi v nacionalni prostor."

2. Katere so potrebe oljkarjev po izobraževanju? Katera področja dela jih najbolj zanimajo oz. jih najbolj potrebujejo?

"Nedvomno primanjkuje znanja o Zaščiteni označbi porekla, kar je pomembno zaradi potrvarjanja (ponarejanja) olja. Manjkajo smernice dobre higienske prakse, premalo je poznavanja zakonodaje, ni zrelosti za resno združevanje (do zdaj je interes za združevanje samo v primerih pojava viškov oljčnega olja). Ni oljčne kulture, oljkarji ne prepoznavajo med dobrimi in

sabimi olji, ne prepoznavanje različnih sort, ni prave oljarske zgodbe. Oljčno olje se premalo umešča v kulinarčni prostor."

Kar se tiče agrotehničnega področja, je premalo podatkov s terena, veliko se dela na opazovanju. Že sami podatki o količini olja so pomanjkljivi. V primerjavi s tujino, kjer so subvencije in podpore usmerjene tudi v zbiranje podatkov. Tako se recimo sofinancira predelava, kjer se jasno vidi podatek o količinah. Davčna zakonodaja je slabo ovrednotena.

"Oljarska panoga je na sploh slabo ovrednotena. Premalo je znanja in raziskav na področju sortnega izbora, namakanja, rodnosti ... Kar nakazuje na to, da ni interesa različnih institucij za razvoj oljkarstva (od izobraževalno-raziskovalnih institucij, do vladnih institucij)."

3. Ali menite, da bi oljkarji s pridobivanjem znanja izboljšali gospodarski položaj povečali pogajalsko moč in pridelali bolj kakovostno oljčno olje?

"Izobraževanje je zelo pomembno, ne samo oljkarjev, ampak celotne verige. Nujno potrebno je izobraževanje na področju kakovosti olja in senzorike ocenjevanja olja. S tem se zagotavlja konkurenčnost, kar nedvomno vpliva na gospodarski položaj oljkarja."

4. Kaj po vašem mnenju vpliva na to, da se oljkarji vključujejo v izobraževanje?

"Predvsem zaradi obveze, povezane s subvencijami in brezplačnega predavanja. Enostavno ni naklonjenosti za pridobivanje znanja. Prisila predstavlja vzvod. Če ni nujno, se oljkarji ne izobražujejo."

Opazne so tudi razlike med oljkarji Slovenske Istre in oljkarji iz Brd. Pri slednjih je želja po izobraževanju dosti večja.

"Oljkarstvo rabi drugačno strategijo, kot je sadjarska. Program kliče po spremembah. Poleg tega je premalo kadra, kot ga območje potrebuje."

"Labs izvaja izobraževanja, ki jih Kmetijsko svetovanje na Kmetijskem zavodu Nova Gorica, ne pokriva v taki meri, predvsem na temo kakovosti in senzorike."

5. Kaj po vašem mnenju ovira oljkarje pri vključevanju v izobraževanje?

"V prvi vrsti čas. Oljkarji najprej naredijo to, kar je nujno, šele nato izbirajo med izobraževanjem in drugimi dejavnostmi."

6. Kako svoje člane motivirate za vključevanje v izobraževanje?

"Labs ne dela toliko na izobraževanju, razen na področju kakovosti. Saj za izobraževanje tudi nam zmanjkuje časa. Labs izvaja izobraževanja, ki jih Kmetijsko svetovanje na Kmetijskem zavodu Nova Gorica ne pokriva v taki meri, predvsem na temo kakovosti in senzorike."

Motivacijo predstavljajo različna tekmovanja. Pri nas je to Zlata oljna vejica. Sofinancirane storitve, recimo analize vzorcev iz oljarn.

7. Poznate kakšno alternativno/posebno metodo in obliko?

"Predvsem diskusije, pogovori. Na primer, na predavanja lahko udeleženci sami prinesejo olje in komentirajo kakovost." Pomembno je aktivno sodelovanje učencev. Postiti jim je potrebno, da sami poskušajo ugotavljati, razmisliti. S tem tudi predavatelj dobi povratno informacijo, kaj je potrebno še poudarjati.

8. Ste jo že poslušili uresničiti?

"To se že izvaja."

9. Kako pomembno se vam zdi združevanje oljkarjev za izboljšanje izobraževalnega procesa?

"Združevanje je pomembno za lažje in uspešnejše pridobivanje sredstev za izobraževanje. Združevanje za ekonomske učinke in zagotavljanje kakovosti, kajti vse več subvencij je usmerjenih v zagotavljanje kakovosti."

Oljkarji se ne radi združujejo, če ni nujne potrebe. Ker obstoječa združevanja ne podpirajo dovolj nesebičnega prenosa znanja. Ni neke želje po izobraževanju oz učenju drugih (npr. soseda, drugega oljkarja ...)